

PULSUL GEOSTRATEGIC

Nr.288, Ianuarie - Februarie 2023 | www.pulsulgeostrategic.ro

ORDINE ȘI SECURITATE GLOBALĂ

Despre „liniile roșii” trasate de Putin, hărți imagologice, reprezentări geopolitice și noua (dez)ordine mondială

Pag. 11

EUROPA

Europa în frământări: navigarea provocărilor realităților războiului post-ucrainean

Pag. 31

ORIENTUL MIJLOCIU

Iran și Organizația de Cooperare de la Shanghai: oportunități regionale și provocări

Pag. 49

Evoluții ale Uniunii Europene în noua paradigmă a globalizării

Pag. 5

CUPRINS

Pulsul Geostrategic, Nr.288, Ianuarie - Februarie 2023

I. EDITORIAL

1. R. Moldova - contracararea proactivă a riscurilor și amenințărilor de securitate generate de Rusia - pag. 3



II. ORDINE ȘI SECURITATE GLOBALĂ

2. Evoluții ale Uniunii Europene în noua paradigmă a globalizării - pag. 5



3. Despre „liniile roșii” trasate de Putin, hărți imagologice, reprezentări geopolitice și noua (dez)ordine mondială - pag. 11



4. China își intensifică acțiunile în Orientul Mijlociu și Africa pentru reformarea ordinii mondiale - pag. 15



5. Noile burse strategice mondiale - pag. 20



III. EUROPA

6. Despre oboseala strategică în conflictul ucrainean - pag. 25



7. Geopolitica combatanților străini și a batalioanelor de voluntari în conflictul din Ucraina - pag. 28



8. Europa în frământări: provocările realităților de după războiul din Ucraina - pag. 31



9. Dezvoltarea durabilă a României 2030 de la viziune la acțiune în domeniul energiei. Tranziție verde și justă, taxonomie 2050 - pag. 40



10. Republica Croația și Politica de Securitate și Apărare Comună a Uniunii Europene - pag. 44



IV. ORIENTUL MIJLOCIU

11. Iran și Organizația de Cooperare de la Shanghai: oportunități regionale și provocări - pag. 49



V. ANALIZĂ TERORIST MODERN

12. Profiling și analiză comportamentală a teroristului modern - pag. 53



I. EDITORIAL



Republica Moldova – contracarare proactivă a riscurilor și amenințărilor de securitate generate de Rusia

Dr.ing. Stelian TEODORESCU

„Lucrurile nu se întâmplă. Lucrurile sunt făcute să se întâmple.”

John F. Kennedy

În ultima perioadă, s-a constatat reapariția vechilor informații și temeri cu privire la posibile riscuri și amenințări generate și orchestrate de Rusia pentru destabilizarea politică a Moldovei și de generare a unui nou conflict în regiune, similar cu cel din Ucraina. Conform unor informații dezvăluite de președintele ucrainean Volodimir Zelenski, la Bruxelles, în 09 februarie 2023, Moldova este vizată de punerea în operă a unor operațiuni de distrugere a ordinii democratice de către forțele serviciilor de informații ruse.

Amenințările mai mult sau mai puțin directe ale Rusiei împotriva R. Moldova s-au intensificat în ultima perioadă, creșterea stării de alertă cu privire la reapariția amenințărilor de securitate din Rusia coincide cu momentul în care guvernul Moldovei a trecut printr-o schimbare și realiniere politică.

Într-un interviu acordat televiziunii de stat ruse, ministrul de externe al Rusiei, Serghei Lavrov, a sugerat că Moldova este noul „proiect anti-rus” al Occidentului. Se confirmă încă o dată că argumentul folosit de obicei de propagandiștii ruși pentru a justifica agresiunile militare împotriva altor state independente este referirea că se încearcă „reprimarea a tot ce este rusesc”.

În acest context, Ministerul de Externe al R. Moldova a reacționat rapid la ultimele amenințări ale lui S. Lavrov, subliniind că remarcile făcute nu corespund adevărului și nu fac altceva decât să continue „retorica deja bine-cunoscută și amenințătoare a diplomației ruse”. „Scopul acestor acțiuni este de a răsturna ordinea constituțională, de a schimba puterea legitimă de la Chișinău cu una nelegitimă”, așa cum a specificat la rândul său și președintele Maia Sandu, în 13 februarie 2023.

Conform unor ultime date și informații comunicate prin mass-media, o probabilă operațiune a Rusiei s-ar putea desfășura în umbra unor proteste masive antiguvernamentale, organizate de opoziția pro-rusă, cu posibile acțiuni violente împotriva instituțiilor statului, ca parte a unui plan bine pus la punct. Pentru gestionarea unei astfel de evoluții, autoritățile din R. Moldova au luat toate măsurile necesare pentru a menține ordinea și liniștea publică fără a detalia niciuna dintre ele.

În același context al creșterii stării de alertă cu privire la reînnoirea amenințărilor de securitate din Rusia, guvernul R. Moldova a trecut printr-o realiniere politică, așa cum am menționat anterior. Ca urmare a unor evoluții mai mult sau mai puțin predictibile, Maia Sandu, și Partidul Acțiune și Solidaritate, aflat la guvernare, l-au propus pe Dorin Recean ca nou prim-ministru.

Revenirea lui D. Recean¹ în politică, în februarie 2022, a fost comentată de anumiți actori politici, aceștia spunând că s-a încercat testarea populației, acestuia urmând să i se ofere o funcție mult mai înaltă în



Sursă: <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/politica/serviciul-de-informatii-de-la-chisinau-confirma-planul-lui-putin-de-a-distruge-republica-moldova-2246389> - Președintele Republicii Moldova, Maia Sandu. Foto: Profimedia Images.

stat. Numele său a fost vehiculat și ca un posibil șef al Serviciului de Informații și Securitate (SIS), fapt care nu s-a întâmplat, dar nu trebuie omis faptul că, de multe ori, numele său a fost vehiculat ca o variantă de prim-ministru al R. Moldova.

Toate aceste schimbări, riscuri și amenințări au loc într-un context marcat de situația social-economică din R. Moldova care s-a deteriorat din cauza crizei energetice, începând din octombrie 2021, și care a escaladat ca urmare a agresiunii ruse împotriva Ucrainei.

Susținătorul politic principal al agendei ruse în Moldova, reprezentat de Partidul „ȘOR”², se aștepta ca prețurile mari la resursele energetice să scoată foarte mulți oameni în stradă pentru a protesta. Deși inflația s-a accentuat pe tot parcursul anului 2022, organizatorii protestelor opoziției, care au avut loc de curând, nu au reușit să realizeze demonstrații în masă care să aibă efectele dorite de aceștia.

Ca urmare a ultimelor evoluții din R. Moldova, M. Sandu a subliniat că Rusia speră să valorifice nemulțumirea publică rezultată din crizele declanșate. Mai mult, Kremlinul a plănuț să folosească „diversioniști cu pregătire militară, camuflați în haine civile, care să întreprindă acțiuni violente, să efectueze atacuri asupra clădirilor instituțiilor statului sau chiar să ia ostatici” așa cum a mai specificat președintele Moldovei, care le-a cerut moldovenilor să rămână vigilenți și le-a cerut, de asemenea, parlamentarilor moldoveni să adopte noi legi care să ofere forțelor de securitate putere suplimentară pentru a preveni acțiunile subversive străine. În consecință, ca urmare a atenției remarcabile a autorităților și structurilor abilitate, planurile Rusiei și ale opoziției politice pro-ruse au rămas, cel puțin până în prezent, fără obținerea rezultatelor scontate.

Într-un astfel de context, în 2023, obiectivele Rusiei împotriva R. Moldova vor rămâne în mare parte aceleași, fiind probabilă o nouă replică, în esență, a scenariului eșuat din 2022. Cu toate acestea, în pofida intențiilor agresive ale Rusiei, nu trebuie să ometem faptul că partidul de guvernământ din R. Moldova are o majoritate solidă în parlament (63 din 101 de locuri) și orice încercare de răsturnare a guvernului ar presupune o gamă mai largă de acțiuni. O astfel de evoluție, ar însemna ca toate instituțiile statului să cadă sub controlul forțelor pro-ruse, evoluție care ar presupune implicarea unor forțe semnificative și pentru desfășurarea unor acțiuni hibride de mare amploare.

Concluzionând trebuie să subliniem că februarie este ultima lună în care mai pot fi așteptate proteste mari legate de efectele crizei energetice, cel mai probabil urmând ca operațiunile subversive preconizate ale Rusiei să devină din ce în ce mai dificil de implementat, în contextul reducerii șanselor de a se putea provoca proteste substanțiale și scăpate de sub control.

În același context, este de remarcat că, în contextul renașterii semnificative a riscurilor și amenințărilor rusești care vizează viitorul R. Moldova, în cadrul discuțiilor ce au avut loc la Conferința de Securitate de la München (17-19 februarie 2023), autoritățile moldovenești au solicitat asistență suplimentară de la partenerii occidentali pentru a aborda vulnerabilitățile ce ar putea fi exploatate prin punerea în operă a intențiilor Rusiei.

Desfășurarea celei de-a doua reuniuni a Comunității Politice Europene, care urmează a avea loc la 01 iunie 2023, la Chișinău, va servi drept argument suplimentar pentru a solicita ajutor în probleme de securitate din partea Statelor Membre ale UE, deoarece este de așteptat să participe 47 de șefi de state, guverne și instituții europene.

A devenit foarte clar că, agresiunea rusă în mass-media și în mediul diplomatic internațional apropie accelerat Chișinăul și Occidentul, UE acordând deja R. Moldova statutul de candidat, în iunie 2022, iar NATO manifestând o poziție foarte clară pentru a împiedica o nouă invazie a Rusiei într-un nou stat, care este și vecin cu Ucraina.

¹Acesta a fost consilier al președintelui R. Moldova pe probleme de securitate din februarie 2022 și a ocupat funcția de secretar general al Consiliului Suprem de Securitate al R. Moldova. În timpul escaladării tensiunilor din Transnistria în contextul războiului din Ucraina, D. Recean a discutat la Varnița cu liderul separatist, Vadim Nikolaevici Krasnoselski.

²Partidul „ȘOR” este un partid politic din R. Moldova, care reprezintă interesele populației rusofone. Liderul partidului este ex-primarul orașului Orhei, omul de afaceri milionar Ilan Mironovici Șor, vorbitor de limba rusă și de origine evreiască. În prezent este deputat în Parlamentul moldovean și este cunoscut drept suspect într-o operațiune de devalizare a mai multor bănci din țară. Președintele de onoare este Valerii Klimenko, un politician rusofon, care îndeplinește în prezent funcția de consilier municipal al Chișinăului. Este fondatorul Mișcării Ravnopravie, în prezent Partidul „ȘOR” și președinte de onoare al acesteia, formațiune politică înregistrată oficial la 27 octombrie 1998.

II. ORDINE ȘI SECURITATE GLOBALĂ



Evoluții ale Uniunii Europene în noua paradigmă a globalizării

Dr. Cosmin DUMITRESCU

Provocări noi, oportunități noi, riscuri noi, vulnerabilități noi și obiectivele politice, economice și strategice corespondente se alătură celor prezente. Ciclic acestea își schimbă poziționarea temporală între ele provocând dezechilibre care, din cauza procesului accelerat de globalizare, devin inevitabile pentru toți actorii de la nivel regional, național, macro regional, continental și global.

Chiar dacă Europa privită în ansamblul său influențează direct și esențial accelerând prin demersuri politice și economice solide globalizarea ca proces în plină desfășurare, ca fenomen economic și social, precum și ca instrument pentru realizarea intereselor strategice de nivel național și de grup de națiuni, societatea civilă europeană devine din ce în ce mai divizată la nivel de opinie între susținătorii globalizării ca sursă de îmbogățire a societății și contestatarii acesteia, cei care acuză că procesul este o cale către un tip de feudalism al viitorului.

A devenit evident că, din cauza costurilor de producție ridicate, Europa se află în ultimele trei decenii într-un dezavantaj real față de alte regiuni ale lumii, fiind obligată să implementeze succesiv seturi de politici economice și sociale care ținesc menținerea unui echilibru comercial și evitarea deficitului în acest domeniu. Instrumentele legislative și normative trebuie să aibă obiectivul declarat de a delimita activitățile și mijloacele caracteristice pentru comerțul corect de cele care sunt specifice comerțului liber nereglementat care lasă loc ori chiar favorizează practicile comerciale incorecte și concurența neloială.

În același timp, analizând sintetic evoluțiile din piețele specializate, dar și pe cele din domeniul jurisprudenței europene de specialitate, constatăm tendințele centrifugale de capital din partea actorilor economici majori de nivel național și multinațional, care doresc denunțarea sistemului de ultra reglementare a mediului economic în general și a pieței libere a Uniunii Europene în special. Contestatarii își fundamentează pozițiile publice cu efectele încetinerii dinamicii economice de dezvoltare în cadrul filialelor europene ale companiilor multinaționale, care afirmă că produc mult mai puțin profit decât filialele acestora care activează în piețe cu reglementări mult mai relaxate în domeniile practicilor comerciale, protecției consumatorului și protecției datelor cu caracter personal.

Este neîndoiește faptul că Uniunea Europeană se confruntă cu situații pozitive determinate de globalizare, cum este nivelul foarte ridicat de integrare a statelor, cetățenilor și operatorilor economici. În același timp Statele Membre ale Uniunii Europene și cele partenere din vecinătatea estică, sudică și transatlantică sunt forțate de noile circumstanțe internaționale să gestioneze concomitent crize fără precedent în istoria umanității, pornind de la problematica migrației necontrolate, securitatea energetică, schimbările climatice, relațiile cu state eșuate și terorismul internațional, securitatea alimentară precum și crizele umanitare cauzate de pandemia globală de COVID19 și de conflictele armate care sfâșie în această ultimă perioadă planeta, agresiunea ilegală și inacceptabilă a Rusiei asupra Ucrainei fiind indubitabil cea mai periculoasă prin riscurile aduse asupra Europei și a întregii lumi.

Toate aceste elemente par a acționa interdependent tocmai prin prisma analizei procesului de globalizare, care constituie un element cauzativ pentru fiecare dintre segmentele tabloului politico-economic european. Progresul tehnologiei informației produs și accelerat de extinderea capacităților naționale de *super computing* precum și de lărgirea ariilor de utilizare a capacităților semnificative de inteligență artificială dezvoltate de mai mulți actori naționali, dar și de companiile multinaționale, a șters toate obstacolele geografice și barierele temporale existente în fața fluxurilor de persoane, informații și capital.

Este deja axiomatic faptul că Uniunea Europeană este unul dintre cei mai importanți actori globali și că aceasta este obligată să identifice soluțiile potrivite pentru gestionarea procesului globalizării, care nu poate fi

oprit. Europa încă deține statutul de cea mai importantă și mai bogată piață la nivel mondial.

Prin evoluția sa din ultimul deceniu, Uniunea Europeană dovedește că știe să stăpânească politico-strategic și economic instrumentele caracteristice procesului globalizării. Instrumentele dezvoltate de UE pentru reglementarea și dezvoltarea serviciilor financiare, în contextul financiar dificil care a pus o presiune constantă asupra procesului de consolidare a monedei euro, precum și uniformizările realizate prin reglementări în piețe importante cum este cea de telefonie mobilă, sunt bune exemple de succese raportate de Uniunea Europeană, cu largă cooperare și susținere a Statelor Membre și în ciuda unui tip de *main stream* comercial nu neapărat prietenos pentru astfel de reforme, flux susținut de companii multinaționale foarte potente la nivel global.

Obiective și provocări generate de schimbările dramatice intervenite asupra paradigmei de evoluție a globalizării

Țintele și principalele provocări pentru Uniunea Europeană în noua eră deschisă pentru evoluția procesului de globalizare de către crizele cauzate de pandemia de COVID 19, precum și de amenințările la adresa securității energetice, alimentare și chiar teritoriale în Europa, nu pot să nu cuprindă capitole ca managementul eficient al efectelor componente economice a globalizării, gestionarea dimensiunii culturale a globalizării prin intensificarea și eficientizarea dialogului între civilizații și asigurarea securității globale și europene în privința sustenabilității surselor de energie și a schimbărilor climatice. La acestea se adaugă celelalte provocări sectoriale adiacente aduse de pandemie și de agresiunea armată a Rusiei asupra Ucrainei, cu toate efectele acestora specifice economiei de dezastru și diplomației exercitate, adaptat pentru mediul de conflicte armate.

Oportunitățile oferite prin libertatea comerțului, libera circulație a persoanelor, bunurilor și capitalurilor și ieșirea din starea de sărăcie a milioane de oameni sunt, în realitatea faptică, contrabalansate de acutizarea tendințelor de pierdere a locurilor de muncă, cauzată de delocalizarea întreprinderilor către alte state terțe cu cost de forță de muncă mult mai mic, inflația cu tendințe periculoase de stagflație și de inechitate socială, care conduce la acutizarea mișcărilor antiglobalizare de tip populist sau suveranist, precum și la euroscepticism.

Uniunea Europeană înfruntă provocarea protecției intereselor proprii și ale Statelor Membre în relațiile comerciale cu China și pe cea a crizei de securitate energetică apărută în urma agresiunii ilegale a Rusiei față de Ucraina, care are și efecte de risc major specific gestionat prin politicile de asigurare a securității alimentare, pentru mai multe state din vecinătatea sudică europeană.

În descrierea strategiei globale a Uniunii Europene în contextul politico-strategic nou al globalizării, Serviciul European de Acțiune Externă, principala entitate responsabilă pentru politica externă și de securitate a Uniunii, enumeră în documentul Comisiei Europene *The European Union in a Changing Global Environment*, cinci seturi de provocări și oportunități pe care Uniunea trebuie să le înfrunte.

Sprijinirea reformelor din statele din Balcanii de Vest, Turcia și partenerii din est prin politici de integrare și asociere în funcție de fiecare stat în parte este prima și cea mai importantă, materializată recent inclusiv prin acordarea Ucrainei și Republicii Moldova a statutului de state candidate pentru aderarea la UE,

În acest context consider că este potrivit să evidențiem succesul acțiunii de politică externă a României, care a susținut și continuă să susțină eficient demersurile pentru aderare și procesul de europeanizare ale Republicii Moldova, precum și traseul european al acesteia, singurul care poate conduce la consolidarea statului ,



Sursă: <https://cursdeguvernare.ro/economist-globalizarea-nu-a-murit-modificarile-si-riscurile-care-apar-in-modelul-economic-mondial.html>

de drept a democrației și prosperității pentru toți cetățenii săi.

O a doua provocare majoră rămâne adaptarea continuă și implementarea setului de politici externe integrate, care au ca rezultat menținerea activă a Turciei în gestionarea unor probleme de interes comun, cum ar fi imigrația masivă din Africa și Orientul Mijlociu pe ruta balcanică.

Politica externă a Uniunii Europene circumscrie și obiectivul strategic de sprijinire a sistemelor statale democratice și sănătoase din țările din Parteneriatul Estic și asigurarea unor reacții ferme din partea acestora la acțiunile de destabilizare care au loc în apropierea frontierelor externe ale UE.

Relațiile Uniunii Europene cu Federația Rusă se află în prezent la un minim istoric, din cauza agresiunii armate ilegale, criminale și inacceptabile a acesteia asupra Ucrainei. Rămâne importantă menținerea unei deschideri a Europei pentru implicarea Rusiei în menținerea echilibrului securității europene, însă doar după o obligatorie schimbare de atitudine și poziție a Federației Ruse, în sensul revenirii acțiunilor și pozițiilor acesteia în limitele de legalitate dictate de normala respectare a dreptului internațional în vigoare și a stopării oricăror acte de agresiune împotriva oricărui alt stat, cu revenirea tuturor capacităților militare ruse în interiorul frontierelor sale, trasate de dreptul internațional pozitiv prin tratatele aflate în vigoare.

În relația cu Africa de Nord și Orientul Mijlociu, Uniunea Europeană se confruntă cu trei provocări imediate: asigurarea unor surse alternative de energie pentru economia europeană în contextul eforturilor de reducere a dependenței Europei față de resursele de energie importate din Rusia și eficientizarea instrumentelor existente la nivel intern și extern pentru păstrarea unui mediu de securitate de natură să garanteze dezvoltarea continuă și sustenabilă a societății europene și pentru un management eficace al crizelor umanitare și de migrațiune legală și ilegală provocate de mișcările masive de populație, cauzate de conflictele armate din zonele respective.

Provocările politico-strategice, economice și de securitate specifice migrației se delimitează pentru Europa atât pe componenta pozitivă de resurse umane complet și corect integrate, necesare pentru menținerea ritmului crescut de dezvoltare a economiilor Statelor Membre ale Uniunii Europene, dar și pe componenta de securitate pe termen scurt, mediu și lung constituită de diversitatea și complexitatea de ordin cultural a segmentelor sociale masive de imigranți sosiți în Europa și riscurile care apar din cauza integrării lor incomplete în societatea europeană.

Enclavizarea fizică și culturală a imigranților constituiți ca grupuri subculturale ermetice în insule sociale incomplete și insuficiente economic, din punct de vedere al securității, educațional și social a arătat deja că poate conduce la intensificarea unor procese de radicalizare și la comportamente sociale deviate și cu potențial real de a deveni uneori deosebit de periculoase – să ne reamintim că majoritatea autorilor atentatelor teroriste care au avut loc în Belgia (Bruxelles), Marea Britanie, Spania (Atocha) și Franța (Bataclan etc.) au fost posesori ai cetățeniei europene, provenind din grupuri etnice distincte de populația majoritară țărilor respective.

Contribuția României la securizarea eficientă a frontierelor externe estice ale Uniunii Europene este deja general recunoscută la nivel european. Faptul că la ultima reuniune a Consiliului Justiție și Afaceri Interne din luna decembrie a anului 2022 unul dintre Statele Membre ale Uniunii Europene a refuzat absolut nejustificat să recunoască această contribuție esențială a României, în special în contextul strategic complex determinat de conflictul armat provocat ilegal de Federația Rusă împotriva Ucrainei, a constituit fără doar și poate un abuz fără precedent în relațiile din interiorul Uniunii Europene și o nerespectare flagrantă a legislației europene în vigoare.

A fost împiedicată astfel dreapta, cuvenită și normala aderare a României la Spațiul Schengen, în ciuda faptului că țara noastră respectă și îndeplinește toate normele statuate prin acordul Schengen. Uniunea Europeană a dovedit în acest caz că procesul de relaționare din interiorul său poate câteodată acționa în mod defectuos, punând în dificultate în mod nedrept nu numai România prin influența negativă directă asupra economiei românești, ci întreaga Uniune Europeană.

În cadrul Parteneriatului Atlantic, Uniunea Europeană gestionează în prezent în mod optim provocarea de a continua să investească într-o relație privilegiată pe care Europa în ansamblu și aproape toate Statele Membre UE o dezvoltă cu partenerii de peste Atlantic, în special prin ridicarea nivelului de cooperare între UE și NATO.

Declarația Comună asupra Cooperării UE – NATO semnata la Bruxelles, în 10 ianuarie 2023 de către secretarul general al NATO Jens Stoltenberg, președintele Consiliului European Charles Michel și președintele Comisiei Europene Ursula von den Leyen, reprezintă o altă dovadă clară a angajamentului celor două organizații în parteneriatul strategic pe care îl dezvoltă pentru apărarea libertății și a celorlalte valori esențiale comune pe care le împărtășesc.

În competiția acerbă directă pe care Uniunea Europeană o are în contextul economiei globalizate cu alți actori majori, nevoia de reformare și modernizare a sistemelor statelor membre se dovedește încă a fi de

actualitate, în condițiile în care crizele de pe piețele financiare provocate de pandemie, conflictele armate și inflația galopantă au arătat că ratele de creștere economică foarte optimiste pot fi cu ușurință anulate și chiar duse în zona negativă a recesiunii.

În același sens, putem în continuare să constatăm că, în multe dintre Statele Membre din partea centrală și de răsărit a UE, un procent semnificativ al forței de muncă este încă angajat în sectoare tradiționale în care avantajul competitivității stagnează în zona costurilor reduse ale forței de muncă, ceea ce provoacă nemulțumiri la nivel social și o concurență directă pe piețele interne și externe cu produsele similare fabricate în China și India.

Astfel de politici de asigurare a unei competitivități fragile prin pauperizarea inevitabilă a resursei umane cu un nivel mai scăzut de instruire sau calificare, nu pot fi de ajutor în eforturile depuse de Uniunea Europeană de a reduce distanța față de performanțele economice ale Statelor Unite ale Americii. SUA înregistrează nu numai creșteri economice anuale mai mari, ci și o mai bună integrare economică a tehnologiilor noi și cifre superioare de investiții în cercetare și dezvoltare, cu consecința directă a ridicării nivelului productivității prin inovație și implementare a instrumentelor tehnologice cu caracter disruptiv în economie.

Pe de altă parte observăm cu îngrijorare că Uniunea Europeană încearcă și reușește doar parțial să păstreze inflația și ratele dobânzilor la un nivel care în anii premergători pandemiei COVID 19 ar fi fost considerat inacceptabil. În același context economic global SUA au reușit ca în ultimul semestru al anului 2022 să imprime prin politicile financiare ferme impuse de Rezerva Federală o tendință clar favorabilă de control sustenabil al evoluției ratei anuale a inflației, care a avut o evoluție constant descendentă de la 7,1% la 5,7%.

În eforturile de stăpânire a creșterii prețurilor de consum, experiența noilor State Membre, cel mai recent exemplu fiind Croația, a arătat că în cadrul procesului de europenizare, odată cu cel de globalizare, au fost de multe ori în situația de a interveni pentru menținerea sub control a prețurilor de consum.

Politici și mecanisme de management al efectelor procesului de globalizare în Uniunea Europeană

În acest context economic, politico-strategic și de securitate foarte complex, cea mai importantă provocare pentru instituțiile Uniunii Europene și ale Statelor Membre responsabile pentru managementul efectelor procesului de globalizare este aceea de a construi și implementa politici care pot transforma beneficiile potențiale ale noii paradigme a globalizării în avantaje concrete, menținând în același timp, costurile sociale la cote cât mai reduse.

Însă Uniunea Europeană se confruntă și cu o serie de provocări externe pentru care este necesară aplicarea de strategii și politici adaptate la realitățile noi ale globalizării, diferite semnificativ de cele acceptate înaintea pandemiei COVID19 și înainte de agresiunea Rusiei asupra Ucrainei.

Identificarea, adaptarea și implementarea de noi strategii pentru încurajarea comerțului global pentru menținerea poziției Europei de lider al comerțului la nivel global, reconfigurarea aproape continuă a strategiilor și instrumentelor de management al migrației ca sursă de forță de muncă, pentru contracararea efectelor îmbătrânirii populației europene, precum și în beneficiul dezvoltării economico-sociale, păstrarea poziției de lider a Europei în domeniul investițiilor străine directe atât ca investitor, cât și ca destinație a investițiilor și aplicarea măsurilor adecvate pentru gestionarea eficientă a dezechilibrelor economice globale, în parteneriat cu alte state și instituții internaționale rămân provocări pe care Europa este obligată și trebuie să le abordeze cu prioritate, hotărâre și mult curaj pentru a-și menține nealterat statutul.

Securitatea Europei depinde de toate aceste seturi de politici pentru relații externe, care trebuie să continue să fie sprijinite în interiorul Uniunii Europene de măsuri concrete destinate întăririi economiei globale, prin potențarea la maxim a pieței transatlantice, eficientizarea proceselor de reformă internă a statelor membre, mărirea fondurilor alocate cercetării și inovării și intensificarea dialogului între civilizații pentru evitarea radicalizării, în special a segmentelor de populație musulmană, promovarea toleranței, securității, precum și metodelor și practicilor de bună guvernare.

Uniunea Europeană trebuie să își mărească și capacitatea sa de a exporta către statele partenere care doresc să urmeze modelul european, puterea sa de transformare a societății prin politici de moderare și modernizare și de construire temeinică a educației noilor generații pe model european.

În privința cooperării externe pentru susținerea mobilității, cu păstrarea seturilor de măsuri destinate menținerii unui mediu de securitate sigur în interiorul frontierelor Uniunii Europene, Statele Membre au făcut inclusiv pasul către unele abordări comune realizate prin delegarea către Comisia Europeană a unor atribute de suveranitate națională pe componenta politicii comune de vize de scurtă ședere. Prin parteneriatele de mobilitate și acordurile de facilitare a vizelor cu anumite state terțe, Uniunea Europeană sprijină mobilitatea ca factor de dezvoltare socială și economică și combate migrația ilegală.

Uniunea Europeană a fost de la bun început concepută ca un sistem de management dedicat în primul rând gestionării procesului de integrare europeană și a relațiilor mai mult sau mai puțin tensionate dintre statele membre. Însă, chiar dacă Europa deține una dintre cele mai importante poziții de putere în materie economică și comercială, sistemul său de organizare suferă din cauza diminuării influenței și importanței la nivel global. Situația cea mai alarmantă se evidențiază în domeniul securității energetice unde dependența sa de resursele din Rusia, Africa, Artica și Orientul Mijlociu o face mai degrabă influențabilă, decât influentă în procesul de globalizare.

În deplină cunoștință a punctelor sale vulnerabile pe care Europa le are în tabloul de ansamblu pe care îl oferă comunității internaționale, Uniunea Europeană a dezvoltat în ultimul deceniu o serie de mecanisme și instrumente care au rolul exclusiv de a restabili un sistem de relații ordonat și controlat cu care să facă față seriilor neîntrerupte de provocări ale procesului de globalizare.

Între instrumentele cele mai eficiente amintesc moneda euro, politicile de management al imigrației, extinderea Uniunii Europene, politica de vecinătate și securitatea energetică. Toate acestea au printre obiectivele principale evitarea marginalizării politice a Uniunii Europene la nivel global, rolul activ și central pe care și-l dorește în relațiile globale fiind determinant pentru asigurarea influenței și capacităților strategice de promovare și funcționare a instrumentelor comune de asigurare a securității europene.

Uniunea Europeană încă reușește să se impună ori să se mențină într-o poziție de lider între puterile de reglementare a unor sectoare importante la nivel global, inclusiv în zona telecomunicațiilor, industriei chimice, serviciilor financiare și politicilor alimentare, reușind astfel să modeleze în mod decisiv principiile de guvernanta globală.

Argumentele care au făcut ca Uniunea Europeană să reușească să impună standardele sale la nivel global sunt modernitatea principiilor de guvernare, împărțire deciziei între statele membre, existența unei redistribuiri a avuției între bogați și săraci (chiar dacă la un nivel destul de redus) și practicarea negocierilor permanente în procesul de identificare a unei ordini de drept unanim acceptate.

Prin sprijinirea instituțiilor internaționale Uniunea Europeană realizează cea mai eficientă proiecție la nivel global a propriilor interese prin influențarea construirii, implementării și urmăririi normelor edictate de acestea chiar folosind instrumentele instituțiilor internaționale. Pentru Europa acest mecanism este o cheie pentru restructurarea sistemului internațional adaptat la complexitatea cerută de globalizare, prin construirea de instituții eficiente care se bucură de legitimitate.

Extinderea sferei teritoriale de influență a Uniunii Europene este asigurată în cel mai eficient mod cu putință prin extinderea către est și sud-est. Extinderea teritoriului UE prin aderarea de noi state face ca acestea să fie supuse presiunii europenizării și impunerii regulilor Uniunii, lucru care prilejuiește scoaterea de sub influența directă a procesului general al globalizării influențat decisiv de alte super puteri și implicit extinderea influenței sale politice și economice, precum și a controlului european asupra noilor State Membre.

Uniunea Europeană își extinde influența, însă europenizarea nu este în realitate un impediment pentru globalizare, ci dimpotrivă. Diferența este dată de faptul că în abordarea europeană există moderare în acceptarea ideii de omnipotență a piețelor și este accentuată nevoia de identitate și legitimitate politică într-un mediu economic și financiar colectiv, sustenabil, etic și eficient.

Procesul globalizării nu poate rezista presiunilor sociale fără aplicarea de strategii de redistribuire a costurilor globalizării. Statele mai slabe din punct de vedere economic și financiar sunt, de regulă, dezavantajate de cadrul juridic, politic și normativ care încearcă să reglementeze procesul de globalizare și, fără o extindere a unor abordări sociale sănătoase și sustenabile economic la nivel global, deschiderea economică nu ar putea rezista în fața exploziilor sociale.

Instrumente eficiente pentru redistribuirea de costuri în globalizare pot fi considerate inclusiv acordurile de relocare a forței de muncă și acordarea de beneficii comerciale unilaterale care facilitează dezvoltarea economică în statele dezavantajate, însă beneficiile reale a unor astfel de instrumente pe termen lung se pot dovedi a fi vulnerabilități majore în perioade de criză când solidaritatea europeană se dovedește nefuncțională (o dovadă în acest sens este adusă exemplul de acțiuni și blocaje realizate prin demersuri aproape exclusiv naționale în primele săptămâni ale pandemiei de COVID-19).

Nu aș putea să închei acest text fără a menționa și un paradox politic care reiese chiar din politicile și mecanismele utilizate de Uniunea Europeană pentru managementul efectelor procesului de globalizare și care ține de faptul că instituțiile pe care UE le susține sunt atacate politic chiar de interiorul Uniunii și acuzate de ineficiența actului de management al globalizării, pe care nu numai că nu îl gestionează corect, ci chiar contribuie la accelerarea necontrolată a procesului, cu efecte deosebit de grave la nivel regional și global.

Aceste opinii sunt sprijinite de realități de multe ori conflictuale pe care le observăm în Africa, Orientul Mijlociu, vecinătatea estică, în Balcanii de Vest și, mai nou, în Turcia. În aceste state organizațiile politice

anti-globalizare acuză Uniunea Europeană de susținerea de comportamente politice și economice abuzive din partea unor actori statali și non-statali, ceea ce conduce la conflicte armate deschise, înghețate sau de natură hibridă, cu susținerea unor puteri din Est.

Următorii trei ani vor arăta prin performanțele economice și de integrare globală în ce măsură Uniunea Europeană și partenerii săi din vecinătatea sudică și estică, precum și cei de peste mări sunt sau nu sunt pregătiți pentru a conduce, controla, implementa și valorifica pozitiv un proces al globalizării, care pare la fel de inevitabil ca și invazia inteligenței artificiale asupra pieței muncii și a serviciilor. Însă contribuția acestor factori cu caracter conex dar esențiali ca dinamică economică și socială vor face obiectul unor alte analize.

II. ORDINE ȘI SECURITATE GLOBALĂ



Despre „liniile roșii” trasate de Putin, hărți imagologice, reprezentări geopolitice și noua (dez)ordine mondială

Prof.univ.dr. Cristian BARNA

Faptul istoric că un stat trebuie să dispună de spațiu vital a permis, de-a lungul timpului, explicarea apariției, măririi și decăderii marilor imperii care au acționat în direcția modificării frontierelor lor, prin anexarea unor teritorii.

Astfel, încă de la începuturile geopoliticii ca știință, Friedrich Ratzel aprecia mobilitatea geografică și politică a frontierei unui stat prin raportarea la vitalitatea *mittelpunkt-ului* și întinderii geografice a acestuia, însă depășind limitele geografiei. În accepțiunea sa, frontiera nu este doar o fâșie de pământ care marchează despărțirea dintre două state, ci un organ periferic al unui stat, un indicator al creșterii sau slăbiciunii sale. Ratzel considera că un stat va tinde să-și stabilească frontierele ocupând pozițiile cele mai avantajoase, din punct de vedere geostrategic: puncte obligatorii de trecere (pasuri montane, strâmțori sau canale maritime), ieșirea la mare, fluvii de importanță deosebită pentru navigație, lanțuri muntoase etc.

La rândul său, Karl Haushofer considera că există o „viață politică a frontierei” unui stat, care este definită de raportul dintre forța organică de apărare și cea de înaintare a frontierei acestuia, precum și de capacitatea de a răspunde eficient atacurilor unor inamici asupra frontierelor.

În acea perioadă de debut a geopoliticii ca știință, Halford Mackinder împărțea lumea în puterea telurocratică, identificată geografic cu platforma continentală eurasiatică și puterea talasocratică, adică statele care posedau flote maritime capabile să controleze frontierele puterii telurocratice: arealul Mării Mediterane, Oceanului Atlantic și al mărilor din sudul și vestul Eurasiei.

În 1904, Mackinder era cel care elabora harta zonelor concentrice în care Eurasia reprezenta „pivotalul istoriei” (ulterior redenumită *heartland*), unde un rol geostrategic covârșitor era atribuit Rusiei, fiind înconjurată de două arce de cerc: „arcul interior”, care cuprindea teritoriile Germaniei, Austro-Ungariei, Imperiului Otoman, Indiei și Chinei și „arcul exterior”, care cuprindea Marea Britanie, Japonia, Canada, SUA, Africa de Sud și Australia.

Halford Mackinder identifica regiuni cu valoare strategică precum marele ocean (Pacific, Indian și Atlanticul de Sud) și zonele sale de coastă (zona musonică a Asiei, Australia, America de Sud și Africa Subsahariană) și sublinia perspectivele de creștere a profilului regional ale Americii de Sud și *Mantle of Vacancies* (regiune având granița în deșertul Sahara, prin Asia Centrală, până în zona estică a Siberiei și care ar marca granița dintre *heartland* și marele ocean).

Totodată, era de părere că Africa, Europa și Asia se constituie într-o „insulă mondială” a cărei supraviețuire depinde în primul rând de controlul Europei de Est și implicit al *heartland-ului* eurasiatic care include o serie de zone muntoase ale Asiei și bazinele hidrografice care se varsă în Marea Baltică și Marea Neagră (identificabilă în linii mari cu Europa de Est).

Per ansamblu, argumentul principal al lui Halford Mackinder poate fi rezumat la următoarea potențială axiomă: „Cine va stăpâni estul Europei va domina *heartland-ul*. Cel care va stăpâni *heartland-ul* va domina «insula mondială», iar cel care va stăpâni «insula mondială» va domina lumea”.

În contextul competiției acerbe dintre puterea telurocratică și cea talasocratică pentru trasarea frontierelor, Alfred Mahan a conceptualizat teoria „anacondei”, care postula faptul că puterile eurasiatice trebuiau „sugrumate”, prin scoaterea de sub controlul lor a zonei de țărm (*rimland*) și blocarea ieșirii acestora spre spațiile maritime.

Lucrarea care l-a făcut celebru pe Alfred Mahan a fost *The Influence of Sea Power Upon History, 1660–1783*, care postula asumarea de către SUA a talasocrației ca mijloc de asigurare a apărării și securității naționale. Astfel, amiralul american sublinia beneficiile majore ale puterii maritime, accentuând că „prima și cea mai evidentă lumină în care marea se prezintă din punct de vedere politic și social este cea a unei mari autos-trăzi; sau mai bine, poate, sub un cadru general, cea a unui areal pe care oamenii îl pot traversa în toate direcțiile, dar pe care unele căi bine purtate arată că motivele de control i-au determinat să aleagă anumite rute de călătorie, mai degrabă decât altele”.

Totodată, Alfred Mahan sublinia ascendentul talasocrației în raport cu telurocrația prin prisma faptului că „în ciuda tuturor pericolelor obișnuite și neobișnuite ale mării, atât călătoriile, cât și traficul pe apă au fost întotdeauna mai ușoare și mai ieftine decât cele pe uscat”. Mahan susținea că miza luptei pentru putere între state vizează controlul apelor, care la rândul lui se bazează în principal pe preponderența navelor, însă parțial și pe posesia unor poziții determinate. Aceste poziții determinate, atât porturi și baze militare de peste mări, cât și puncte care pot controla principalele rute comerciale precum strâmtorile, au ca scop proiecția puterii maritime în vederea asigurării puterii de ansamblu a unui stat.

Influențat de lucrările lui Alfred Mahan și Halford Mackinder, politologul american Nicholas Spykman își face cunoscută propria teorie geostrategică în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Contextul temporal al scrierilor acestuia este foarte important întrucât *heartland-ul* era deținut de URSS, o putere aliată la acea vreme, în timp ce pericolul la adresa securității globale era constituit de Puterile Axei, care aveau în vedere obținerea dominației globale, inclusiv prin exercitarea controlului asupra țărmurilor care înconjoară *heartland-ul* eurasiatic. Nicholas Spykman revitalizează perspectiva lui Alfred Mahan cu privire la distribuția geografică a centrelor de putere ale lumii și oferă o alternativă



Sursă: <https://www.national.ro/politica/noua-ordine-mondiala-si-ascensiunea-puterilor-de-mijloc-784397.html>

pentru puterile talasocratice în vederea păstrării controlului asupra *heartland-ului*, propunând teoria Țărmurilor sub raportul ascendentului pe care îl are centura maritimă a Eurasiei asupra *heartland-ului* pe care îl înconjoară. Nicholas Spykman aduce în prim-plan importanța geostrategică a *rimland-ului*, argumentând că *heartland-ul* eurasiatic este prea întins și dificil de controlat, în timp ce controlul zonei de țărm a acestuia permite, implicit, luarea sub control a căilor de comunicație spre acest teritoriu. Afirmându-se ca o analiză critică a concepției geopolitice a lui Mackinder asupra dominației lumii prin controlul *heartland-ului*, teoria *rimland-ului* sau „geopolitica frontierelor” reprezintă, de fapt, o completare a teoriei *heartland-ului*.

Așa cum Saul Cohen remarcă, „terminologia lui Spykman, contextul său geografic global detaliat și concluziile politice pe care le-a generat viziunea sa asupra lumii arată că inspirația de bază a venit din partea lui Mackinder, ale cărui concluzii strategice a încercat să le respingă [...]. În fapt, potențialei axiome a lui Mackinder i s-a oferit alternativa «cine domină *rimland-ul* domină Eurasia». Cine domină Eurasia ține în mâinile sale destinele lumii arată atât sursa sa de inspirație, cât și unicitatea teoriei propuse de Spykman”. Vorbind despre *rimland*, Nicholas Spykman face referire la arcul de cerc ce înconjoară *heartland-ul*, și care este văzut ca un „spațiu-tampon” între puterea maritimă și cea terestră.” Teoria lui Spykman se bazează și pe ceea ce afirma, cu mult înaintea sa, Friedrich Ratzel, și anume că un stat puternic este un stat care are și forță maritimă. Într-adevăr, controlul mărilor a oferit SUA un avantaj geopolitic de necontestat, neputând fi invadată dar putând invada alte state. Astfel, la finalul celui de-al Doilea Război Mondial, SUA avea cele mai dezvoltate capacități navale, prin intermediul cărora a putut monitoriza întreaga activitate navală de pe glob. Menținerea controlului asupra oceanelor lumii este, a fost și va fi, din punct de vedere geopolitic, obiectivul cel mai important pentru SUA, interesul fiind de a împiedica orice putere eurasiatică în demersul de a-și construi o flotă puternică, cu scopul de a menține echilibrul regional și de a bloca apariția unei puteri regionale euroasiatice. Din acest motiv, teoria *rimland-ului* va reprezenta fundamentul geopolitic pe care, în timpul Războiului Rece, SUA va elabora doctrina *containment-ului*, de încercuire a URSS, din acest punct de vedere

Mahan și Spykman putând fi considerați inițiatorii euroatlantismului.

Pentru că, în perioada Războiului Rece, URSS a reprezentat *heartland-ul*, în timp ce SUA stăpânea *rimland-ul* care înconjură regiunea eurasiatică și obtura accesul URSS la mări și oceane. În acea perioadă, istoria a dovedit că puterea telurocratică exercitată de URSS este insuficientă pentru a fi hegemon, avantajele strategice, militare și oportunitățile economice oferite de controlul mărilor și oceanelor surclasând puterea *heartland-ului*.

În epoca post-Război Rece, Federația Rusă se consideră victima „încercuirii *heartland-ului* euroasiatic” de către puterile talasocratice, mai ales de către SUA, sentiment geopolitic acutizat și de faptul că nu dispune acces la oceanul planetar. Acest sentiment este ancorat în „eșecul istoric” înregistrat în Războiul Rece, fapt care a făcut ca reprezentările geopolitice ruse contemporane să fie impregnate de un spirit revanșard față de prăbușirea URSS și de o atitudine ostilă la adresa puterilor maritime, care ar obstrucționa destinul Federației Ruse de a redobândi statutul de hegemon.

Eurasianismul, teorie geopolitică ridicată la nivel de politică de stat de către Vladimir Putin, promovează nostalgia imperială conform căreia destinul Federației Ruse este acela de „reconstituire a Marelui Spațiu”, fapt ce implică readucerea în sfera de influență strategică, politică și economică a Rusiei a spațiilor eurasiatice, „pierdute” în anumite perioade istorice. Conform lui Alexandr Dughin, ale cărui idei neoeurasianiste sunt preluate și aplicate de către Vladimir Putin, Rusia este o componentă vitală a *heartland-ului*, o Eurasie nerusă fiind de neconceput fără înfrângerea poporului rus. Totodată, în vederea asigurării unei expansiuni depline, Federația Rusă trebuie să dobândească ieșire la oceanul planetar.

Viitorul geopolitic al Federației Ruse (dar și al SUA) este marcat atât de ceea ce se întâmplă în *heartland-ul* eurasiatic, cât mai ales în *rimland-ul* său, arcul de instabilitate de la Marea Mediterană și Africa de Nord până în Orientul Mijlociu. Astfel, evoluțiile „statelor-tampon” ale „periferiei” regiunii eurasiatice (Iran, Siria, Arabia Saudită, Libia sau Egipt) pot acționa ca factori perturbatori ai stabilității și securității regionale, dar și internaționale. În această viziune geostrategică, dacă Siria asigură accesul Federației Ruse la Marea Mediterană, Iranul îi poate facilita accesul la mările calde. De aceea, o axă geopolitică Rusia–Iran ar putea să stăvilească pătrunderea euro-atlantismului în Asia Centrală. Conform lui Alexandr Dughin, „coagularea unui imperiu” care să includă Federația Rusă, Ucraina, Iran, Armenia, Tadjikistan, Belarus și Siria i-ar conferi Federației Ruse avantajul spargerii „încercuirii” dinspre oceanul Atlantic și accesul la mările calde.

Cu privire la rolul geostrategic al Iranului în Eurasia, acest stat poate fi considerat, prin mărimea și poziția sa geografică, *heartland-ul* Orientului Mijlociu și totodată *rimland-ul* Eurasiei, prin controlul pe care-l exercită asupra strâmtorii Ormuz, unul din cele nouă puncte de importanță strategică ale Oceanului Planetar, pentru puterile talasocratice (mai ales pentru SUA), deoarece permite accesul din Oceanul Planetar în Golful Persic. Din nefericire pentru Iran, ecuația regională de putere este în defavoarea sa în prezent, din cauza evoluției războiului civil din Siria, principalul său aliat în regiune, „capul său de pod” la Marea Mediterană. Astfel, în momentul de față, Iranul nu mai reprezintă o amenințare strategică la adresa intereselor SUA în Orientul Mijlociu, aflându-se pe o poziție defensivă, nevoit să-și ajute aliații din Siria și Liban să supraviețuiască, precum și să-și mențină influența și controlul exercitat în Irak.

Cu privire la amenințarea cu un holocaust nuclear din partea Iranului, Martin Dempsey consideră însă că acest stat este un actor geopolitic rațional, preocupat de propria supraviețuire și prosperitate, chiar dacă nu are aceleași scopuri și valori ca și Occidentul sau statele arabe. Pornind de la această premisă, George Friedman consideră că strategia Iranului constă nu în obținerea sau folosirea armelor nucleare, ci în deținerea unui program credibil de dezvoltare a arsenalului nuclear, care să-i permită să fie văzut ca actor important al jocului de putere la nivel internațional.

În acest context, pentru a-și atinge obiectivele geopolitice, eurasianistii mizează pe eliberarea civilizațiilor non-occidentale de „globalism”, pe apropierea de statele musulmane din Asia Centrală, care fac parte din „lumea stepei”, și de cele din golful Persic, care fac parte din „lumea deșertului”, fondându-și astfel intervenționismul în Asia Centrală și Orientul Mijlociu pe o preocupare de pacificare a „periferiilor”.

Însă, pentru Federația Rusă, cea mai mare pierdere este Ucraina, vocația Ucrainei fiind, conform lui Rudolf Kjellen, de a promova o politică de echilibru între puterile occidentale (opțiunea euroatlantistă) și Federația Rusă (dependența de resurse), pentru a nu deveni satelitul celei din urmă. De partea cealaltă, conform lui Brzezinski, Federația Rusă încetează să fie un „imperiu” fără Ucraina, dar împreună cu aceasta devine automat unul. Pentru Federația Rusă, menținerea influenței asupra Ucrainei, dată fiind prezența flotei la Marea Neagră, constituie miza strategică a unui plan bine structurat.

Astfel, geostrategic vorbind, regiunea separatistă din estul Ucrainei, peninsula Crimeea, regiunea separatistă transnistreană (un „cap de pod” sau un „cuțit rusesc înfipt în spatele Ucrainei”) și regiunile separatiste Abhazia și Osetia de Sud sunt părțile componentele ale unui „cordon de securitate” al Federației

Ruse la Marea Neagră, care reprezintă „o fortăreață de importanță geostrategică deosebită pentru Federația Rusă deoarece, pentru ca aceasta să pretindă că este o putere mediteraneană, trebuie să dovedească mai întâi că este o mare putere la Marea Neagră”.

Într-un astfel de context, Ulrich Beck întrevide scenariul reafirmării puterii în cadrul unei „fortărețe occidentale”, tradusă prin cooperarea unui număr redus de state sub tutela celui mai puternic, scenariu care ar lăsa în voia sorții „victimele non-multipolarismului”, cum se auto-victimizează Federația Rusă în raport cu SUA și NATO! Tot Beck este cel care atrage atenția că marile puteri trebuie să conștientizeze că repartizarea rolului de victimă, oricât de inegală ar fi, are efecte în plan global!

II. ORDINE ȘI SECURITATE GLOBALĂ



China își intensifică acțiunile în Orientul Mijlociu și Africa pentru reformarea ordinii mondiale

Dr.ing. Stelian TEODORESCU

„Ai învățat regulile jocului. Tot ce trebuie să faci este să joci mai bine decât oricine altcineva.”

Albert Einstein

Introducere

La nivel global se prefigurează o nouă ordine mondială care devine tot mai mult caracterizată de transformările și reconfigurarea politică, economică, socială, de apărare și securitate a unor spații și apariția unui număr din ce în ce mai mare de actori internaționali cu influențe în diverse zone ale lumii. Dacă analizăm în detaliu aceste entități care sunt sau urmează a deveni poli de putere, se poate observa că toți acești actori regionali sau globali dețin o superioritate semnificativă în anumite domenii, având și avantajul exploatării unor tipuri de resurse care le asigură beneficii semnificative.

Uitându-ne cu atenție la transformările care au avut loc sau continuă să se desfășoare la nivel global, ne dăm seama că acestea se desfășoară cu o dinamică din ce în ce mai accentuată și sunt marcate de schimbări profunde.

În prezent, pe diverse continente sau în diverse regiuni ale lumii, sunt state care sunt pregătite să devină poli de putere, unele dintre acestea putând aspira chiar la rolul de mare putere. Unul din exemplele cele mai elocvente cu o astfel de evoluție este cel al Chinei, actor statal care, în deceniile următoare, poate realiza o superioritate copleșitoare din punct de vedere economic, financiar și, de ce nu, politic și militar.

Eforturile Chinei de a remodela instituțiile, normele și standardele internaționale la nivel global se bazează semnificativ pe apariția surprinzătoare a sprijinului guvernelor entităților din Orientul Mijlociu și Africa. O astfel de strategie de remodelare globală își face simțite efectele, reflectând perspectivele chineze care se dovedesc a fi esențiale în abordarea demonstrată de China în competiția geopolitică și geostrategică în care este angajată.

Dorința Chinei de a remodela multilateral instituțiile internaționale și de a crea unele noi se bazează în parte pe capacitatea sa de a obține sprijinul semnificativ al altor state pentru succesul inițiativelor sale globale, exemple elocvente în acest sens fiind Orientul Mijlociu, și Africa.

China dorește să facă din Orientul Mijlociu și regiunea Golfului centrul său de greutate la nivel global

În perioada 07-10 decembrie 2022, președintele chinez, Xi Jinping, a efectuat o vizită istorică importantă la Riad, sursă de inspirație pentru mii de titluri din mass-media despre ce înseamnă acest eveniment deosebit pentru ceilalți actori internaționali, dar în special pentru SUA, ca important actor internațional în Orientul Mijlociu și în regiunea Golfului.

În perioada participării sale la evenimentele menționate anterior și pe timpul vizitelor efectuate, președintele chinez, Xi Jinping a avut întâlniri bilaterale cu aproape 20 de lideri arabi, participând la trei reuniuni la nivel înalt – Summit-ul Arabia Saudită-China, primul Summit al Consiliului de Cooperare al Golfului (CCG)-China și primul Summit Arabo-Chinez.

Vizita a atras multă atenție și a generat, cum era de așteptat, foarte multe dezbateri la nivel internațional, având în vedere dinamica evoluțiilor geopolitice la nivel regional și global. A fost cu atât mai relevantă, mai ales în ceea ce privește accesul statelor lumii la resursele energetice în actuala perioadă și ținând cont de situația internațională puternic influențată de invazia Rusiei în Ucraina. Acest moment al vizitei lui Xi în Orientul Mijlociu și comentariile și dezbaterile de la nivel mondial cu privire la evoluțiile curente dar și viitoare au fost semnificative, fapt care ne conduce spre ideea că vor fi înregistrate în continuare schimbări geopolitice globale importante.

Vizita lui Xi ar putea fi catalogată ca prima sa aventură dincolo de Asia de Est și Centrală din ultimii trei ani, a treia vizită de stat în străinătate de la declanșarea pandemiei de COVID-19 și prima sa vizită în Arabia Saudită, din 2016 până în prezent. Putem aprecia că, această acțiune diplomatică a reprezentat un succes fără precedent, pe care presa de stat chineză a prezentat-o drept „cea mai mare acțiune diplomatică a Chinei cu lumea arabă, de la întemeierea Republicii Populare Chineze”.

Astfel, în după-amiaza zilei de 07 decembrie 2022, președintele chinez, Xi Jinping, a sosit și și-a început vizita la Riad, având prevăzut în program ca pe lângă participarea la cele trei reuniuni la nivel înalt, să efectueze și o vizită de stat oficială în Arabia Saudită, la invitația regelui Salman bin Abdulaziz Al Saud. Este semnificativ de menționat aici că, în cei 32 de ani de la stabilirea legăturilor diplomatice, China și Arabia Saudită și-au sporit încrederea reciprocă și cooperarea la nivel strategic în diferite domenii, în 2016 ajungându-se la nivelul de încredere necesar pentru stabilirea și unui parteneriat strategic.

În relația bilaterală China-Arabia Saudită, această vizită este a cincea vizită oficială pentru un șef de stat chinez. Fiecare a avut ca rezultat o gamă mai largă de domenii în care cele două țări au cooperat, începând cu vizita lui Jiang Zemin, din 1999, care a semnat un Acord strategic de cooperare în domeniul petrolului, făcând, în cele din urmă, China principalul client pentru resursele energetice al Regatului Arabiei Saudite. Vizita efectuată în 2016, când Xi și Regele Salman au semnat un acord de parteneriat strategic, a ridicat Regatul la cel mai înalt nivel în ierarhia diplomatică a Chinei, relațiile dintre cele două state înregistrând o creștere semnificativă și în alte domenii importante cum sunt: comerțul, investițiile, finanțarea, cooperarea tehnologică, educația și securitatea. A devenit foarte clar că saudiții și vecinii lor din Consiliul de Cooperare al Golfului (CCG) percep China ca pe un important partener care face dovada calității de mare putere la nivel mondial, cu ocuparea unui loc de membru permanent în cadrul Consiliului de Securitate al ONU, cu o piață majoră pentru surse de energie și în același timp, ca o sursă de sprijin tehnologic și investiții, care îi pot ajuta să construiască și să dezvolte o economie diversificată.

Summitul China-Statele Arabe, din 08 decembrie 2022, a constituit o activitate diplomatică, care a fost salutăată, o premieră care a inaugurat o nouă eră a relațiilor. De fapt, Forumul de Cooperare China-Statele Arabe (FCCSA) a organizat o reuniune ministerială la fiecare doi ani, din 2004 și până în prezent. Locul pentru desfășurarea reuniunilor a alternat între China și o capitală a unuia dintre statele arabe. În fiecare dintre aceste întâlniri, China și statele membre ale Ligii Arabe au stabilit domeniile prioritare de cooperare aferente evenimentelor viitoare. În acest context, este semnificativ de menționat aici că, în discursul de deschidere la Summit-ului China-Statele Arabe, Xi a subliniat opt domenii pentru „cooperare pragmatică”: sprijin pentru dezvoltare, securitate alimentară, sănătate publică, inovație ecologică, securitate energetică, dialog intercivilizațional, dezvoltare pentru tineret și securitate și stabilitate.

Cea de a treia reuniune la nivel înalt, care a fost Summitul China-Arabia Saudită, a fost și mai impresionantă. Declarația comună publicată la încheierea summit-ului demonstrează cât de mult cooperează deja cele două țări și ambițiile lor de a continua colaborarea „în toate domeniile”.

Analizându-se evoluțiile, relațiile și activitățile care au avut loc, la nivel internațional s-a ajuns la



Sursă: <https://www.news.ro/externe/xi-jinping-se-intalneste-cu-liderii-arabi-inaugurand-o-noua-era-a-relatiilor-1922404409002022121120945209>

concluzia că Summit-ul China-CCG a generat totuși cel mai mare interes. Prioritatea Chinei a fost să anunțe domeniile de cooperare pentru următorii trei până la cinci ani: petrol și gaze, finanțe și investiții, inovație și noi tehnologii, aerospațial, limbă și cultură. Din nou, multe dintre acestea au fost promovate pentru cooperare prin cunoscuta Inițiativă Belt and Road¹ sau cadrele FCCSA².

Privind retrospectiv, aceste vizite efectuate de președintele chinez, Xi Jinping, în Arabia Saudită, putem afirma că au fost percepute ca fiind niște momente oportune pentru realizarea misiunii de transmitere a mai multor mesaje importante întregii lumi, în contextul mai larg al relației triumphiulare care s-a format și s-a dezvoltat accelerat între statele din Orientul Mijlociu, China și SUA. Cel mai distinctiv mesaj a fost că țările din regiunea Orientului Mijlociu adoptă în ultima perioadă o linie mult mai independentă și favorabilă pentru dezvoltarea accelerată a relațiilor cu statul chinez, chiar dacă au existat anumite limite pentru cât de departe sunt dispuși să meargă arabii în actualul context geopolitic.

Cu toate acestea, seria de summituri și vizite care au avut loc în Orientul Mijlociu cu importanta participare a Chinei, au dat naștere și unor îngrijorări pentru SUA, chiar dacă constituie principala entitate la nivel global care își bazează construirea relațiilor și competițiile pe principiul *win-win*. Faptul că principalul său competitor strategic, China, este văzut că obține câștiguri serioase într-o regiune cu importanță geopolitică deosebită și cu mulți dintre aliații și partenerii cheie ai Americii, pare a constitui o problemă din ce în ce mai serioasă.

Într-un astfel de context, nu trebuie a se omite avantajele și dezavantajele generate în regiune de alte inițiative și acțiuni diplomatice chineze, cum ar fi interesanta acțiune a Chinei de soluționare pașnică a „problemei celor trei insule: Tunb Mare, Tunb Mic și Abu Musa”. Acest caz a constituit un punct de dispută între Emiratele Arabe Unite și Iran după retragerea britanică din Golf, în 1971, când Iranul și-a impus autoritatea pe cele trei insule care erau administrate anterior de EAU. Faptul că statul chinez a ales să intervină a fost un gest neobișnuit pentru iranieni și a fost interpretat de Teheran ca o trădare, chiar dacă Iranul are, la rândul său, un parteneriat strategic cu China. Drept urmare, ambasadorul chinez în Iran, la acea vreme, a fost convocat de guvernul iranian pentru a i se face cunoscută nemulțumirea exprimată față de această problemă. Percepția formată deja este aceea că interesele economice ale Chinei în partea arabă a Golfului le depășesc cu mult pe cele din Iran, iar comportamentul Teheranului, perceput ca fiind destabilizator în regiune, amenință strategia pe care Beijingul dorește să o realizeze acolo prin politica sa externă.

Vizita lui Xi la Riad a venit și într-un moment în care relațiile dintre SUA și Arabia Saudită erau tensionate din cauza mai multor probleme, inclusiv din motive legate de respectarea drepturilor omului, războiul din Yemen, decizia OPEC de a reduce producția de petrol și o serie de alte chestiuni de politică externă. Faptul că de ceva timp China câștigă o mai mare importanță la nivel global poate constitui o dovadă elocventă a transformărilor ce au loc în sensul schimbării ordinii mondiale.

Cele mai multe indicii sunt că centrul de greutate economică se îndreaptă spre Asia, care este pe cale să reprezinte 50% din PIB-ul global și 40% din consumul global până în 2040. China se bazează pe importurile de resurse energetice din Golf pentru acoperirea a aproximativ 30% din nevoile sale anuale, dar și pe importurile de resurse energetice din Rusia. China este cel mai mare cumpărător de petrol din lume, în timp ce Arabia Saudită, cel mai mare exportator de petrol din lume, a devenit cel mai mare partener comercial și furnizor de petrol brut al Chinei, care importă din această țară aproximativ 18% din necesarul său. În timp ce interesele Beijingului în Orientul Mijlociu ar fi fost inițial impuse de nevoile energetice, relația se diversifică acum. În ultimii 20 ani, China a devenit din ce în ce mai mult un partener important pentru statele CCG în mai multe domenii, cum ar fi infrastructura, investițiile, comerțul cu bunuri și servicii, tehnologia digitală și

¹Inițiativa Belt and Road (BRI), cunoscută în China ca Belt Road Initiative, este o strategie globală de dezvoltare a infrastructurii, adoptată de guvernul chinez în 2013 pentru a investi în peste 150 de țări și organizații internaționale. Este considerată o piesă cheie a politicii externe a liderului chinez, Xi Jinping. În conformitate cu puterea și statutul său în creștere la nivel internațional, a fost comparat cu Planul Marshall american. În ianuarie 2023, 151 de țări erau listate ca fiind înscrise la BRI.

²Forumul de Cooperare China-Statele Arabe (FCCSA) este o inițiativă de dialog oficial între China și Liga Arabă, înființată în 2004. Acest forum servește ca mecanism principal de coordonare multilaterală între China și statele arabe. FCCSA a fost primul forum de cooperare între Liga Arabă și orice altă țară sau regiune. Membrii săi sunt formați din China și Liga Arabă, care reprezintă oficial cele douăzeci și două de state membre ale sale ca un organism relativ unificat. Prin urmare, FCCSA servește ca mecanism principal de coordonare multilaterală între China și statele arabe. Această coordonare de către Liga Arabă permite statelor arabe să negocieze în mod activ pentru proiecte colective care implică mai multe state, cum ar fi proiecte feroviare, proiecte de energie nucleară și inițiative la Marea Moartă. De la suspendarea calității de membru al Ligii Arabe, în 2011, Libia și Siria participă individual la FCCSA. Din 2018, China consideră FCCSA ca fiind parte a Inițiativei sale Belt and Road.

apărare. Strategii valutare scot în evidență o mare surpriză spunând că Arabia Saudită pare să trimită un mesaj politic comunității internaționale cu multe rapoarte de informare, prin care se arată că se ia în considerare acceptarea plăților statului chinez în yuani pentru petrolul vândut Chinei.

În analizele strategice efectuate, nu trebuie omis faptul că valoarea comerțului dintre China și Arabia Saudită a fost de peste 80 de miliarde de dolari, în 2021, iar companiile chineze au câștigat venituri de peste 36 de miliarde de dolari în Arabia Saudită, începând din 2005. Importurile de țiței ale Chinei din Arabia Saudită au fost în valoare de aproape 44 de miliarde de dolari în 2021, reprezentând 77% din valoarea totală a importurilor sale din Regat. China a apărut, de asemenea, în ultimele decenii ca un partener comercial important pentru multe alte state din CCG. Majoritatea guvernelor statelor din CCG depind de exploatarea și valorificarea importantelor lor resurse energetice, pentru a susține diversificarea economiilor lor, în timp ce China are nevoie de hidrocarburi din Golf pentru a-și alimenta necesarul pentru funcționarea economiei sale.

China manifestă un interes extrem de mare pentru Africa

Africa este cel mai mare bloc din cadrul Adunării Generale a Națiunilor Unite (ONU), cu 28% din voturi, comparativ cu 27% a celui din Asia, 17% a celui din America și 15% din a celui din Europa de Vest. Africa deține, de asemenea, mai mult de un sfert din voturi în toate organele de conducere ale ONU și este cel mai mare bloc din alte organizații internaționale precum Organizația Mondială a Comerțului, Grupul celor 77 și Mișcarea Nealiniață.

Acest lucru face ca voturile africane în instituțiile internaționale să fie extrem de importante pentru eforturile Chinei de a pune în operă strategia de reproiectare a ordinii mondiale și instituțiilor globale. Prioritățile de politică externă ale Chinei sunt rezumate în doctrină: „Marile puteri sunt cheia, periferia Chinei prioritatea, țările în curs de dezvoltare fundația, iar platformele multilaterale scena”.

Consecințele economice ale pandemiei de COVID-19 și invazia Ucrainei de către Rusia au subminat capacitatea multor națiuni africane de a-și achita datoriile externe. În prezent, 22 de țări africane cu resurse financiare mici sunt deja în dificultate pentru plata datoriilor. Creditorii chinezi reprezintă 12% din datoria externă privată și publică a Africii, care a crescut de peste cinci ori la 696 de miliarde de dolari, din 2000 până în 2020. China este un creditor major al multor națiuni africane, dar împrumuturile sale au scăzut și ele în ultimii ani și urmează să rămână la niveluri inferioare. Este probabil ca această situație să se agraveze în 2023, limitând capacitatea națiunilor africane de a se autofinanța pentru a oferi îmbunătățirea mai amplă a nivelului de dezvoltare socială pentru populațiile lor și pentru a răspunde diversilor factori perturbatori, inclusiv schimbărilor climatice. Expunerea substanțială a Chinei la unele economii africane, combinată cu rolul său central în guvernarea și influența economică globală, denotă că aceasta este bine plasată pentru a identifica o soluție la problemele create de datoriile statelor din Africa.

Este de remarcat că noul ministru de externe al Chinei, Qin Gang, a petrecut o săptămână în Africa, vizită care a marcat o continuare a tradiției de lungă durată, din 1991 și până în prezent, a fiecărui ministru de externe care a început anul cu o vizită în Africa. Qin, care până de curând a fost ambasadorul Chinei în SUA, a făcut prima sa călătorie oficială în străinătate în noul său rol, vizitând Etiopia, Gabon, Angola, Benin și Egipt. În timp ce se afla în Egipt, Qin s-a întâlnit cu secretarul general al Ligii Arabe, Ahmed Aboul-Gheit, într-un efort de a consolida relațiile dezghețate dintre China și națiunile arabe. Când se afla în Etiopia, Qin a purtat discuții bilaterale cu Moussa Faki Mahamat, președintele Comisiei Uniunii Africane, ca parte a consolidării relațiilor cu întregul continent și a promovării multilateralismului. Când a anunțat vizita, Ministerul de Externe al Chinei a considerat că „aceasta demonstrează că, statul chinez acordă o mare importanță prieteniei de lungă durată cu Africa și dezvoltării relațiilor China-Africa”.

În 2016, cu sprijinul african, China a sponsorizat Fondul Fiduciar al ONU pentru pace și dezvoltare cu o contribuție de 200 de milioane de dolari, pe o perioadă de zece ani. Fondul sprijină acțiunile de menținere a păcii, reacție rapidă și prevenirea și medierea conflictelor. În 2018, din nou cu ajutorul lobby-ului african, China a pus la dispoziția ONU o forță de 8.000 de militari pentru desfășurarea unor misiuni în zone de criză. Contribuțiile multilaterale sporite ale Chinei i-au mărit puterea de vot în sistemul multilateral, oferindu-i putere decizională în procesul de formare a instituțiilor globale și a normelor și metodelor de lucru ale acestora.

Societatea civilă și organizațiile neguvernamentale (ONG-uri) cu statut de observator la ONU nu prea cunosc modul în care China și partenerii săi africani își valorifică puterea de reprezentare. De exemplu, în

timpul negocierilor bugetului ONU 2018/2019, China pare că și-a manifestat dorința pentru reducerea finanțării monitorizării drepturilor omului din cadrul misiunilor ONU, reducerea observatorilor ONG-urilor la Consiliul pentru Drepturile Omului al ONU (UNHRC) și scăderea cooperării guvernamentale cu societatea civilă. Deși aceste propuneri nu au reușit să treacă, China și-a exprimat clar disponibilitatea de a-și exercita puterea în cadrul instituțiilor multilaterale în moduri prin care să-și servească cu prioritate propriile obiective și interese. Unii membri ONU (inclusiv țări africane) au susținut adoptarea deciziilor care ar fi scos ONG-urile din UNHRC și ar fi redus capacitatea de investigare la nivelul ONU. Acestea includ misiuni în Republica Centrafricană, Republica Democrată Congo, Mali și Sudanul de Sud, unde au avut loc unele dintre cele mai grave încălcări ale drepturilor omului.

Africa s-a dovedit a fi esențială pentru eforturile continue ale Chinei de a construi o arhitectură alternativă a instituțiilor globale. Astfel, Africa de Sud este membru fondator al Noii Bănci de Dezvoltare cu sediul la Beijing, creată în 2014 de statele BRICS (Brazilia, Rusia, India și Africa de Sud), pentru a oferi un mecanism în afara Băncii Mondiale și pentru a se avea acces la împrumuturi garantate de China.

Abundă teorii cu privire la motivul pentru care țările africane par atât de hotărâte să sprijine China să remodeleze în mod selectiv anumite instituții globale. Liderii africani dau motive diferite, de la solidaritatea cu China datorită sprijinului său pentru războaiele lor anticoloniale și anti-apartheid, până la convingerea că o Chină consolidată va face lumea mai multipolară.

Concluzii

Deși China a urmărit întotdeauna preeminența globală, inițial a căutat să fie discretă și să progreseze mai ascuns și cu un acces mai redus pentru alte state la profilul său de cunoaștere. Cu toate acestea, de ceva timp se pare că, în contextul noilor evoluții la nivel global, China caută să semnaleze din ce în ce mai des și mai intens că epoca discreției este înlocuită treptat cu o abordare mai îndrăzneată și mai asertivă.

În ultima perioadă, China face dovada că îi place să se poziționeze ca lider în special în lumea în curs de dezvoltare. În timp ce China primește anual împrumuturi de cinci miliarde de dolari de la băncile pentru dezvoltare multilaterală, China și-a crescut constant, în ultimul deceniu, contribuțiile ei la o mare varietate de instituții de dezvoltare multilaterală.

Este cunoscut faptul că în Strategia sa de securitate națională, publicată în octombrie 2022, administrația Biden a declarat că cea mai mare provocare pentru interesele SUA vine din partea unei Chine aflate în ascensiune, astfel încât accentul principal al Washingtonului a fost pus pe susținerea și întărirea potențialului de acțiune al SUA, în competiția cu China, mai ales în contextul conexiunilor tot mai vizibile și mai puternice ale Chinei cu statele din Golf, Orientul Mijlociu și Africa, evoluții care ar putea influența cooperarea cu Washingtonul, principalul aliat strategic și partener de securitate al multor state din diverse regiuni. De ce s-ar putea înregistra o astfel de evoluție? Pentru că deja se poate observa că Arabia Saudită și alte țări din regiune sunt interesate să adere la organizații conduse de China, cum ar fi Organizația de Cooperare de la Shanghai (OCS) și „BRICS plus”, propus în 2017. Un exemplu elocvent în acest sens este cel al Egiptului, Arabiei Saudite și Qatarului care au devenit noi parteneri de dialog ai OCS, în timp ce Bahrain, Kuweit și Emiratele Arabe Unite par a dori să le urmeze exemplul.

Vizitele liderilor chinezi și interesul major manifestat de China la nivel global, demonstrează o viziune clară despre ceea ce își dorește în Orientul Mijlociu și Africa, această viziune fiind articulată și aliniată cu agendele statelor din aceste zone ale lumii. Actualmente, putem aprecia că SUA constituie principalul actor internațional aflat în competiție cu China, dar trebuie să răspundă cu propria sa viziune pozitivă asupra modului în care aceste regiuni ale lumii se încadrează în strategia lor mai largă, abordând în același timp preocupările aliaților și partenerilor săi din Orientul Mijlociu și Africa.

II. ORDINE ȘI SECURITATE GLOBALĂ



Noile burse strategice mondiale

Dr. ing. Sorin DOBÎRCIANU

„Nu, dreptatea nu-i nimic fără putere.”

Mihai Eminescu

Abstract: În contextul mondial actual, generat de cvasi stări de semi-echilibre nepolarizante, promovate de marile laboratoare care preiau noile cluburi selecte de interese, axate pe jocurile politice internaționale și, de asemenea, pe politicile jocurilor și aranjamentelor multinaționale, în zonele de referință, marcate de ample și profunde diviziuni și asimetrii, echipele participante, prin reprezentanții desemnați, la vârf, au lansat, deja, pe piețele de resort emergente, la o dimensiune de expunere considerabilă, jucătorii, aranjamentele, strategiile, metodele și, în special, resursele și regulile de club.

Procesele globalizante sunt în plină dinamică mondială, prin acces și noi formule de *membership* aferente proceselor de (re)integrare europeană, euroatlantică, de extindere, în contextul noilor strategii și intervenții expansioniste din est, respectiv ale intervențiilor în forță ale **Federației Ruse**. Acest stat este catalogat ca o superputere în refacere, care derulează strategii politico-militare de laborator, mai mult sau mai puțin irevențioase, în raport cu entitățile și organizațiile internaționale, transnaționale și multinaționale aderente spațiului vestic.

Strategica rusească nu va renunța niciodată la marile ei linii de forță, care rezultă din caracterul de putere eurasiatică a Rusiei și din determinările speciale ale teritoriului și resurselor. Rusia este cea mai mare țară din lume, este depozitarul unor uriașe rezerve de resurse naturale și dispune de un uriaș potențial material, uman, cultural și militar. Rusia are o viziune specială asupra strategiei războiului, care rezultă din imensitatea spațiului, din experiența îndelungată, din poziția ei geostrategică și, evident, din rolul pe care îl joacă și pe care și-l asumă, în construcția noii ordini mondiale, în reconfigurarea centrelor de putere.

Conducătorii de la Kremlin, la fel ca și ceilalți cetățeni ruși, percep țara lor ca parte a unei Mari Europe. Președintele Vladimir Putin nu scapă ocazia să agite apele politice și economice, evocând planul său de a crea „Uniunea Eurasia” de la Atlantic la Oceanul Pacific „care va întări pozițiile și oportunitățile Federației Ruse pe direcția economică a „*Noii Asii*”, ca „putere continentală”, având misiunea de a unifica marile spații din Eurasia „de la Lisabona la Vladivostok”. Toate alianțele externe se vor baza pe valori geopolitice, nu ideologice: „Sub nicio formă nu vorbim despre reînvierea URSS-ului, ci de o strânsă integrare pe baza unor noi valori politice și economice, aflate la ordinea zilei”, scria V. Putin într-un articol din ziarul *Izvestia*.

Strategia UE, exprimată prin politica europeană comună de securitate și apărare (PECSA), se dorește a deveni o nouă bursă strategică și nu are în vedere războiul continuu, ci doar anumite aspecte ale acesteia, în special pe cele care generează acțiuni și misiuni, care se referă la combaterea terorismului, a traficului de droguri și a crimei organizate, la acțiuni umanitare, la acțiuni în caz de calamități naturale, în urgențe civile și militare. Prioritatea strategiilor UE o reprezintă, într-o primă etapă, realizarea tuturor condițiilor care să permită unitatea de facto a continentului, rezolvarea problemelor economice, politice,

sociale, etnice.

Astăzi, **SUA** au o poziție dominantă în lume, iar crizele economice și de securitate facilitează relansarea politicii de apărare și reconfigurează interesele strategice ale SUA. În materializarea scopurilor sale strategice, SUA vizează consolidarea capului de pod stabilit în Europa unită, printr-un parteneriat transatlantic veritabil, astfel încât noua UE, în curs de lărgire, să poată deveni o trambulină mai viabilă pentru proiectarea, în Eurasia, a noii ordini mondiale, iar relativ-recenta extindere „robustă” a NATO, de la Marea Baltică, la Marea Neagră demonstrează, pe deplin, interesul SUA pentru controlul regiunii de margine sau a „bordurii maritime” a Eurasiei, care începe cu Finlanda și țările scandinave, continuă cu Polonia, România, Turcia și Georgia, cuprinde zona Orientului Apropiat și a Indiei și, de asemenea, se încheie pe teritoriul Mongoliei, Chinei și Japoniei.

Pe fondul analizei dezvoltării SUA, se remarcă beneficiile și avantajele conferite de un sistem democratic funcțional și pragmatic, de o economie performantă și eficientă, de resurse financiare și militare impresionante, în lipsa unui concurent pe măsură și afirmarea ca singura superputere mondială reală – megaputere – în accepțiunea unor cunoscuți analiști și politologi, iar tendințele actuale care se manifestă în afirmarea și consacarea noilor centre de putere sunt consecințe directe ale evenimentelor petrecute în mediul de securitate global.

Dintr-un bastion al comunismului dur și pur, **China** a devenit o țară de tip socialist-capitalist, iar marile puteri europene, ca **Marea Britanie, Franța și Germania** caută să configureze o nouă formă, adaptată, de ordine europeană, alternativă la spațiul euro-asiatic, în care **Japonia**, după o perioadă de recesiune economică, revine în forță, încercând, prin capacitățile pe care le dezvoltă, să se afirme și ca mare putere militară, în ciuda faptului că, după cel de al II-lea Război Mondial, marile puteri, învingătoare, au redimensionat, capacitatea economică a acestei țări și respectiv, au constrâns forța și puterea de absorbție și de alimentare cu resursă industrială, la numai câteva zile, economia japoneză performând, în orizontul de la sfârșitul conflagrației mondiale și până în prezent, prin perseverența și stăruința intensificării dezvoltării dedicate și constantă aferentă ritmicității de alimentare a arhipelagului cu resurse de orice tip, dar nu mai mult de câteva zile.



Bordura maritimă a Eurasiei, denumită de teoreticieni *rimland*, reprezintă, la ora actuală, esența puterii globale și cel ce domină *rimland*-ul domină Eurasia, iar cel ce domină Eurasia, ține, în mâinile sale, destinul Omenirii.

Este foarte clar că, ponderea resurselor este axată, îndreptată, canalizată și, în special dirijată, în arealul Caspic, zona nodală de confluență a intereselor mondiale care includ Rusia, India, Kazakhstan, China și care pot genera efecte imediate în zona matricială de dispute mondiale.

Acestor acțiuni, prin cogenerare a formatelor platformelor multinaționale Federația Rusă-America de Sud-Africa-Asia-China-Zona Arctică pendinte UNESCO, BRICS - Tratatul de la Shanghai-IRAN (Eastern Gulf) li se juxtapun cele două direcții majore de acțiuni ale axei estice mondiale, și anume: vizarea unui rol de decizie în problematici internaționale, de către Rusia, pe de o parte, iar pe altă parte, afirmarea, tot mai puternică, sustenabilă și susținută, la o dimensiune de participare, „la vedere”, a spațiilor asiatice, în viața politică mondială, conjugate, într-un-totul, superior, la scenariile militare de laborator ale jucătorilor mondiali, circumscrise spațiului arabo-islamic divizat.

Una din resursele esențiale de susținere a resorturilor acestor politici internaționale, este asumată și performată, la o prestație semnificativă de luat în seamă, și de către Coreea de Nord, care, în mod public, susținut și ireversibil, pe fondul crizelor arabe, denunță, continuu, Tratatul de Neproliferare a Armelor Nucleare și Conceptul *The Hindus Sub-Continent Challenges*. Acesta poate fi caracterizat ca un model cu origini generate în alte părți ale lumii și care creează efecte, „la zi”, actuale, reale, precise și, mai ales, „oportune”, în raport cu rolurile și, în principal, în raport cu atributele oficiale ale jucătorilor incluși în strategiile în speță, caracterizând și influențând evoluțiile actelor de mediu înconjurător și de securitate, la scară macro-continentală.

Totodată, noile formule circumscrise efectelor, în lanț, BREXIT și dinamica complexelor evoluții din Turcia, cuprinzând structura analizelor și a evaluărilor de specialitate, aferente fenomenelor de migrație, în noile contexte ale scenariilor în derulare, pendinte acordurilor existente și în vigoare, care reglementează clar și explicit, prin mecanisme de jurisdicție internațională, circulația mărfurilor, a persoanelor și a capitalurilor etc, impun elemente noi, conexe unor planuri și strategii adaptate și conjugate fenomenelor climatice, mișcărilor telurice și seismice, epuizării resurselor, creșterii demografice afro-asiatice și scăderii considerabile demografice a populației emisferei nordice.

În același context, fenomenul terorist internațional se adaptează, se diversifică și exacerbează și așa cum apreciază specialiștii, nu întâmplător, a apărut fenomenul terorist Yemen care a lovit, recent, centrul Emiratelor Arabe Unite – Dubai și care a creat efecte profunde, în lanț, în zona de referință.

În altă ordine de idei, analiza acțiunilor evidente ale **Germaniei**, în raport cu problematicile mondiale generate de Rusia, au concluzionat un mod ezitant al Berlinului, prin care această țară își îndeplinește angajamentele de a susține efortul de apărare al Ucrainei, marcând clar și chiar lăsând impresia că în capitala germană există, în conservare, un *model*, pregătit deja, *low profile*, al unei garanții pacifiste și echidistante, *în așteptare și în poziție de inițiere și lansare*, pentru reluarea relațiilor cu Rusia, după terminarea ostilităților militare în Ucraina.

Putem spune că un astfel de aspect este în măsură să altereze, în continuare, imaginea acestei țări, între aliați, percepție generală care are la baza suportul asigurat, la vedere, de deputații social-democrați din Bundestag și a unui segment considerabil al populației, pe fondul evidenței de netăgăduit conform căreia strategia hibridă a Kremlinului de a răspândi FRICA, de costurile crizei și de un război nuclear, începe să dea roade și să se materializeze în rândul populației germane.

Acesta este motivul real pentru care guvernul acestei țări a dispus o serie de măsuri sociale, reprezentate de un volum financiar de 30 miliarde de euro, pentru despovărarea persoanelor mai nevoiașе din această țară, de costurile crescute ale resurselor de energie.

În acest conglomerat de strategii și jocuri de laborator, dincolo de strategiile declarative, prin care Rusia ar dori reconfigurarea procesului complex de reconstruire a unei lumi multipolare, în esență, vizează detronarea poziției SUA și preluarea locului și a rolurilor de hegemon mondial.

Lupta este derulată în planuri multiple, pe toate fronturile, în complexitatea dinamicii mondiale, iar Rusia a trebuit să iasă la atac și la vedere, întrucât EXIT-ul din încorsetarea în spațiul fostei sale zone de influență a fost lansat și, încă, este menținută, păstrată, asigurată și securizată de strategiile euroatlantice și presiunile Chinei, marceje stricte care jalonează operațiuni clare de blocare a acțiunilor Rusiei de ocupare a Oceanului Planetar și, totodată, incomodează strategiile pentru 2025 ale liderilor politici de la Kremlin, strategiile confluente incluzând și Zona Arctică, care este un vector special de dispută în triumphi, pe axa: SUA-Canada-Rusia.

În același timp, există riscuri majore, determinate de iminența unor posibile și potențiale apariții a unei „primăveri islamice”, de tipul celei arabe, care ar putea zdruncina, din temelii, și care, de asemenea, ar putea destabiliza interesele existentului conglomerat politico-economico-oligarhic și militar rus, în cadrul BRICS și Tratatului Shanghai, cu obiectiv principal Asia Centrală, în contextul existenței și a unor ample dispute a zonelor de influență.

În zona de urgență comercială circumscrisă raporturilor Rusiei cu UE, în contextul declinării rolului major al uniunii, de Actor Regional Postmodern, într-o construcție generată și asumată de o arhitectură unică, în curs de finalizare, pe scena mondială, conform regulilor de deținere a conceptelor economic, politic, geopolitic, de forță, putere și autoritate politică, se conturează, tot mai clar, fragmentarea diferitelor sisteme de alianțe și profiluri de organizații și entități europene, Rusia reușind să exploateze, la niveluri superioare, neocoagularea între membrii UE și chiar neasumarea de către unele state europene a identității integrate a uniunii.

Modelul TRIANGLE ENERGY MATRIX: Federația Rusă-Germania-Austria, formulă pregătită să preia, în orizontul imediat post-ucrainean, modelul integrat comun și multilateral energetic rus, asimilând, deja, în anul 2022, criteriile speciale de *Compliance & Certification* (TUV Turingen), pentru orizontul marcat de etapa post-conflict din Ucraina, a cărei proiecție a fost inclusă în *planning*-ul bilateral, în orizontul mai 2023.

Pe cale de consecință, NATO și-a definit dușmanii, sunând mobilizarea, încă din martie 2022. La summitul liderilor de la Madrid, din 29 iunie 2022, NATO a adoptat noul sau concept strategic, modificat

radical față de cel în vigoare, din cauza schimbărilor și transformărilor din mediul global de securitate, definind noile concepte, modele și strategii de apărare, comunicații, militare și de securitate (aviație, naval, cibernetic) și lansând întărirea flancului estic al Alianței.

Restabilirea noilor piețe energetice, în contextul noilor sisteme de alianțe mondiale, conjugate zonei tampon care marchează și delimitează cele două mari macrosisteme vestic și estic și care delimitează falia geopolitică Marea Nordului, Marea Baltică, țările baltice, Polonia, Ucraina, România, Marea Neagră, Bulgaria, Grecia, re poziționează și strategiile circumscrise noului context al construcției geo-economice și geopolitice al lumii. Se remarcă astfel tendințe revizuite, întregite și derivate din dinamicele și evoluțiile celor două curente mondiale: suveranism și globalism, formule la care, adaptat, au achiesat, în special, organizații mondiale de talia, anvergura și importanța ONU, UNESCO, FAO, Consiliul de Securitate, FMI, Banca Mondială, Wall Street Banking Leveraging, Canary Wharf, Berkeley Square, NATO, Cornerstone Holdings, the New Jesuit World Order, Vanguard, Putnam, Marsh McLennan, The Open Secrets, Bilderberg, Rockefeller, Rothschild, The Brotherhood, Williams Mullen, G7 (G8), Eurasia Group, RIAC, The Russian Council, The New Eurasia, BRICS, Fortune Five Hundred, Asia Square Tower 1 și 2, the Dragon Family Asia etc.

A devenit foarte clar că, în prezent, omenirea trece prin transformări profunde. Fenomene noi, ce poartă denumiri prea vagi pentru observatorul obișnuit, precum globalizare sau regionalizare, provoacă, adesea, spiritul la o analiză atentă, pentru a afla ce se ascunde dincolo de aparențe. Pentru că, poate mai mult decât oricând, dincolo de imaginile „show-ului”, există culise pline cu adevărații jucători și actori care implică adevăratele roluri. Spectacolul ce este oferit lumii este o paradă de aparențe care disimulează și ascunde interese diverse, dar predominant economice, satisfăcând orgoliul în raport cu posesia materială și puterea oferită de bogăție și prosperitate.

Subordonarea politicului de către economic este, probabil, mai evidentă la nivelul relațiilor internaționale, pe scena economiei mondiale, decât la nivel național. Aici ies în evidență, cel mai bine, acțiunile care au drept obiectiv *beneficiul economic*. Jucătorii de structură, mărime și importanță diferite, se confruntă prin intermediul pârgărilor, mecanismelor și instrumentelor de care dispun, într-o luptă permanentă, pentru găsirea soluției optime de eficientizare. Jucătorii secolului XXI, disimulează spectre extinse de formule și resorturi *low profile* și conjugă noi metode de dinamică adaptată, modelate în laboratoare.

Pentru viitorul apropiat, statul națiune nu va dispărea, ci se va manifesta, în continuare, ca un actor important al scenei internaționale, conform teoriilor dezvoltate de Martin Wight, în una din lucrările de referință pentru relațiile internaționale, *Politica de putere*, „ultima loialitate pentru care omul de azi s-ar lupta”.

Cu toate acestea, conform statisticilor OMC (Organizația Mondială de Comerț), mai bine de un sfert din totalul schimburilor la nivel mondial este realizat în interiorul companiilor transnaționale, întrucât actorii cei mai importanți ai acestor piețe sunt multinaționalele, care desfășoară un rol în continuă creștere, pe axa de circulație a materiilor prime, până la consumul final, în contextul asigurat și securizat ca întreg procesul să se deruleze în interiorul firmei.

Principiile și regulile acestor mari grupuri transnaționale de interese mondiale care asigură noile burse strategice își au corespondenți direcți și nemijlociți în politicile blocurilor comerciale, UE, Asia-Pacific și NAFTA și, totodată, în instituțiile internaționale, care contribuie la îmbunătățirea și liberalizarea fluxurilor internaționale, întrucât debitul și viteza fluxului de bogăție și putere economică orientate de la vest spre est sunt fără precedent în istoria modernă. Acestora li se adaugă noile strategii ale entităților americane de profil, care, în prezent, își îndreaptă atenția, direcțiile de acțiune, strategiile și operațiunile de comerț, diplomatie economică, politică, economie și explorarea și exploatarea resurselor minerale și naturale către: Kenya, Congo, Namibia, Ghana etc.

Aceste tendințe hibride, după unii cercetători tendințe hermafrodite de autoîntreținere și autogestiune, conduc spre o autonomizare a unor piețe proprii, aflate, desigur, sub un control exclusiv și în care mecanismele pieței libere nu mai funcționează, întrucât se creează structuri monopol, cu putere mare de manipulare a piețelor, în contextul susținerii, la vedere, a factorilor favorizanți: acumularea și investițiile. Acestea joacă rol de catalizator al piețelor în continua expansiune, aliniate la noul regulament de *banking leveraging* mondial, care impune noi reguli de catalizator pentru formulele de *compliance* pendinte: corporații & guvernanta corporativă, *total quality management control-performance & excellence in performing, resilience, sustainability, cohesion, coherence* etc, tehnici și metode noi, moderne, cuprinse în formula globală și integrate modelului geopolitic vestic care are, în vedere, în principal, neutralizarea răspunsului

macrosistemului estic care generează continuu și sistematic deficiențe pe aliniamentul zonei tampon de est, sector extins cuprins între Marea Nordului-Marea Baltică-Letonia, Estonia-Lituania-Polonia-România-Marea Neagră, în contextul actual al imprevizibilei dinamici și evoluții, în desfășurare, a frontului din Ucraina.

Ca o primă concluzie, de fond a analizei complexe a acestei formule de NOUA BURSA STRATEGICĂ, se poate desprinde importanța Mării Negre, în raport cu interesele majore ale Rusiei. Moscova vede criticitatea Ucrainei și într-o măsură mai mică Georgia, în protejarea, sub bursă, a Rusiei, de influența occidentală și, în special, de extinderea NATO, precum și de amenințarea islamistă în continuă creștere, expansiune și dezvoltare.

Rolul determinant va fi, în continuare, reprezentat și jucat de actorii din sectorul energetic mondial, care vor influența, semnificativ, la vârful elitei mondiale, profiturile care urmează a fi înregistrare de jucătorii implicați în teatrele vizate, respectiv statele Golfului, statele riverane sau cu acces la resursa Caspică și, în special, Kazakhstan și Federația Rusă, dar și de restructurarea regulilor organizațiilor mondiale.

Noua bursă strategică a CONSILIULUI DE COOPERARE A GOLFULUI, cu sediul la Riyadh – Arabia Saudită, include un nou sistem mondial de echilibru politic, economic, militar și energetic, în zona de avansată cooperare, în speță intrând entități de prestigiu și avansată expertiză internațională: guvernele Emiratelor Arabe Unite, Arabiei Saudite, țările din zona Orientului Mijlociu, deținătoare de resurse și producătoare de petrol și gaze, pe direcțiile de implementare a sectoarelor: comercial, economic, exploatare resurse naturale și minerale, energie, militar etc.

În prezent, Noua Ordine Mondială așteaptă cu interes, revizuirea relațiilor dintre SUA, pe de o parte, și statele Golf-ului, pe de altă parte și, în special, cele cu Arabia Saudită și Emiratele Arabe Unite, mai ales având în vedere intensificarea prezenței Chinei și Rusiei în Orientul Mijlociu și Africa.

Drept urmare, în întreaga lume se conturează coaliții, care au ca scop oprirea influenței absolute a SUA, fiind elocvente, în acest sens, alianța dintre China și Rusia, precum și dorința de independență tot mai evidentă a Europei care, îndeosebi, prin intermediul Franței și Germaniei, devine tot mai mult un competitor, pe fondul amplificării spectaculoase a mișcării anti-globalizare.

Lumea multipolară, în care puterea este, cel puțin într-o prima fază, mai degrabă dispersată, decât coagulată, o parte însemnată din sferele de dominație ale lumii va fi repartizată unor actori internaționali ca India, China și Rusia, care, deși au în prezent unele roluri principale, dar și roluri secundare, aspiră în totalitate la o altă ordine mondială și oferă un alt model de dezvoltare, diferit de cel occidental.

Astfel, se va înregistra amplificarea potențialului de conflict, generat atât de zonele de instabilitate, prezente în special în Orientul Mijlociu Extins, cât și de proliferarea și accesibilitatea unor puternice mijloace de distrugere (în special nucleare), iar terorismul va continua să existe, dar este posibil ca „atractivitatea” lui să fie redusă prin dezvoltarea regiunilor din care până acum se recrutau adepții; dincolo de această tendință, va spori însă amenințarea unor atacuri teroriste de amploare, care nu va putea fi contracarată decât prin intensificarea adecvată a tendinței de globalizare. Schimbările climatice sunt și ele o certitudine, dar este greu de apreciat cât de rapid se vor impune și unde se va întâmpla acest lucru.



III. EUROPA



Despre oboseala¹ strategică în conflictul ucrainean

Prof.dr. Adriean PÂRLOG

„Războiul este ca apa. Se schimbă permanent tot așa cum și apa își adaptează forma la pământul pe care îl străbate. Va reuși să învingă cel care -și poate schimba tactica față de inamic sau adversar.”

Sun Tzu

În ultimele luni de conflict militar intens în Ucraina, se constată lipsa progreselor operaționale ale ambelor părți, precum și inexistența unor perspective de negociere a unei soluții, cel puțin intermediare, între Federația Rusă și Ucraina, iar lucrurile par să se îndrepte către un impas evident. Cele două părți își intensifică eforturile militare, concomitent cu retoricile belicoase tușate de predicții optimiste ale inițiativelor operative ce le au în vedere. Aceste retorici au ca baze potențialele materiale externe și interne ale celor doi combatanți. Probabil că sancțiunile internaționale vor continua să erodeze economia Rusiei, mai puțin pe termen scurt și mai mult pe termen lung. Deocamdată, pare că nu a fost afectată foarte mult de sancțiunile care au vizat industria sa de apărare și a reușit să-și protejeze baza industrială care i-a permis să înlocuiască o parte a echipamentelor militare pierdute, deși în 2022, economia Rusiei a scăzut cu 3–4%, iar șomajul s-a menținut la valori numerice similare celor din 2021. În aceeași perioadă, urmare a războiului de pe teritoriul său, economia ucraineană a pierdut o treime din potențialul său, comparativ cu anul anterior, iar șomajul a crescut la 35%. Acești indicatori macroeconomici îngrijorători sunt contrabalansați de ajutoare economice, financiare și mijloace de luptă oferite de Occident. Din perspectiva sprijinului financiar internațional pentru Kiev, merită urmărit modul în care SUA vor direcționa fonduri spre Ucraina.

Începând cu iunie 2023, Camera Reprezentanților probabil că va modifica dimensiunea și dinamica sprijinului acordat Ucrainei. În decembrie 2022, Congresul a planificat alocarea de ajutoare în valoare de 45 miliarde dolari pentru anul fiscal curent, pe lângă cele 68 de miliarde dolari acordate Kievului în 2022. UE a planificat un ajutor financiar pentru 2023, în valoare de 18 miliarde euro, iar NATO și alte state care sprijină forțele armate ucrainene (Formatul Raimmstein) vor oferi mijloace de luptă și munițiile necesare. În calitatea sa de principal contributor la efortul de război al Ucrainei, orice reducere a ajutorului occidental va oferi, indirect, Rusiei un avantaj pe câmpul de luptă, fapt greu de acceptat de către lumea euro-atlantică. În contextul general descris succint mai sus, probabil că Federația Rusă va continua atacurile dure asupra infrastructurii civile, cu scopul de a eroda moralul populației și capacitatea Ucrainei de a lupta. Probabil că urmărește ajungerea într-o postură care să-i permită să apeleze la o idee exprimată de un cunoscut citat: „*pacea prin epuizare este mai bună decât nicio pace*”, dar este greu de crezut că Ucraina va ajunge în această situație!

La început de martie 2023, concluziile evidente țin de înfruntările sângeroase pe toată fâșia de contact, de aproximativ 1000 km., mai ales pe segmentul din Donbas, de distrugerea extinsă a facilităților

¹Oboseala socială este definită ca stare a unui sistem social generată de lipsa de energie ce afectează funcționalitatea acestuia.

energetice ucrainene, precum și de transformarea orașelor importante din Ucraina în ținte pentru rachetele și dronele rusești. Acestor concluzii li se adaugă referirile la consolidări ale dispozitivelor de luptă ale părților, în perspectiva intensificării operațiilor ofensive anunțate și de Moscova și de Kiev. Partea rusă dorește, cel puțin, să confere substanță militară defensivă și de securitate celor patru regiuni ucrainene alipite prin referendumuri în 2022, iar Ucraina și susținătorii săi urmăresc să învingă Rusia prin împingerea forțelor acesteia dincolo de granițele recunoscute ale țării. Acest aspect ar putea fi serios influențat de o eventuală înțelegere politică asumată de liderii Federației Ruse și Chinei în legătură cu sprijinul militar strategic oferit de către Beijing. O astfel de eventualitate ne va oferi și o nouă perspectivă structurală legată de noua ordine globală generată de competiția mocnită între „Occidentul unitar și Sudul global”. În această posibilă nouă configurație China, probabil, nu va interesa să lase Federația Rusă să se prăbușească.

Alternativa, improbabilă, la astfel de intenții o reprezintă o încetare imediată a focului urmată de negocieri bi și multilaterale de pace, care să includă concesii și compromisuri reciproce, mai ales în condițiile în care se conturează regroupări de forțe, cu sponsori puternici. Să sperăm că aceste intenții anunțate de Kamala Harris și Antony Blinken după dialogul pe care ultimul l-a avut cu liderul diplomației chineze, Wang Yi, în marja Conferinței de Securitate de la Munchen, din 17-18 februarie a.c. nu vor fi finalizate. Cei doi demnitari americani au apreciat că Beijingul ar putea să sprijine Moscova cu arme letale, pe lângă echipamentele neletale pe care deja le trimite de câteva luni.



Sursă.: <https://www.impact.ro/ce-teritorii-mai-controleaza-rusii-in-ucraina-harta-dupa-9-luni-de-razboi-445537.html>

Experiența istorică ne arată că, în astfel de situații, părțile în conflicte militare intense tind să își epuizeze resursele umane și materiale și vor ajunge să își dea seama că „prețurile” victoriilor în termeni de câștiguri teritoriale, uneori, sunt mult prea mari, iar continuarea luptelor prefigurează o situație de „conflict înghețat”. Adică o stare² de fapt caracterizată de lipsa unui acord oficial internațional recunoscut și de apariția unor paradigme de tip cortină de fier. Un „conflict înghețat în Ucraina” ar fi un rezultat nedorit, deoarece niciunul dintre factorii care au provocat conflictul dintre cei doi beligeranți sau tensiunile dintre Occident și Rusia nu vor fi eliminați, iar războiul este posibil să se reia oricând.

Subsecvent acestor posibile stări de fapt, adversarii dezvoltă retorici propagandistice prin care acuză părțile opuse că poartă întreaga responsabilitate a situației la care s-a ajuns și caută să convingă comunitatea internațională că dreptatea este de partea lor. În acest context se ridică în mod firesc întrebarea, a apărut oboaseala strategică a unor state în legătură cu conflictul din Ucraina? Răspunsul ce se conturează este, mai degrabă, negativ.

În situația particulară reprezentată de războiul din Ucraina, este puțin probabil ca autoritățile de la Kiev să semneze un acord juridic de încetare a focului dacă acesta va conține referințe la pierderea de teritorii.

²*Starea unui sistem social (ceva presupus a avea memorie) este caracterizată de mulțimea informațiilor ce definesc structura, comportamentul și funcționalitatea respectivului sistem la un moment dat.*

Poporul ucrainean este ferm împotriva oricărei concesi teritoriale și susține crearea de organisme internaționale de anchetă care să stabilească responsabilități concrete pentru Moscova. Dorința Ucrainei să învingă Rusia este susținută și de unele resentimente istorice generate de atrocitățile comise de sovietici la începutul anilor '30 ai secolului trecut (înfoțetarea etnicilor ucraineni și Holodomorul). În aceste momente, orice propunere de încetare a luptelor, inclusiv sub control ONU în teren sau după modelul de arbitraj impus în zona Brcko, prin Acordul de la Dayton, în contextul războiului din Bosnia și Herțegovina, reprezintă o adevărată iluzie. Nici ideile de aderare a Ucrainei la UE sau de prearanjamente cu NATO, puțin probabile, nu au reușit să argumenteze un nivel acceptabil de luare a lor în considerație.

Intrarea în al doilea an de război ruso-ucrainean nu prefigurează cu claritate modul de continuare a confruntărilor, chiar dacă Moscova a finalizat perioada de pregătire a militarilor recent mobilizați, iar armata ucraineană așteaptă sosirea armamentului greu promis de multe state occidentale.

Rămâne de văzut cantitatea și utilitatea reală a mijloacelor de luptă ce vor intra efectiv în dotarea forțelor ucrainene și ce impact efectiv vor avea acestea asupra potențialului de luptă.

Pentru cealaltă parte a conflictului, primăvara va evidenția dacă se confirmă sau nu că forțele aeriene ruse vor fi utilizate cu o altă intensitate, comparativ cu modul de implicare a acestora în anul 2022. Pentru a preveni o astfel de evoluție, administrația Biden ar putea prelua inițiativa și, împreună cu aliații săi să ofere stimulente suplimentare substanțiale Ucrainei, dar și creșterea presiunilor politico-diplomatice și economice asupra Rusiei, pentru a pune capăt războiului printr-un acord rapid de încetare a focului, urmat de începerea unor negocieri pentru un acord de pace. Stimulentele pentru Kiev ar putea să includă inițiative de începere a procesului de aderare accelerată la UE, precum și fonduri generoase pentru reconstrucția Ucrainei în perioada post conflict. În ultimele luni, mulți specialiști în probleme de securitate internațională au sesizat o reducere semnificativă de intensitate a referirilor la posibila întreprindere a armelor nucleare tactice de către Federația Rusă, dacă aceasta nu va ajunge în postura de a reclama existența unor riscuri existențiale la adresa sa. Marea problemă a viitorului imediat va fi legată de statutul real pe care Moscova îl va asuma în legătură cu cele patru regiuni integrate în federație, în condițiile în care comunitatea internațională nu a recunoscut ca legale referendumele din toamna anului 2022.

*

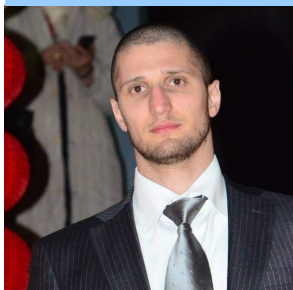
* *

Dacă Statele Unite, UE și NATO nu vor reuși să determine un sfârșit negociat al războiului, este foarte probabil ca acesta să continue cu distrugerea treptată a ceea ce a mai rămas din Ucraina, la care se vor adăuga alte mii și mii de victime de ambele părți, precum și creșterea numărului de refugiați ucraineni.

Indiferent de perspectivele de încetare a focului și de apariție a unui acord de pace în viitorul apropiat, Statele Unite și aliații săi ar trebui să se angajeze într-un dialog cu Rusia privind un cadru pentru arhitectura de securitate europeană și globală post război. De asemenea, ar fi necesar un dialog cu Ucraina pentru a accepta flexibilizarea dimensiunii imperative a sloganului „*nimic despre Ucraina, fără Ucraina*”. O astfel de abordare ar putea încuraja și un eventual dialog direct între Rusia și Ucraina, poate sub egida ONU, organizație aproape absentă până în prezent, în procesul de normalizare a situației din regiune. Ambele părți ar trebui să se aplece și asupra unei idei exprimate sub forma unei dileme ce vine din spațiul occidental: *finalitatea confruntărilor militare din Ucraina ar trebuie să fie aceea în care Ucraina să fie victorioasă, iar Federația Rusă să nu fie înfrântă*. Este posibil ca în condițiile unor costuri politico-economice și militare exagerat de mari, liderii politico-militari ai Rusiei și Ucrainei să accepte un dialog bazat pe principiile descaladării.

Putin, în calitate de lider care poartă cea mai mare responsabilitate pentru această tragedie, ar putea să realizeze că întreaga sa moștenire istorică este în pericol. De partea cealaltă, Zelenski, ales pentru a căuta normalizarea relațiilor țării sale cu Rusia, știe că Ucraina a fost practic distrusă și că a sosit timpul să ia în calcul și reconstrucția acesteia. Întrucât, cel mai probabil, războiul actual a produs multe sute de mii de victime, liderii raționali ai lumii ar trebui să pună presiune și pe Putin și pe Zelenski să ia în considerare o soluție, cel puțin, de etapă.

III. EUROPA



Geopolitica luptătorilor străini și a batalioanelor de voluntari în războiul din Ucraina

Giuliano Bifulchi (Italia)

Conflictul din Ucraina a scos în evidență problematica combatanților străini¹ și a impactului batalioanelor de voluntari, într-o zonă de conflict în care, începând cu luna februarie 2022, nu luptă numai forțe armate rusești și ucrainene.

Într-adevăr, lumea a fost martoră la ascensiunea unei mișcări internaționale, create pentru a oferi sprijin militar forțelor ucrainene. În acest mod a luat ființă ceea ce azi definim „rezistența armată împotriva agresorului rus”. Autoritățile ucrainene au promovat „Legiunea internațională”, un batalion format din voluntari din toată lumea, a cărui misiune este să țină piept și să lupte împotriva forțelor rusești.²

Conform Ministerului Apărării rus, voluntari din diverse părți ale lumii, în special din Occident și din arealul ex-sovietic, pe care Moscova i-a categorisit drept „mercenari”, deci combatanți neoficiali, au luptat în rândurile „Ligii internaționale” împotriva forțelor armate rusești, în contextul așa numitei „operațiuni militare speciale a Kremlinului”.³

Această analiză dorește să abordeze problematica combatanților străini voluntari, aparținând fostei Uniuni Sovietice, pe care autoritățile de la Kremlin îi percep ca pe o amenințare la adresa securității Federației Ruse. Mai mult, această investigație își propune să determine dacă prezența acestor combatanți străini și voluntari pe teritoriul Ucrainei ar putea reprezenta o provocare pentru Uniunea Europeană, având în vedere că odată cu încheierea conflictului, aceste formațiuni paramilitare ar putea deveni parte a unor grupări de crimă organizată sau a unor organizații teroriste.

Grupuri de voluntari străini din Ucraina conexe fostului spațiu sovietic

Pe lângă Liga internațională, pe teritoriul ucrainean operează astăzi și grupuri ale căror combatanți sunt cunoscuți ca făcând parte din spațiul ex-sovietic, datorită naționalităților și manifestului lor.

Conform lui Akhmet Zakaiev, fostul premier al Republicii Cecene Icikeria, aflat în exil în Marea Britanie, în Ucraina luptă cinci batalioane de ceceni deoarece, în loc să deschidă un nou front în Cecenia, voluntarii preferă să lupte împotriva Kremlinului în Ucraina, cu scopul evitării eventualelor repercusiuni rusești la adresa populației locale. În septembrie 2022, Zakaiev a menționat pe contul său de pe rețelele de socializare, că în Ucraina luptă Batalionul Șeic Mansour, Batalionul Dzhokhar Dudayev, Batalionul Noman Chelebizshikhan, un batalion cecen de forțe speciale aflat sub comanda directă a Serviciilor de Informații din cadrul Ministerului Apărării ucrainean, care face parte din Legiunea internațională și un batalion nou format despre care chiar și fostul premier cecen a furnizat puține informații.⁴

¹Termenul de „combatanți străini” a fost utilizat în trecutul recent în literatura de specialitate și în media occidentală pentru a desemna luptătorii care făceau parte din Statul Islamic. Cu toate acestea, în analiza de față, folosind acest termen, autorul a dorit să scoată în evidență combatanții care nu aparțin nici FA ucrainene, nici FA rusești, cu toate că au oferit sprijin uneia din părțile beligerante. În literatura de specialitate există o dezbatere largă cu privire la cum ar trebui să fie considerați acești combatanți, denumiți luptători străini, voluntari străini sau mercenari. Cf. T. MEHRA LL.M, A. THORLEY, *Foreign Fighters, Foreign Volunteers and Mercenaries in the Ukrainian Armed Conflict* [Luptători străini, voluntari străini și mercenari în conflictul armat ucrainean], International Center for Counter-Terrorism [Centrul Internațional pentru Combaterea Terorismului], 2022.

²Guvernul ucrainean a creat un portal Fight for Ukraine [Lupta pentru Ucraina] (<https://fightforua.org/>) pentru a promova Liga internațională și a oferi oportunitatea doritorilor de a se implica în lupta împotriva FA rusești.

³Ministerul Apărării rus publică regulat numărul combatanților străini prezenți pe teritoriul Ucrainei. Cf. <https://eng.mil.ru/files/Number%20of%20foreign%20mercenaries%20in%20Ukraine.pdf>.

⁴A. KUSHCHENKO, *Glava Ichkerii v izgnanii Ahmed Zakaev rasskazal, kakoe kolichestvo chechenskikh batal'онов vojuet za Ukrainu, Patriot Donbassa*, 2022.

Unele din aceste batalioane au apărut odată cu războiul din Donbas, care a început în 2014. În schimb, altele s-au format după demararea conflictului ucrainean în februarie 2022. Într-adevăr, batalioanele Dzhokhar Dudayev și Shayk Mansur au luat ființă în 2014, având în componență grupări armate de voluntari care luptă pentru a sprijini Forțele Armate ucrainene împotriva forțelor separatiste pro-ruse din Donețk și Lugansk.

Batalionul internațional pentru menținere a păcii, denumit în onoarea lui Dzhokhar Dudayev este o formațiune armată neguvernamentală de voluntari, compusă în mare parte din ceceni care au emigrat din Rusia după cel de-al II-lea Război Cecen din perioada 1999-2009. Batalionul include și voluntari din Georgia, Azerbaidjan, Polonia, Letonia, Lituania, Estonia, Suedia, Marea Britanie, Norvegia, Danemarca, Austria și Finlanda. Grupul a fost denumit după Dzhokhar Dudayev, primul președinte al Republicii Cecene Icikeria, asasinat în 1996 de forțele de securitate rusești. În martie 2014, în Danemarca, mișcarea politico-socială *Svobodny Kavkaza* (Caucazul Liber) a înființat o grupare armată care să aibă capacitatea de a participa la războiul din Donbas. Adam Osmaev, liderul batalionului a fost acuzat de tentativă de asasinat asupra președintelui rus Vladimir Putin. Conform unor surse rusești și occidentale, în 2017, Osmaev a reușit să scape dintr-o tentativă de asasinat care a dus la decesul soției sale.

Batalionul internațional pentru menținerea păcii denumit în onoarea lui Shaykh Mansur este o formațiune armată neguvernamentală de voluntari, compusă în mare parte din ceceni care au emigrat din Rusia după conflictul din Cecenia.⁵ Muslim Cheberloevsky este liderul batalionului. Începând cu februarie 2022, acesta a confirmat în câteva momente filmate transmise pe rețelele de socializare că batalionul pe care îl conduce luptă în sprijinul Ucrainei împotriva FA rusești.⁶

Deși Zakayev a declarat că cinci batalioane cecene luptă în Ucraina, în afara cecenilor care fac parte din batalioanele Dzhokhar Dudayev și Shaykh Mansur și din Liga internațională, se pare că mai există și alte formațiuni armate aparținând altor grupuri etnice, iar cecenii reprezintă doar o mică parte.

În acest context, este necesar să menționăm Liga Națională Georgiană, fondată în 2014 de cetățeanul georgian Mamuka Mamulashvili. Încă

de la începerea războiului din Donbas, Liga Națională Georgiană a condus operațiuni de sabotaj și recunoaștere în Donețk și Lugansk. În același timp, la acest moment, conform unor surse, acest grup de voluntari participă la apărarea Ucrainei de invazia Rusiei, ca parte a batalionului de apărare 25 din Kiev⁷. În aprilie 2022 Liga Națională Georgiană și-a câștigat notorietatea datorită mass-media occidentală, după ce unii combatanți au distribuit pe rețeaua Telegram un videoclip prin care arătau cum ucid soldați ruși capturați în Ucraina.⁸

În 2016, Lenur Islyamov a pus bazele batalionului denumit în onoarea Noman Chelebidzhikhan (în tătară *Adina Milliyy Gvardiya Noman Çelebicihan*), o formațiune armată neguvernamentală de voluntari care reprezintă tătarii din Crimeea sau, conform precizărilor lui Islyamov, întreaga populație a Crimeii. Purtând



Sursă: <https://www.specialeurasia.com/2023/02/05/ucraina-foreign-fighters/>

⁵Sheikh Mansur Ushurma este o personalitate istorică importantă pentru societatea din nordul Caucazului, deoarece a fost liderul mișcării de rezistență împotriva expansionismului rusesc promovat de Ecaterina cea Mare la finalul secolului al XVII-lea. Cf. G. BIFOLCHI, *Storia del Caucaso del Nord tra presenza russa, Islam e terrorismo* [Istoria Caucazului de Nord pe timpul prezenței rusești, Islam și terorism], Anteo Edizioni, Caviglioglio (RE), 2022, pp. 39-41.

⁶S. BOLTUC, G. BIFOLCHI, D. GAROFALO, *Conflict in Ukraine: Geopolitical Risk, Jihadist Propaganda and Threat to Europe* [Conflictul din Ucraina: risc geopolitic, propaganda jihadistă și amenințări la adresa Europei], Enigma Edizioni, Florence, 2022, pp. 32-39.

⁷I. KONONEKO, *Inostrancy-legionery vojuyut za Ukrainu, Nastojashhee Vremya*, 2020.; M. GAFUROVA, RIAN: *na Ukraine protiv armii RF vojuet Gruzinskij legion*, Ura.ru Informacionnoe agentstvo, 2022.

⁸E. HILL, *Video Appears to Show Ukrainian Troops Killing Captured Russian Soldiers* [Videoclip care pare să prezinte ca trupele ucrainene ucid soldați ruși], The New York Times, 2022.

numele primului președinte al guvernului Republicii Populare Crimeea,⁹ a luat ființă în timpul războiului civil din Rusia. Începând cu ianuarie 2016, batalionul a desfășurat misiuni de sabotaj, patrulare și recunoaștere, alături de *Mejlis*-ul populației tătare din Crimeea, de gruparea paramilitară *Pravy Sector*, Corpul de ucraineni voluntari, Batalionul Azov și alte formațiuni paramilitare¹⁰. Anterior, unii membrii ai batalionului ar fi luat parte la blocada din Crimeea, organizată în semn de protest la referendumul care a hotărât anexarea peninsulei la Federația Rusă. Conform lui Franz Klintsevich, prim-vicepreședintele Comitetului de Apărare al Consiliului Federației Ruse, Turcia ar putea fi cea care oferă sprijin batalionului.¹¹

În noiembrie 2022, cetățeanul kârgâz, Almaz Kudabek a pus bazele Batalionului *Turan*. Într-un interviu care a apărut pe canalele YouTube și Telegram ale oponentului său politic, Aidos Sadykov, Kudabek declara că Batalionul *Turan* are în componență kazahi, kârgâzi, mongoli din Siberia, luptători din Daghestan și Altai dornici să ofere sprijin FA ucrainene implicate în lupta împotriva militarilor ruși, *Kadyrovty* (luptătorii ceceni loiali lui Ramzan Kadîrov) și a membrilor grupului *Wagner* (angajați ai companiei private). În videoclipul de promovare care a apărut pe rețelele de socializare, Almaz Kudabek l-a acuzat pe președintele rus, Vladimir Putin de genocid îndreptat la împotriva populației de origine turcică și a promis să distrugă „regimul diabolic” (*shaitan*) al lui Ramzan Kadîrov și cel „imperial” al lui Vladimîr Putin.

Concluzii

Dacă ar fi să urmărim profilul batalioanelor prezente în conflictul ucrainean și să le adăugăm voluntarilor deja existenți, parte a Ligii internaționale, putem spune că ceea ce se întâmplă în Ucraina capătă un caracter internațional. Într-adevăr, pe de-o parte conflictul ucrainean a generat o confruntare deschisă între Moscova, Bruxelles și Washington, determinând Occidentul să impună sancțiuni Kremlinului. Pe de cealaltă parte, conflictul ucrainean a atras interesul variilor actori geopolitici non-statali, care au „invadat” teritoriul Ucrainei pentru a sprijini autoritățile de la Keiv și pentru a-și urma propriile interese ascunse.

În acest context, nu putem contesta faptul că batalioanele de ceceni Dzhokhar Dudayev și Shaykh Mansur pot fi legate de „căderea” Republicii Cecene Icikeria, a cărei viață a fost scurtată din cauza intervenției militare a F. Ruse. Mesajul de ură îndreptat adesea la adresa Kremlinului și lui Putin, precum și la adresa aliatului său istoric din Cecenia, Ramzan Kadîrov, a determinat participarea militarilor doritori să ajute Ucraina în conflict. Pe viitor, aceste batalioane ar putea utiliza armamentul și experiența dobândite în Ucraina, precum și reputația câștigată prin campaniile continue de promovare pe rețelele de socializare pentru a demara acțiuni de luptă în Cecenia. Această eventualitate reprezintă un risc pe care Kremlinul trebuie să-l evite, astfel încât să nu riște ca republica din Caucazul de Nord și întreaga regiune să se reîntoarcă la starea de instabilitate și insecuritate care a caracterizat-o în anii '90 și în prima decadă a secolului al XXI-lea.

Liga Națională Georgiană pe de altă parte, atrage atenția asupra „rănilor deschise” din relațiile ruso-georgiene, generate de sprijinul pe care Kremlinul îl acordă Abhaziei și Oseției de Sud. Într-adevăr, încă de la începutul conflictului ruso-georgian, din 2008, autoritățile de la Tbilisi au considerat că cele două republici de facto, Abhazia și Oseția de Sud fac parte din teritoriul georgian aflat sub ocupația militară a F. Ruse. Liderul batalionului, Mamuka Mamulașvili, și-a manifestat disprețul față de populația de origine rusă, atunci când a participat, la 14 ani, alături de tatăl său în războiul din Abhazia (1992-1993).

⁹EDITORIAL STAFF, *Pojavilis'' Foto Batal''ona Imeni Nomana Chelebidzhihana, Islam v Ukraine*, 2016.

¹⁰D. SHARKOV, *Ukraine's Crimean Tatar Battalion to Start Border Patrols [Batalionul de tătari ucraineni începe acțiunile de patrulare la graniță]*, *Newsweek*, 2016.

¹¹EDITOR, *Klinsevich: Turcija davno razygrivaet "krymsko-tatarskuju" kartu*, *RIA Novosti*, 2015; REDAZIONE, *Organizatoram blokady Kryma pomogaet Minoborony Turcii, Regnum*, 2015; EDITOR, *Crimean Tatar Battalion GOT Help from Turkey [Batalionul de tătari ucraineni a primit ajutor din partea Turciei]*, *Crimean News Agency*, 2016.

III. EUROPA



Europa în frământări: provocările realităților de după războiul din Ucraina

Si vis pacem, para bellum
Publius Flavius Vegetius Renatus

Dimitrios Makousis (Grecia)



Sursă: <https://media.istockphoto.com>

Rezumat

Europa se confruntă la acest moment cu o serie de provocări în palierele geostrategic și geo-economic, ale căror consecințe ar putea avea un impact semnificativ asupra parcursului său. Aceste provocări includ: conflictul actual din Ucraina, relația UE și a NATO cu Rusia și China, rivalitățile geopolitice dintre puterile emergente, potențiala apariție a unui bloc eurasiatic, coeziunea politică și socioeconomică, schimbările demografice și migrația, efectele schimbărilor climatice și tranziția energetică, precum și amenințările la adresa securității cibernetice. Gestionarea cu succes a acestor riscuri complexe va fi esențială în stabilirea viitorului tra-seu european. În aceste condiții, UE trebuie să evalueze pericolele pe care trebuie să le înfrunte și pașii pe care trebuie să îi întreprindă pentru a le diminua.

Pregătiri pentru război

Dictonul latin *Si vis pace para bellum* a fost utilizat de numeroși strategii militari în trecut. Este adesea atribuit autorului roman Publius Flavius Vegetius Renatus și dictonului său vestit, *Qui désirât pacem, praeparet bellum*, care se regăsește în opera sa *De re militari*, în care pune accent pe importanța pregătirii militare, cu scopul de a evita războiul¹. Această idee se regăsea și la Aristotel, precursorul lui Vegetius, care scria în *Politici*: „Când oamenii sunt bine pregătiți, niciun dușman nu se gândește să îi atace”². Dacă vrei să trăiești în pace este simplu – trebuie să fii pregătit pentru război. Și, în final, conform filosofului grec Heraclitus, „Războiul este tatăl nostru, al tuturor, este stăpânul nostru. Războiul face diferența între zei și oameni, între sclavi și oameni liberi”³.

Alți înțelepți au promovat conceptul de pregătire pentru război, printre care personaje notorii, precum Temistocle, general din Grecia Antică, Niccolo Machiavelli, scriitor și filosof italian, Sir John Smythe, autor

englez și militar, Thomas Hobbes, filosof englez și Carl von Clausewitz, teoretician militar german. Aceste personalități influente au promovat ideea de pregătire în diverse moduri. Spre exemplu, în lucrarea sa vestită, „Despre război”, Clausewitz sublinia că „Apărarea este o formă mai puternică de luptă decât atacul ... Cu cât apărarea este mai puternică, cu atât capacitatea de atac este mai mare ... Defensiva în război nu este utilizată numai pentru a respinge atacul ci și pentru a contraataca”⁴. În plus, atât Machiavelli, cât și Hobbes au promovat ideea că nevoia de pregătire pentru război este un mijloc de a avea parte de o societate pașnică și sigură. Machiavelli a pus accent pe importanța gândirii strategice, abilității și capacității de a face uz de forță, dacă este nevoie, în timp ce Hobbes sublinia nevoia de a avea o guvernare puternică și de a face uz de forță. Ca o completare a ideii lui Hobbes, Leviatanul spune că „legămintele nu sunt decât cuvinte, nu au capacitatea de a oferi siguranță unei persoane, însă o sabie are”⁵.

În timp ce unii dezbăt că diplomația și cooperarea sunt mai eficiente în promovarea păcii, alții recunosc nevoia de pregătire militară pentru apărare împotriva potențialelor amenințări. Când s-a adresat Congresului în 02.04.1917, președintele american Woodrow Wilson a solicitat o declarație de război împotriva Germaniei, ca răspuns la acțiunile ostile ale Germaniei din Primul Război Mondial, justificând solicitarea prin faptul că SUA erau obligate să intre în război, deoarece nu aveau cum să își apere altfel drepturile. A subliniat că „neutralitatea nu mai este fezabilă sau dorită, când vine vorba despre pace în lume și despre libertatea popoarelor, iar amenințarea la adresa acestora este cauzată de guverne autocrate, care au în spate forțe organizate, controlate de voință proprie, nu de cea a popoarelor pe care le reprezintă”⁶. În mod similar, Winston Churchill, premierul britanic din timpul celui de-al II-lea Război Mondial era de părere că diplomația nu era suficientă pentru a opri agresiunea lui Hitler, deci era nevoie de o armată puternică pentru a apăra Marea Britanie. El a promovat și importanța construirii de alianțe puternice și de a coopera cu SUA și cu Uniunea Sovietică pentru a atinge obiective comune. Astfel, a recunoscut importanța diplomației și pregătirea, ca mijloc de a pune capăt agresiunii și de a asigura siguranța națională. În esență, maxima lui Vegetius ne amintește că națiunile trebuie să fie vigilente și capabile să se apere împotriva amenințărilor emergente.

Europa și Rusia: istoric și strategii

După invazia reprobabilă a Ucrainei, Europa s-a confruntat cu o criză fără precedent. Izbucnirea războiului la porțile Uniunii Europene a exacerbat impactul pandemiei, care cauzase creșterea inflației, destabilizarea lanțurilor de aprovizionare și criza energetică. Planul de expansiune a Europei către est, prin inițiativa Parteneriatului Estic care urma să stabilească consolidarea relațiilor cu statele din spațiul ex-sovietic – Belarus, Ucraina, R. Moldova, Armenia, Azerbaidjan și Georgia, ar fi adus garanții continentului că nu va mai avea parte de război și ar fi împiedicat agresiunile militare pe teritoriul său. Acesta a fost dejucat când trupele rusești au trecut granița în Ucraina, prin nord.⁷ În ciuda faptului că este membru al Uniunii Europene și în contrast cu viziunea Rusiei asupra acestui stat – parte a sferei sale de influență – legăturile puternice istorice și organice cu vecinătatea occidentală au continuat să se adâncească, datorită voinței poporului ucrainean.

Supremația Germaniei în Europa a împiedicat capacitatea Uniunii de a reduce în mod eficient dependența de resurse energetice rusești, în ciuda obiectivelor declarate ale acesteia de a acționa ca atare (încă din anii 2000) și a politicilor sale energetice (modificate încă din anii ‘90). Prioritățile Europei de a combate schimbările climatice și proteja mediul înconjurător se aliniază țelului de a diminua influența geopolitică a Rusiei. Tranziția la energii regenerabile este o opțiune geostrategică și un instrument geopolitic pentru a reduce dependența de hidrocarburi, deci diminuând dependența de Rusia. Deciziile Berlinului de a consolida relaționarea cu Moscova, au făcut parte din strategia elaborată pentru a echilibra balanța dintre cei doi dușmani vechi, Rusia și Franța. Resursele energetice au reprezentat un mijloc de a atinge aceste obiective în raport cu Rusia, deoarece Franța nu reprezenta o amenințare în interiorul UE. Mai mult, coeziunea socială, care este esențială pentru supraviețuirea unui stat, reprezenta și ea unul din obiectivele cheie. Fără resurse energetice suficiente și accesibile, dezvoltarea economică și progresul nu ar fost posibile, iar diviziunile dintre Germania de Est și Germania de Vest, care încă există, nu ar fi fost compensate prin implementarea politicilor sociale. Cu toate acestea, dominația germană în jocul politic din interiorul UE nu a lăsat continentul să se protejeze eficient de posibilele amenințări din est sau din altă parte. Resursele energetice s-au transformat într-o armă în mâinile președintelui Putin, de care s-a folosit pentru a împiedica Statele Membre ale UE să reacționeze unitar și puternic la atacul planificat asupra Ucrainei. Tacticile adoptate cu Nord Stream, reducerea fluxului de gaze naturale, acuzațiile la adresa Occidentului, neasumarea responsabilității de către partea

rusească sunt indici conform cărora instrumentele politice pot avea efecte inverse, dacă nu sunt adoptate măsuri de contracarare.

Decizia adoptată de președintele rus privind utilizarea „armei energetice” face dovada dorinței sale de a duce lucrurile la extrem, când este cazul. La urma urmei, reflexele occidentale au fost lente când a fost ocupată Crimeea, iar președintele Putin ar fi putut să creadă că se va întâmpla din nou același lucru. În plus, dezintegrarea frontului european, incluzând retragerea Marii Britanii din Uniune a afectat echilibrul interior, care a avut ca scop principal limitarea viitoarei potențiale expansiuni a Germaniei. Având-o doar pe Franța ca rival, ascensiunea unei Germanii care să preia frâiele conducerii europene ar fi putut deveni o realitate. O Germanie dependentă în totalitate de Federația Rusă ar fi putut aduce Europa sub influența Rusiei. Dacă Europa – ca un capăt de pod pentru strategia de descurajare a SUA cu privire la Rusia – ar fi fost implicată într-un astfel de scenariu, ar fi reprezentat o adevărată problemă pentru SUA.

Strategia Rusiei de reînființare parțială a Uniunii Sovietice, a cărei prăbușire – conform președintelui rus – a reprezentat cea mai mare catastrofă geopolitică, nu îi permite Europei să se amăgească și nici SUA să nu întreprindă niciun demers. În plus, oportunitatea unei abordări Europa-Rusia s-a pierdut odată cu extinderea NATO și cu apogeul invaziei Rusiei asupra Ucrainei, precum și cu încercarea Rusiei de a împiedica dreptul la autodeterminare a unui stat suveran, de către propriul vecin. O Rusia lipsită de statutul de imperiu care să funcționeze în pace alături de Europa ar fi o realitate benefică ambelor părți, precum și stabilității, prosperității și păcii globale, o realitate care ar fi și în beneficiul SUA.

Cu toate acestea, numeroși factori istorici, politici, ideologici și culturali pun piedici acestor realizări. Cu toate că eforturile de evitare a confruntărilor nucleare între cele două puteri dominante din timpul Războiului Rece a dus la o scurtă pauză a rivalității nucleare, se pare că ne îndreptăm din nou către reapariția temerilor distrugerii nucleare. Recentele amenințări ale Rusiei de a utiliza armament nuclear, precum și anunțul lui Vladimir Putin cu privire la retragerea din Tratatul *New Start* indică un risc ridicat de apariție a unui conflict nuclear. Perspectivile reîntoarcerii la cursa înarmării nucleare și la teste, combinate cu pericolele schimbărilor climatice nu este o evoluție pozitivă pentru protejarea mediului înconjurător și a societăților.

Blocul eurasiatic

Concomitent a apărut și blocul puterilor eurasiatice care se opuneau Occidentului, condus de Rusia și China, sub egida Organizației de Cooperare de la Shanghai. Acesta este o adevărată provocare la adresa Europei, a SUA și a blocului Occidental. Această uniune politică, economică și de apărare acoperă majoritatea continentului eurasiatic – 40% din populația lumii și 30% din comerțul mondial.⁸ În plus, puteri regionale precum Iran și Turcia sunt în negocieri pentru a face parte din bloc. Aceste acțiuni pun la încercare dominația occidentală și a SUA. De fapt în ultimii trei ani, am fost martori la această opoziție, materializată prin acțiuni agresive în teren, precum instrumentalizarea imigrației de către Turcia îndreptată la adresa Greciei, prin încercarea de a orchestra o invazie cu mii de imigranți în Evros, în 2020, a Belarusului la adresa Poloniei, Lituaniei și Letoniei, cu încercări de a le sparge granițele cu fluxuri de emigranți în 2021-2022, încheiate apoteotic cu invazia Ucrainei în februarie 2022.

Unificarea Eurasiei din punct de vedere politic și strategic este un demers curajos, dar care are șanse foarte mari să nu se materializeze. Cu toate acestea, nu putem trece cu vederea că numeroase puteri care beneficiază de bogate resurse naturale, economice și de apărare și care percep Occidentul ca fiind ostil, au început să se coordoneze. În ciuda interdependenței semnificative dintre Rusia și Europa, care are la bază legături economice și energetice, precum și a relațiilor de lungă durată dintre China și Europa și SUA, factori care tind să ajute la împiedicarea apariției instabilității și conflictului și politicile Rusiei arată că posibilitatea apariției unui război trebuie luată în considerare.

În timp ce Rusia devine din ce în ce mai agresivă și nerăbdătoare să-și stabilească supremația și influența în vecinătatea apropiată – o regiune care este formată din state vecine Rusiei aparținând fostei Uniuni Sovietice – China este mai minuțioasă și mai răbdătoare. Prezența armată a Chinei în state precum Cambodgia, Djibuti, Arabia Saudită, și insulele din Pacific, precum și planurile sale de largă expansiune, inclusiv construcția de infrastructuri precum: căi rutiere, aeroporturi și porturi departe de granițele sale, din Pacific (Insulele Solomon), până în Atlantic și până la statele vest-africane, (Guineea Ecuatorială), prin Inițiativa *Belt and Road*, arată dorința sa de a juca rolul principal în plan internațional și de a-și crește potențialul de putere globală.

Parteneriatul de securitate *AUKUS*, dintre SUA, Marea Britanie și Australia, care include domenii precum securitate cibernetică, securitate submarină, inteligență artificială și capacități de apărare nucleară conține și prevederi referitoare la asistența oferită de primele două state celui de-al treilea, cu privire la fabricarea de submarine nucleare în apele din jurul Australiei, astfel intensificând prezența militară în Oceanul Pacific. Scopul *AUKUS* și al *QUAD* (Dialogul cvadrilateral de securitate), dialogul strategic dintre Japonia, Australia, India și SUA sunt menite să schimbe influența geopolitică a Chinei în regiune.⁹ Cu toate acestea, Europa se confruntă cu adevărate provocări în acest context. Faptul că Australia a pus capăt acordului cu Franța de achiziție a submarinelor nucleare și faptul că UE nu a fost la curent cu acest demers, arată cât de mult s-a diminuat rolul UE pe plan global. Atenția geostrategică se îndreaptă de la Europa și de la Atlantic, către Pacific, aspect care are consecințe geopolitice pentru amprenta globală a Europei. Importanța strategică diminuată a Europei implică o capacitate redusă de a interveni și influența evoluțiile globale, ceea ce are implicații semnificative asupra prosperității, stabilității și influenței politice și culturale a națiunilor europene într-o lume în continuă schimbare.

Trasarea terenului geopolitic: provocările viitoare ale Europei

După pandemia de COVID-19, procesul de globalizare s-a oprit și s-a inversat. Întreruperea lanțurilor de aprovizionare și tendința statelor de a obține materialele necesare pentru a gestiona efectele pandemiei a lăsat determinat să se concentreze pe politica internă și să-și consolideze capacitățile de răspuns în situație de criză. În timp ce UE a sporit capacitățile de gestionare a pandemiei și a impactului său devastator cauzat de puterea și structura economice, au apărut probleme serioase. Politicile europene au crescut prețul la energie chiar înainte de invazia asupra Ucrainei. Din cauza modului în care sunt structurate piețele europene de energie, prețurile au atins niveluri nemaivăzute. Acțiunea a dat naștere la temeri privind apariția recesiunii în zona euro și la efectele devastatoare asupra economiei și coeziunii sociale.

În plus, a devenit evidentă lipsa unor mecanisme de adoptare a deciziilor imediate pe timp de criză. În timp ce capacitatea UE de a face față acestor provocări este de lăudat, ea nu s-a datorat reflexelor, capacității de previziune sau perspicacității strategice. Acest aspect este semnificativ, o problemă care ar putea-o afecta în viitor. Focusul edificiului european pe aspectele de ordin economic, după cel de-al II-lea Război Mondial a ajutat la apariția coeziunii, solidarității, păcii și prosperității pe acest continent în suferință. Cu toate acestea nu mai este îndeajuns ca Europa să continue pe același drum. Ea trebuie să prioritizeze problemele imediate.

Pe de altă parte, dezvoltarea tehnologiei a dus și continuă să creeze conexiuni din ce în ce mai avansate între regiunile lumii, aspect care are atât consecințe pozitive, cât și negative. Conectivitatea înlesnește dezvoltarea comerțului, tranzacțiilor, transportului, mobilității persoanelor, capitalului și cunoștințelor. Cu toate acestea, în același timp, dă naștere la provocări de securitate, precum riscul apariției atacurilor cibernetice care pot cauza probleme în operarea periodică a infrastructurilor, deci asupra vieții sociale, după cum am văzut după izbucnirea războiului din Ucraina, când au avut loc atacuri asupra infrastructurii de transport a statelor din nordul Germaniei, astfel demonstrând vulnerabilitatea acestor sisteme. Pentru Europa, adoptarea de măsuri de securitate cibernetică pentru protejarea infrastructurii și instituțiilor trebuie să devină o prioritate pentru conducerea politică a Uniunii.

Mai mult, interdependențele dintre țările localizate în diverse blocuri pot duce la posibilități mai mari de influențare a problemelor interne, cu scopul de a modifica alegerile de ordin politic conform intereselor „dușmanului”. Aceste acțiuni pot avea loc prin transformarea în arme a instrumentelor economice precum împrumuturi, resurse naturale, energie, populații, fluxuri migratorii sau prin influențarea minorităților și populațiilor din interiorul granițelor. Ne îndreptăm așadar către o situație hibridă fără precedent pe scena mondială, cu interconectivitate ridicată și interdependență pe de-o parte și rivalități de ordin geostrategic și blocuri cu caracteristici culturale, politice, și economico-financiare diferite pe de cealaltă, toate încercând să-și proiecteze puterea pe tabla de șah a lumii. În lumina acestor schimbări este esențială elaborarea unei politici de securitate și apărare comune. De asemenea, crearea „Armatei europene” coroborat cu cea a agențiilor de securitate și informații și un comandament întrunit centralizat, ar crea premisele analizării informațiilor critice și evenimentelor din perspectiva unei securități europene, nu din cea a intereselor naționale independente. Această abordare va da naștere la o coeziune mai puternică și la unitate între națiunilor europene, ceea ce va crește capacitățile colective de a răspunde eficient la amenințări și provocări la adresa securității în mod coordonat și decisiv.

Problema demografiei și efectele sale umanitare, economice și sociale generează riscuri precum, supradimensionarea pensiilor și a costurilor pentru sănătate, mai puțini muncitori calificați și lipsa creșterii economice dau naștere la securitate, coeziune națională și riscuri în apărare pentru statele din Uniunea Europeană, în special când se produc în același timp cu problema arzătoare a migrației. Scăderea și îmbătrânirea populației din Uniunea Europeană și creșterea populației de pe alte continente prezintă riscuri pentru economia, securitatea internă și coeziunea socială a Statelor Membre. Politicile adoptate în anii anteriori, bazate în mare parte pe caracteristici ideologice și pragmatice, au promovat ideea că populații din alte regiuni ale planetei ar putea „astupa găurile” din populație, în special în rândurile populației tinere, astfel soluționând problema dezvoltării economice și a asigurărilor sociale, totodată îmbogățind bătrânul continent. Cu toate acestea, în realitate, această politică nu a funcționat conform așteptărilor.

În ciuda beneficiilor macroeconomice ale acestei politici, au existat incidente soldate cu violență în rândul populației tinere, chiar și în rândul celei de-a doua sau a treia generații de emigranți, iar unii au fost supuși unor fenomene de exploatare economică, din cauza chiar a prevederilor statale care elaborate pentru integrare (alocații și adăpost). Acestea au dat naștere la crize ideologice și evoluții politice în interiorul UE, cu forțe politice care au câștigat notorietate datorită retoricii lor politice anti imigrație care promova apariția riscurilor la adresa supraviețuirii identității naționale și coeziunii interne a țărilor pe care le reprezintă. Acest aspect a intensificat dezbinarea în Europa, care a și fost politizată (Europa Centrală versus Europa de Est) de conflictul din ce în ce mai intens dintre cele două curente dominante: forțele caracterizate de tradiționalism și naționalism și cele progresiste și internaționaliste.

În actualul context, Europa trebuie să prioritizeze coeziunea sa internă și de securitate prin consolidarea infrastructurii economice, precum producția internă, lanțurile de aprovizionare, care ar trebui direcționate în regiuni care nu sunt ostile Europei. În plus, dezvoltarea economică a fiecărei regiuni din Uniune trebuie sprijinită și trebuie adoptate măsuri pentru inversarea curentului de îmbătrânire a populației și facilita migrația internă acolo unde este posibil. Cu toate că este adevărat că scăderea populației reprezintă un semn de prosperitate, așa cum este descris de teoria demografiei în tranziție, care precizează că dacă există mai bune condiții de viață se reduce natalitatea, au apărut tehnologii noi care pot îmbunătăți condițiile de trai și sprijini un nou modelul de viață al europenilor. Un management eficient al migrației este esențial, alături de stabilirea unor reguli de supraveghere și cooperare transnațională, factori de descurajare pentru populații din regiuni ostile și solidaritate intra-europeană, care să faciliteze stabilirea unei politici comune. Acestea sunt elemente cheie care ar trebui să stea la baza procesului de adoptare a deciziilor în viitor, mai ales luând în considerare actualele rivalități geopolitice.

Fragmentarea ideologică a Europei, care s-a manifestat prin politicile divergente ale diverselor state din Europa, criza cauzată de Brexit și ieșirea Marii Britanii din UE – care le-a întors una împotriva celeilalte până la un anumit punct – pun serios în pericol coeziunea și stabilitatea Uniunii, care este esențială pentru viitorul scenei mondiale. Aceste aspecte sunt precum un ghimpe în coapsa Europei, lăsând-o expusă amenințărilor din afară, a celor care se opun Occidentului. Astfel de exemple includ exploatarea fluxurilor refugiaților din 2015 de către Statul Islamic, cu scopul de a organiza atacuri teroriste în orașe europene (terorismul rămâne o gravă amenințare la adresa securității), propaganda rusă și infiltrarea care au dat naștere la opoziție politică în Europa și au permis intereselor Federației Ruse să răzbată. Personalități politice, figuri publice, partide și media au fost abordate de agenții rusești ca să colaboreze indirect și să promoveze pozițiile Rusiei, afectând astfel viața politică din Europa.

Migrația în masă în mediul geopolitic în evoluție va duce la deficiențe din punct de vedere al securității, pe care puterile emergente și viitoarea coordonare a blocului eurasiatic le-ar putea exploata, pentru a influența afacerile europene. Minoritățile organizate ar putea influența și politica europeană în speță a legislației europene privind drepturile omului. De exemplu, minoritatea turcă din Germania exercită o influență semnificativă care influențează adesea poziția Germaniei față de Turcia, care, având în vedere poziția sa ambivalentă, ridică semne de întrebare cu privire la coeziunea Alianței euro-atlantice. Prin urmare, este o problemă critică modul în care Turcia, care funcționează în cadrul unei Alianțe Eurasiatice în curs de dezvoltare va afecta procesul decizional din inima Europei, precum și din alte țări ale acestui bloc cu populații numeroase, organizate în statele de pe continent.

În mijlocul provocărilor actuale, este evident că ruptura care predomină în societățile europene

reprezintă o amenințare semnificativă pentru supraviețuirea acestora. Adesea conduse de motivații politice, fără să țină cont de consecințele pe termen lung, organizează vânători de vrăjitoare care pun în pericol democrația însăși și libertatea de exprimare. Este esențial ca sistemul politic european să permită forțelor ideologice divergente să ajungă la un consens în fața unor astfel de provocări. Deși dezacordul este un aspect fundamental al democrației, interesul comun trebuie să prevaleze în fața forțelor autocratice, care dau dovadă de rapiditate și eficacitate mai mare în luarea deciziilor și implementarea politicilor. Diviziunilor interne continue și neglijarea riscurilor actuale nu fac decât să ajute inamicii Europei.

Schimbările climatice reprezintă o altă amenințare pe care Europa trebuie să o gestioneze eficient. În ultimii ani, Uniunea Europeană a avut inițiativa combaterii efectelor destabilizării climatice, care, conform cercetărilor științifice sunt cauzate în principal de activitatea umană. Prin inițiative legislative și de reglementare, UE a stabilit obiectivul ambițios al Pactului Verde de a realiza o economie neutră din punct de vedere climatic până în 2050, de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră, de a accelera tranziția către surse regenerabile de energie și alte tehnologii verzi, cum ar fi hidrogenul și energia nucleară, de a promova eficiența energetică și economia energetică și de a implementa principiile economiei circulare cu investiții semnificative în mediu. Europa trebuie să continue să meargă pe această cale. Aici trebuie remarcat faptul că riscurile climatice se întrepătrund cu riscurile la adresa sănătății și apariția unor noi focare de epidemii și pandemii. În urma COVID-19, reziliența sistemelor europene de asistență medicală și sănătatea generală a cetățenilor ar trebui să devină priorități și ar trebui să se facă pași către introducerea de dispoziții și măsuri care să asigure capacitatea UE de a răspunde la astfel de riscuri (în acest sens, trebuie să avem în vedere posibilitățile apariției unui război biologic și a activităților teroriste).

Cu toate acestea, de multe ori, planurile pe hârtie și ambițiile excesive nu se aliniază cu realitatea. Destabilizarea climatică prezintă numeroase riscuri umanitare, economice și politice (de exemplu, frecvența și intensitatea crescută a dezastrelor naturale, deficitul de apă și alimente, creșterea nivelului mării, riscuri geopolitice etc.). Pentru a aborda astfel de riscuri, factorii decizionali trebuie să ia în considerare toate datele disponibile atunci când iau hotărâri. Convingerea că Europa va renunța imediat la emisiile de carbon este greșită și a fost răspândită în mod iresponsabil publicului, servind o multitudine de interese. Prin urmare, politicile trebuie elaborate prin cercetare științifică, care va permite identificarea alternativelor practice, pentru a obține rezultate optime.

Investițiile în forme alternative de energie trebuie să continue. Totuși, acest lucru înseamnă că industria hidrocarburilor ar trebui defăimată, deoarece ar duce la sistarea investițiilor și, în consecință, la riscul unei aprovizionări insuficiente. Războiul din Ucraina și impactul acestuia au pus presiune și asupra piețelor energetice. Obiectivului adaptării la un mediu nou ar trebui să fie considerat la fel de important precum stabilizarea nivelului de încălzire globală – cu o creștere de sub 1,5 grade Celsius. Dacă cel din urmă eșuează, primul ar trebui să fie deja în vigoare. Planurile, infrastructura și informare publicului ar trebui să fie deja prezente pentru a obține cel mai bun rezultat posibil. Urmând ambele direcții în loc de una, există o probabilitate mai mare de succes.

În plus, tehnologii precum captarea și stocarea hidrocarburilor, stocarea energiei sau dispozitivele eficiente și inteligente ar trebui să primească mai multe finanțări, iar cercetarea și utilizarea lor ar trebui promovate pe scară largă, chiar și sub formă de politici. Europa are potențialul de a deveni lider în lupta împotriva schimbărilor climatice, revoluționând modul în care abordăm acest subiect. Politicile zero, cum ar fi politica zero-Covid, s-au dovedit ineficiente în abordarea unor probleme complexe precum schimbările climatice. O mentalitate absolutistă nu oferă flexibilitatea necesară pentru a rezolva astfel de probleme. În plus, Europa trebuie să ia în considerare riscurile geopolitice asociate cu tranziția rapidă către sursele de energie regenerabilă. Accesul la resursele necesare tranziției, cum ar fi litiu, nichel, cupru, cobalt și pământuri rare, se realizează în cea mai mare parte prin Eurasia și este controlat de China sau alte țări asiatice pe care China le-ar putea influența. Dependența Europei de Rusia s-ar putea transforma în dependență de China, ceea ce duce la un parteneriat dificil, chiar dacă interesele comerciale sunt puternice. Europa trebuie să asigure resursele necesare și căile de aprovizionare de care va avea nevoie în următoarele decenii. Strategiile și planurile pentru Africa, Orientul Mijlociu și America de Sud joacă un rol esențial în acest sens, precum și consolidarea legăturilor cu state asiatice precum India – prin cooperare direcționată și pluridimensională, programe comune etc. – ceea ce ar putea cauza o ruptură în coeziunea eurasiatică și capacitățile sale geostrategice.

UE se află în mijlocul competiției geopolitice dintre China, Rusia și SUA și trebuie să își planifice

strategia cu atenție și să depășească conflictele interne de interese. Prejudicierea intereselor UE va dăuna intereselor Statelor sale Membre. Pentru a-și planifica strategia în mod eficient, UE trebuie să fie realistă. Realismul a lipsit în mod deosebit în anii care au precedat războiului. Germania a adâncit dependența energetică a Europei în timp ce intenționa să țină Rusia aproape, iar politicile care promovau independența completă față de Rusia au fost implementate simultan. Astfel, Europa a fost lăsată vulnerabilă în fața agresiunii ruse și a ratat o potențială oportunitate de a coopera cu Rusia înainte de anexarea Crimeii, integrând-o într-un plan strategic comun de securitate după căderea Uniunii Sovietice. Dacă ar fi avut loc o astfel de cooperare, acest război ar fi putut fi evitat. Din cauza lipsei unei direcții strategice clare atât în politica energetică, cât și în politica externă a UE, societățile europene au ajuns să fie slab pregătite. Ca atare, intențiile Europei sunt ambigue, iar partenerii și competiția incerti generând oportunități de exploatare de către alții. Europa se confruntă cu o provocare existențială în a decide dacă să acționeze ca partener egal și autonom în Alianța Euro-Atlantică sau să se subordoneze intereselor superputerii dominante. Rolul său în menținerea stabilității și securității în *rimlandul* lui Nicholas Spykman – care se întinde din Europa de Est, Balcani și Marea Mediterană până în Asia de Sud-Est – este crucial, dar Europa trebuie să-l revendice. Prioritățile politice trebuie să se schimbe și să fie adoptate strategii pentru a submina expansiunea chineză în Africa și Orientul Mijlociu, pentru a preveni influența și agresiunea Rusiei în Europa de Est și Caucaz și pentru a stabili un parteneriat puternic cu Turcia, un jucător cheie în competiția dintre puterile eurasiatice și euroatlantice, dacă aceasta decide să se alăture Occidentului. În plus, ar trebui să-și întărească granițele de sud și de est și să asigure o prezență puternică în estul Mediteranei, sprijinind în mod explicit statele membre europene din regiune, și anume Grecia și Cipru. Pentru a realiza acest lucru, este nevoie de o politică externă coerentă și stabilă, o politică comună de securitate și apărare, personal și organizații dedicate executării acestor politici, inclusiv operațiuni în afara Europei. Fără cele de mai sus, UE nu va fi percepută ca un actor credibil și influent pe arena internațională de către nicio putere.

Noi realități, noi abordări – un apel la gândirea strategică și cei trei „P”

Invasia Ucrainei de către Federația Rusă a năruit nădejdea Europei că teritoriul său nu va mai avea parte de un alt război. UE nu a reușit să anticipeze și să se pregătească pentru conflictul iminent de la granițele sale, din cauza intereselor naționale opuse ale Statelor Membre și a unei politici externe care a fost contradictorie în ultimele decenii. Politica energetică și alegerile geostrategice ale Germaniei au jucat un rol esențial în acest sens. Pandemia Covid-19, întreruperea lanțurilor de aprovizionare, creșterea inflației și războiul au exacerbant turbulențele globale, creând multe probleme la nivel mondial și generând temeri cu privire la o viitoare recesiune, pe lângă penuria de energie și alimente.

Agresiunea din Ucraina și declarațiile președintelui Putin au stârnit temeri cu privire la reapariția antagonismului nuclear între marile puteri și la potențiala utilizare a armelor nucleare pe câmpul de luptă. Opozițiile geostrategice susținute de dispariția proceselor de globalizare au creat premisele împărțirii lumii în blocuri geopolitice distincte cu diferite caracteristici politice, culturale și economice. Cooperarea transnațională este indispensabilă pentru dezvoltarea economică a națiunilor. Cu toate acestea, în contextul acestor antagonisme, regiunile vor fi împărțite între prieteni și inamici, în timp ce corporațiile multinaționale vor încerca să-și relocalizeze activitățile și lanțurile de aprovizionare pentru a se simți protejate de crizele viitoare.

În afară de Rusia, aspirațiile de conducere ale Chinei reies din planurile sale expansioniste și dorința de a deveni o putere mondială, lăsând deoparte SUA și supremația sa. Inițiativa *One Belt One Road* indică modul în care Beijing manipulează țările prin împrumuturi și construirea de infrastructuri ca să-și extindă influența atât spre est, cât și spre vest. SUA, împreună cu aliații săi, încearcă să blocheze aceste puteri în Europa de Est și Pacific (intenția de a accepta Ucraina în UE și NATO, cererile Suediei și Finlandei de a adera la NATO, sprijin militar, logistic și financiar pentru Ucraina, Acordul AUKUS etc.). Între timp, alte state precum India, Iran și Turcia încearcă să devină puteri regionale, să-și îmbunătățească abilitățile de a exercita influență și de a proiecta putere în vecinătatea lor și, eventual, să participe la formarea unei noi alianțe anti-NATO în Eurasia. Acest nou bloc eurasiatic își exprimă deja sentimentul anti-occidental și, dacă este coordonat politic, are resursele și potențialul de a se opune deschis dominației americane și occidentale.

Având în vedere circumstanțele și tendințele geopolitice în curs de dezvoltare, UE trebuie să se confrunte cu aceste noi realități și să caute să găsească un echilibru între antagonismele geostrategice și actorii

emergenți, să-și definească rolul în cadrul alianței occidentale și, în special, în relația sa cu SUA, să facă față provocărilor celei de-a patra revoluții industriale și destabilizării regiunilor din apropierea granițelor sale, precum Africa de Nord și Orientul Mijlociu. Unele dintre cele mai importante riscuri la adresa Europei pentru următorii ani sunt relațiile UE-Rusia, UE-China și relațiile UE-SUA; riscurile geopolitice asociate economiilor, puterilor și blocurilor emergente precum OCS și tranziția energetică; riscuri legate de sănătate și schimbări climatice; securitate cibernetică; migrația și declinul demografic; terorismul în diferitele sale forme și coeziunea și stabilitatea politică și socioeconomică internă.

Ca principiu general, Europa trebuie să fie capabilă să *prezică și să analizeze* evoluțiile conform intereselor sale bine stabilite și clare, care au la bază obiective predeterminate benefice viitorului comun al statelor și popoarelor sale, să fie *prescriptivă* adică să elaboreze planuri, norme specifice și strategii alternative cu scopul de a-și păstra locul într-o eră volatilă și într-o lume în continuă schimbare și *proactivă*, nu reactivă, anticipând evoluțiile și având planuri de urgență, gata de pus în aplicare, cu instituții reformate, astfel încât să permită luarea deciziilor și implementarea politicilor rapide, raționale și eficiente. Prin urmare, cei trei „P” – „*predictivă-prescriptivă-proactivă*” constituie nucleul fundamental în jurul căreia ar trebui să se construiască Strategia UE pentru Secolul XXI.

Pe scurt, toate provocările cu care se confruntă Europa reprezintă amenințări și riscuri serioase, dar și oportunități pentru națiunile europene. Ca atare, este esențial să se analizeze modul în care UE ar trebui să răspundă acestor provocări. Cu tensiunile geopolitice în curs și remanierea ordinii globale, Europa trebuie să fie clară cu privire la rolul său în modelarea viitorului afacerilor internaționale. Ar trebui să fie un protagonist sau un actor în rol secundar? Odată ce Europa și-a stabilit un simț clar al aspirațiilor sale, trebuie să înceapă să ia decizii informate cu privire la participarea sa la evoluțiile globale și să acționeze în mod corespunzător atât față de aliații, cât și față de adversarii săi. O concluzie cheie este că UE ar trebui să monitorizeze îndeaproape și să răspundă la potențialele acte de agresiune din partea statelor care sunt membre sau afiliate la alianța eurasiatică în curs de dezvoltare și, respectiv, să colaboreze cu SUA. Pentru a promova stabilitatea și securitatea, Europa ar trebui să se angajeze în cooperarea economică, dezvoltarea infrastructurii, colaborarea comercială, diplomația și soluționarea conflictelor. De asemenea, este vital să se stabilească o politică comună de apărare și securitate, care să includă crearea unei „Armate Europene” și a altor agenții de securitate, cu scopul de a promova conceptul de „Securitate Europeană”.

În ceea ce privește progresele tehnologice, Europa trebuie să le încorporeze pentru a-și îmbunătăți competitivitatea și a contribui la bunăstarea cetățenilor săi, recunoscând în același timp riscurile și luând măsuri pentru a-și proteja instituțiile și infrastructura împotriva amenințărilor ciberneticе, a propagandei subversive sau a puterii enorme concentrate de corporațiile private care conduc acest progres. Tehnologia poate fi, de asemenea, un instrument esențial pentru a aborda provocările legate de schimbările climatice (de exemplu, reducerea emisiilor de carbon, investițiile în energie regenerabilă, reducerea impactului și adaptare, promovarea mai activă a tehnologiilor vizate, cum ar fi captarea și stocarea hidrocarburilor etc.), migrație și terorism (supravegherea și monitorizarea amenințărilor la adresa populației, utilizate de agresori statali și non-statali, așa cum am văzut în cazurile Turciei, Belarusului și Statului Islamic și bioterorism) și amenințări la adresa sănătății (asistență medicală, monitorizarea noilor boli și pandemii, și contramăsuri, război biologic).

Mai mult decât atât, Europa ar trebui să se concentreze pe promovarea coeziunii politice și socioeconomice interne, inclusiv pe reformele necesare pentru a aduce beneficii statutului economic al popoarelor sale, pe solidaritate și justiției și pe înțelegere între părțile divergente prin ajungerea la un acord asupra problemelor cheie și asupra opțiunilor politice pentru viitorul Europei, în loc să încerce să se submineze și să se învingă reciproc (integrarea și stabilizarea politică și economică, sprijinirea pieței interne a muncii, integrarea pieței unificate). Adoptarea măsurilor de inversare a efectelor declinului demografic va ajuta, de asemenea, Europa să atingă aceste obiective. De aceea, Europa trebuie să atragă și să rețină muncitori calificați și personal specializat, să își crească natalitatea prin oferirea stimulentele necesare și prin introducerea unui stil de viață alternativ. De asemenea, ea trebuie să îmbunătățească calitatea vieții populației sale îmbătrânite. Migrația trebuie monitorizată cu atenție, ținând cont de țările de origine ale emigranților și refugiaților pentru a evita influența și controlul excesiv al afacerilor interne de către statele eurasiatice (controlul la frontieră, sprijinirea țărilor sursă și tratarea cauzelor principale ale migrației și acorduri bilaterale).

În concluzie, Europa se confruntă cu o serie de provocări care necesită o atenție sporită și măsuri

ferme. Abordând direct aceste provocări și luând măsurile necesare pentru a le atenua potențialele ramificații, UE poate garanta un viitor mai stabil și mai prosper pentru Statele sale Membre și cetățenii săi. Pilonul strategic „3 P” poate asigura acest rezultat pentru europeni, în măsura în care sunt „predictivi, prescriptivi și proactivi”. După cum spune dictonul, *Si vis pacem, para bellum* - dacă vrei pace, pregătește-te de război, obstacolele sunt multiple și complicate. Deci, Europa, fii pregătită.

¹Christopher Allmand, *The De Re Military of Vegetius: How Did the Middle Ages Treat a Late Roman Text on War?* [Vegetius De Re Militare: Cum a abordat Evul Mediu vechiul text despre război] Revista de História das Ideias, Imprensa da Universidade de Coimbra, Vol. 30, 2009, p. 109, accesat la 28.02.2023, https://digitalis-dsp.uc.pt/bitstream/10316.2/41532/1/The_de_re_militari_of_Vegetius.pdf

²Aristotel, *Politici*, Cartea VII, Partea a XI-a, accesat la 28.02.2023, <http://classics.mit.edu/Aristotle/politics.7.seven.html>

³Guy Davenport, *Herakleitos & Diogenes, Translations* [Traduceri], Herakleitos, *Fragmentele Extant*, Fragmentul 25, Grey Fox Press, 1999, p.15, accesat la 28.02.2023, <https://blogs.baruch.cuny.edu/authenticityandastonishment2/files/2013/02/Guy-Davenport-The-Fragments-of-Heraclitus-and-Diogenes.pdf>

⁴Carl von Clausewitz, *On War* [Despre război], Cartea a VI-a, Capitolul I, 1873, Londra, accesat la 28.02.2023, <https://www.clausewitz.com/readings/OnWar1873/BK6ch01.html>

⁵Thomas Hobbes, *Leviathan*, 1651, Partea a II-a, a XVIII-a, McMaster University Archive of the History of Economic Thought, p. 108, accesat la 28.02.2023, <https://socialsciences.mcmaster.ca/econ/ugcm/3ll3/hobbes/Leviathan.pdf>

⁶Woodrow Wilson, April 2, 1917: Address to Congress, Requesting a Declaration of War against Germany [Discursul rostit în fața Congresului – cererea privind declararea războiului împotriva Germaniei], Transcript, Discursuri prezidențiale, Miller Center, accesat la 28.02.2023, <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/april-2-1917-address-congress-requesting-declaration-war>

⁷Parteneriatul Estic, SEEAE, accesat la 28.02.2023, https://www.eeas.europa.eu/eeas/eastern-partnership_en

⁸Rebecca Nadin, Ilayda Nijhar, Elvira Mami, *Shanghai Cooperation Organization Summit 2022: key Takeaways* [Summit-ul Organizației de Cooperare de la Shanghai, note cheie], ODI Think Tank, 23.09.2022, accesat la 28.02.2023, <https://odi.org/en/insights/shanghai-cooperation-organisation-summit-2022-key-takeaways/>

⁹Akshobh Giridharada, *Why the AUKUS helps the Quad* [Cum este benefic AUKUS Quad-ului?], Observer Research Foundation, 21.10.2021, accesat la 28.02.2023, <https://www.orfonline.org/expert-speak/why-the-aukus-helps-the-quad/>

III. EUROPA



Dezvoltarea durabilă a României 2030 - de la viziune la acțiune în domeniul energie. Tranziție verde și justă, taxonomie 2050¹

Dr. ing. Călin VILT

Subiectul Dezvoltării Durabile și Sustenabile are un istoric mai lung, dar a început să fie aplicat mai susținut și hotărât în urma adoptării în Adunarea Generală a ONU din septembrie 2015 a documentului Agenda 2030 și a Acordului COP 21 de la Paris din decembrie 2015.

Toate organismele internaționale, inclusiv Consiliul Mondial al Energiei, s-au implicat în această problemă esențială a omenirii, iar CNR – CME a acordat în paginile Mesagerului Energetic toată atenția acestor subiecte, doi dintre Consilierii Științifici fiind implicați în activitățile de Dezvoltare Durabilă (Prof. Ionuț Purica și Călin Vilt).

Atât documentul ONU, cât și Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă 2030 au stabilit 17 obiective majore (Fig. 1 – Obiectivele de dezvoltare durabilă), care trebuie urmărite SISTEMIC, pentru un viitor mai bun, atât pentru generațiile existente, dar mai ales pentru cele viitoare. Agenda 2030 este structurată pe cei trei piloni: economic, social și mediu.

În România, Agenda 2030 cu Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă-SNDD a fost adoptată prin Hotărârea Guvernului României nr. 877/2018, la propunerea nou înființatului Departament de Dezvoltare Durabilă din cadrul SGG, condus de Consilierul de Stat al prim-ministrului, domnul László Borbély, care are sarcina coordonării acestui concept strategic național. Strategia este orientată spre cetățeni, este bazată pe inovare, optimism, reziliență și încredere că statul este în slujba fiecărui cetățean în mod echitabil, eficient, în mediu curat, echilibrat și integrat.

În capitolul 1 al SNDD a fost prezentată cronologia evoluției conceptului de dezvoltare durabilă în plan internațional, al UE și Național, împreună cu documentele aferente. În capitolul 2 au fost prezentate obiectivele și stadiul lor de implementare cu identificarea domeniilor specifice în care sunt necesare eforturi și resurse suplimentare pentru atingerea obiectivelor de convergență și apropiere de media UE, cu toate țintele naționale. În capitolul 3 sunt prezentate acțiunile de implementare și monitorizare pentru sporirea coerenței acțiunilor guvernamentale și sporirea acțiunilor factorilor relevanți ai societății și cetățenilor pentru a asigura îmbinarea armonioasă a celor



Fig. 1 – Obiectivele de dezvoltare durabilă

¹Articolul "Dezvoltarea durabilă a României 2030 - de la viziune la acțiune în domeniul energie. Tranziție verde și justă, taxonomie 2050" este publicat în „PULSUL GEOSTRATEGIC” cu acordul autorului, Calin VILT, Consilier al CNR – CME, Membru în CCDD ODD 7 Energie. Articolul a mai fost publicat și în nr. 225, Noiembrie-Decembrie 2022, al Mesagerului Energetic, buletin informativ al Comitetului Național Român al Consiliului Mondial al Energiei, ISSN:2066-4974.

trei dimensiuni ale Dezvoltării Durabile pe toate cele 17 domenii cu sistemele de raportare către ONU și UE. Pilonii Agendei de DD 2030 au fost definiți în Raportul Comisiei Brundtland din 1987 și au fost preluați în toate documentele ulterioare ale ONU și UE.

Echitatea socială urmărește în țările în curs de dezvoltare să satisfacă nevoile de bază, de ocupare a forței de muncă, alimentație, energie, apă și canalizare. Creșterea economică are ca scop să apropie țările ca România de calitatea vieții din țările dezvoltate. Mediul are nevoie să fie conservat, să fie îmbunătățite resursele disponibile și să fie folosite tehnologiile curate fără emisii. România și-a propus în SNDD 2030 o abordare INTEGRATĂ și sistemică a celor 17 ODD pentru a se atinge țintele și obiectivele stabilite, întreagă activitate fiind focalizată spre cetățeni și spre nevoile generațiilor viitoare.

În cei 5 ani de la adoptarea documentului s-au realizat progrese importante, pentru tranziția României către o societate sustenabilă. A fost înființat Comitetul Interdepartamental, Consiliul Consultativ de Dezvoltare Durabilă, Nucleele de Dezvoltare Durabilă de la Ministerele implicate, s-au început consultări cu alte organizații neguvernamentale, care sprijină atingerea obiectivelor. A fost accesată o finanțare din Fonduri UE POCA pentru sprijinirea tuturor acțiunilor propuse. Au fost achiziționate servicii de consultanță, în baza Deciziei Primului Ministru nr 372/01.07.2021, s-a înființat și a început să funcționeze pe o durată de 3 ani Consiliul Consultativ de Dezvoltare Durabilă-CCDD, format din 34 de experți, câte două pentru fiecare Obiectiv DD-ODD.

A fost înființată Coaliția pentru Dezvoltare Durabilă formată din tot spectrul social, organizații neguvernamentale, autorități locale, patronate, syndicate, mediul academic de educație, Consiliul Rectorilor, entități de cercetare inovare, mass-media, culte, fermieri, tineri și vârstnici, pentru a se asigura un dialog continuu cu toată societatea civilă în scopul menținerii unui echilibru și a unor acțiuni corective pentru atingerea obiectivelor stabilite și perfecționarea permanentă a activităților.

A fost elaborat Planul Național de Acțiuni pentru îndeplinirea Agendei 2030 acesta fiind aprobat prin HG 754/2022. Acest document de lucru al întregului aparat guvernamental, instituții centrale și/sau locale care prevede în mare, 4 direcții prioritare de acțiuni: Consolidarea și extinderea cadrului de guvernare pentru Dezvoltare, Susținerea Implementării SNDDR 2030 prin programe de Educație și Formare pentru Dezvoltare Durabilă, Promovarea Principiilor și Valorilor conceptului de Dezvoltare Durabilă și component de Monitorizare și evaluare.

În perioada noiembrie 2022-februarie 2023, au avut loc diseminările regionale pe teritoriul național a acestor documente. Planul de acțiuni a fost lansat într-o conferință internațională organizată cu participarea OECD (cu care Romania se află în faza finală de negociere de aderare) și o prezentare internațională la sediul ONU, New York.

În luna februarie 2022, împreună cu Institutul Național de Statistică s-a definit setul de indicatori naționali prin care a început să fie urmărită implementarea SNDD cu Planul de Acțiuni la nivel național cu un număr de 98 de indicatori de bază și alți cca 196 indicatori secundari și terțiari. Mai sunt în analiză un set de indicatori de rezervă, unde nu există surse de date, dar care sunt prevăzute în standardele internaționale sau naționale.

În acest an, Eurostat a publicat Raportul *Monitoring report progress towards the SDGs in an EU context* cu progresele înregistrate pe Obiectivele analizate pe ultimii cinci ani. ODD 7 Energie se află pe locul patru cu progrese semnificative. Obiectivul de Dezvoltare Durabilă ODD7 ENERGIE curată și la prețuri accesibile este corelat sistemic cu toate celelalte obiective, dar mai ales cu: ODD 4 Educație, ODD 6 Apă



curate și sănătate, ODD 8 Muncă decentă și creștere economică, ODD 9 Industrie inovație și infrastructură, ODD 11 Orașe și Comunități sustenabile, ODD 13 Acțiuni Climatice-Mediu, ODD 14 Viață acvatică, ODD 15 Viață terestră, ODD 17 Parteneriate pentru realizarea obiectivelor.

Obiectivul macroeconomic major este ca toate obiectivele să se dezvolte coerent și continuu pentru a se atinge țintele stabilite pentru 2030. „Nimeni nu rămâne în urmă” este o deviza importantă și în ODD 7 Energie, ea este cu mult mai bine apreciată și urmărită având în vedere valorile foarte mari de investiții și duratele lor de realizare care depășesc ciclurile electorale ale mediului politic, fiind nevoie de foarte multă coerență, predictibilitate și stabilitate legislativă, de reglementare fiscală și de finanțare. Liberalizarea (atență și responsabil!) a piețelor de energie și gaze, extinderea și interconectarea rețelelor de energie și gaze, sisteme de servicii interactive (Contorizări și rețele inteligente) cu reducerea costurilor suportate de consumatori au fost obiective cu care s-a pornit la drum, dar care au fost puternic afectate de pandemie, de criză internațională a piețelor de energie și gaze, de războiul din Ucraina. Menținerea unui mixt energetic echilibrat cu valorificarea resurselor interne, diversificarea surselor de import (care să nu fie sensibile la diversele crize), modernizarea și creșterea performanțelor/eficienței energetice a instalațiilor SEN, dezvoltarea producerii de energie din surse regenerabile (conform cerințelor Taxonomiei UE 2020) sau cu emisii reduse de gaze cu efect de seră.

Țintele 2030 stabilite pentru ODD 7 Energie sunt:

- Extinderea rețelelor de Transport și Distribuție-T&D de energie Electrică și gaze naturale în vederea asigurării accesului tuturor consumatorilor casnici și industriali la surse sigure de energie la prețuri acceptabile;
- Asigurarea securității cibernetice a platformelor de monitorizare a rețelelor de T&D energie electrică și gaze naturale;
- Decuplarea creșterii economice de procesele de epuizare a unor resurse și de degradare a mediului prin creșterea eficienței energetice (cu minim 27% comparativ cu scenariul status quo) și folosirea extinsă a schemelor EU ETS în condiții de piață previzibile și stabile (ceea ce nu se întâmplă și creează serioase disfuncționalități);
- Creșterea ponderii surselor regenerabile (și a stocării care nu este menționată în clar, dar este subînțeleasă ca necesară) și celor cu emisii reduse în sectoarele de transporturi (electric și hidrogen);
- Asigurarea unui cadru de reglementare stabil și transparent pentru eficiență energetică, mai ales în domeniul clădirilor publice și rezidențiale unde există foarte mari rămăneri în urmă față de media UE.
- Susținerea dezvoltării și implementării unor standarde de eficiență energetică crescută a aparaturii și instalațiilor folosite pentru consumul casnic, industrial și transporturi în acord cu revoluția tehnologică digitală (R4.0).

Dezvoltarea Conceptului de Dezvoltare Durabilă a impus apariția în nomenclatorul de meserii a unei noi ocupații de experți în dezvoltare Durabilă. În cursul anului 2022 la ASE au fost școlarizați primii 150 de experți de Dezvoltare Durabilă din aparatul central al statului, ministere, agenții, Curte de Conturi, INS, etc. Pană în 2026 vor mai fi școlarizați încă cca 2000 de experți din cadrul Unităților Administrative Teritoriale județene și locale în strânsă colaborare cu nouă instituții de învățământ superior sub coordonarea Departamentului de Dezvoltare Durabilă și a Consiliului Național al Rectorilor. Se vor dezvolta programe similare pe domenii (prevăzute în Planul de acțiuni) astfel încât toate societățile comerciale să se apropie fiecare pe domeniile sale specifice de acest concept și de standardele internaționale asimilate sau aflate în lucru, ca standarde naționale ASRO.



Recent a început să fie disponibil Agregatorul de Date de Dezvoltare Durabilă existent pe site-ul Departamentului de Dezvoltare Durabilă. Acest agregator este în consultare/testare/lucru și va fi finalizat până în februarie 2023. Agregatorul folosește o bază de date Tempo și se vor putea vizualiza indicatori naționali, regionali sau ai UE cu linkuri care aduc aceste informații cu statisticile aferente pe un sigur site național.

Foarte recent (în 29.11.2022) Curtea de Conturi a UE a Elaborat un Raport foarte interesant în care a analizat calitatea Statisticilor Eurostat ale UE publicând un set de recomandări.

Recomandările CC au fost evaluate și analizate de Comisia Europeană acestea devenind niște instrumente de lucru deosebit de utile mai ales pentru Dezvoltarea Durabilă ca un fel de tablou de bord. Se află în curs de elaborare Codul sustenabilității elaborat prin adaptarea de la modelul folosit de Germania. Se află în curs de înființare Centrul de Excelență pentru Dezvoltare Durabilă (cu o finanțare internațională OECD-WB). Consiliul Consultativ de Dezvoltare Durabilă a elaborat și urmează să fie publicate pe site-ul Departamentului de Dezvoltare Durabilă mai multe articole de bune practici pe domenii care să ajute autoritățile, specialiștii și marele public să înțeleagă și să aplice acest concept.

La nivelul Departamentului de Dezvoltare Durabilă există un program deosebit de dens de activități interne și internaționale, de schimburi de informații și diseminare pe aceste teme, România situându-se în fruntea activităților pe acest subiect în UE chiar cu câteva premiere importante.

III. EUROPA



Republica Croația și Politica de Securitate și Apărare Comună a Uniunii Europene

Natalija LUKEC (Croația)

Introducere

Republica Croația, cel mai nou membru al Uniunii Europene s-a transformat într-un timp foarte scurt dintr-o țară care găzduia forțe de menținere a păcii (anii '90), într-o țară care deține poliție și armată proprii și care participă activ la consolidarea securității internaționale, prin participarea la misiuni și operațiuni ale Uniunii Europene, care se desfășoară pe plan internațional.

Croația a ajuns să contribuie la Politica de Securitate și Apărare Comună a Uniunii Europene (PSAC) prin participarea la misiuni PSAC, cu ajutorul forțelor sale polițienești, care au participat la misiuni precum cea EUPOL Afghanistan, în 2007.

Prima misiune PSAC a Forțelor Armate croate a fost misiunea EUFOR din Ciad și Republica Centrafricană, în 2008.

Astăzi Croația are reprezentanți ai forțelor de poliție și armate în misiuni ale Uniunii Europene din Kosovo (EULEX Kosovo), Georgia (EUMM Georgia), Ucraina (EUAM Ucraina), Somalia (EUNAVFOR Somalia Atalanta) și din Marea Mediterană (EUNAVFOR MED IRINI).

Croația a depus cererea de integrare în Uniunea Europeană în 21.02.2003.

Etapele inițiale privind implicarea activă în PSAC au fost implementate imediat după analiza completă a compatibilității legislației naționale cu cea europeană, negocierile demarându-se în 18.10.2006.

Ulterior, în 2007 primii ofițeri de poliție au fost trimiși în misiunea PSAC din Afghanistan¹.



Guvernul a adoptat la 15 mai 2014 o Strategie privind participarea Croației la misiunile și operațiunile internaționale, care reprezintă un cadru politic, precum și obiectivele, orientările și prioritățile cooperării internaționale.

Sursă: <https://mvep.gov.hr/press-22794/strategy-adopted-on-croatia-s-participation-in-international-missions-and-operations/195154>

¹N.A.: Conform terminologiei Uniunii Europene, toate intervențiile civile din cadrul PSAC poartă denumirea de „misiuni”, indiferent dacă au caracter de execuție sau nu, în timp ce intervențiile militare cu caracter de execuție sunt intitulate „operațiuni”. Cele care nu au caracter de execuție sunt denumite „misiuni”.

Pentru prima dată, militari ai Forțelor Armate croate au participat la misiunea PSAC din Ciad și Republica Centrafricană, care s-a desfășurat la un an după, în 2008.

După ce a câștigat experiență, Croația a continuat să participe activ la implementarea PSAC, prin participarea la alte misiuni ale UE – patru civile și trei militare. În fragmentele care urmează vor fi prezentate, cronologic (în funcție de data participării), misiunile executate de forțele de poliție și armate ale R. Croația, pentru Uniunea Europeană.

Operațiune de menținere a păcii	Țară/teritoriu	Început	Efective	Tipul misiunii/ operațiunii	Statusul operațiunii/ misiunii
EUPOL AFGHANISTAN	Afghanistan	2007	poliție	misiune	încheiată
EUFOR CIAD/RCA	Ciad Republica Centrafricană	2008	militari	operațiune	încheiată
EU NAVFOR SOMALIA - ATALANTA	Somalia	2009	militari	operațiune	în desfășurare
EULEX KOSOVO	Kosovo	2013	poliție	misiune	în desfășurare
EUMM GEORGIA	Georgia	2014	poliție	misiune	în desfășurare
EUPOL BCSFPP	Palestina	2014	poliție	misiune	încheiată
EUAM UCRAINA	Ukraina	2015	poliție	misiune	în desfășurare
EU NAVFOR MED - SOFIA	M. Mediterană	2017	militari	operațiune	încheiată
EU NAVFOR MED - IRINI	M. Mediterană	2020	militari	operațiune	în desfășurare

Tabelul 1 – Participarea personalului croat la misiunile și operațiunile UE (începând cu 31 ianuarie 2023) – Sursa: autorul

Misiunea Europol din Afghanistan

Misiunea EUROPOL din Afghanistan a fost demarată în 30.05.2007 cu scopul de a crea în Afghanistan o forță polițienească civilă eficientă și de durată, conform standardelor internaționale. Misiunea s-a desfășurat la nivel național, regional și de provincie, prin activități de monitorizare și supraveghere, consultanță și îndrumare și pregătire angajați și oficiali.

Conform deciziei adoptate de guvernul R. Croația, statul putea trimite până la doi ofițeri pentru a participa la misiune. Aceasta s-a încheiat în 2016. La ea au participat 11 ofițeri croați, pe durata a 13 mandate.

Operațiunea militară EUFOR din Ciad și Republica Centrafricană

Operațiunea militară a Uniunii Europene din Ciad și Republica Centrafricană a avut o durată de un an, din 17.03.2008, până în 15.03.2009, când în zonă au fost amplasate forțe ale

ONU. Mandatul presupunea asigurarea protecției civililor, înlesnirea de ajutoare umanitare și asigurarea securității personalului ONU.

Croația a participat la misiune pentru prima dată cu o echipă de recunoaștere și doi ofițeri de stat major. Perioada a fost octombrie 2008-martie 2009.

Operațiunea militară ATALANTA – forțele navale ale UE în Somalia

Decizia de a demara operațiunea militară UE NAVFOR din Somalia *Atalanta* a fost adoptată de Consiliul Uniunii Europene, în 08.12.2008. Arealul operațiunii acoperea apele sudice ale Mării Roșii, Golful

Aden, apele vestice ale Oceanului Indian, inclusiv insulele Seychelles, precum și coasta și apele teritoriale și interne ale Somaliei. Operațiunea urmărea: protecție pentru navele Programului Alimentar Mondial și cele ale Misiunii Uniunii Africane în Somalia, combatere, prevenție și stopare a pirateriei și jafului armat pe coastele Somaliei, protecția navelor vulnerabile de pe coastele Somaliei (comerciale) și participarea la monitorizarea pescuitului pe coasta somaleză.

În 2009 Parlamentul Croației a adoptat decizia de a trimite până la cinci militari ai FA croate (marină) pentru operațiunea de pace și în 2013 efectivele au fost mărite la 25 de militari.

Misiunea EULEX din Kosovo

Obiectivul principal al misiunii civile din Kosovo, EULEX Kosovo, are ca obiectiv asigurarea respectării legislației în Kosovo și a luat ființă pentru a oferi asistență și sprijin pentru înființarea în Kosovo a unor instituții legislative independente, autonome – instituții judiciare și organe de aplicare a legii – pentru a consolida sistemul independent de justiție, forțele multietnice de poliție și sistemul vamal multi-etnic. EULEX Kosovo a luat ființă în urma deciziei Consiliului Uniunii Europene, adoptată conform Rezoluției 1244 a Consiliului de Securitate al ONU, din februarie 2008. Mandatul a fost prelungit până în 14 iunie 2020.

Conform deciziei adoptate de Guvernul R. Croația din 2013, la misiune pot participa până la 14 ofițeri de poliție din cadrul Ministerului de Interne croat. La acest moment, aceștia sunt angajați în misiune. Până acum au participat 40.

Misiunea de monitorizare din Georgia – EUMM Georgia

Misiunea de monitorizare a UE din Georgia, EUMM Georgia, supervizează implementarea acordului în șase puncte, pe care Georgia l-a încheiat cu Rusia în 12.08.2008 și care a fost mediat de UE, precum și acordul de implementare a măsurilor, semnat în 08.09.2008. A fost înființată în octombrie 2008, cu scopul de a contribui la încheierea conflictului armat din Georgia, la prevenirea reizbucnirii acestuia și de a menține securitatea liniilor administrative pentru demarcație. Activitățile misiunii se axează pe observarea situației din teren și raportarea incidentelor.

Conform deciziei adoptate de guvernul croat în 2014, misiunea putea beneficia de prezența a până la trei ofițeri. În perioada 2014 - începutul lui 2023, participaseră deja 11 ofițeri. La acest moment, Croația are în Georgia doi ofițeri de poliție.

Justiție și Poliție Europeană pentru teritoriile palestiniene – biroul de coordonare pentru sprijinul forțelor de poliție palestiniene – EUPOL BCSFPP

EUPOL BCSFPP este o misiune civilă de poliție a Uniunii Europene în Cisiordania și reprezintă sprijinul pe care UE îl oferă Autorității Palestiniene, în special în domeniul securității și funcționalității instituțiilor, care și-a început activitatea în ianuarie 2006. Scopul misiunii este ca UE să ofere ajutor suplimentar la asigurarea securității populației civile din teritoriile Palestiniene, în conformitate cu programul național al acesteia, care prevede consolidarea sistemului de justiție prin sprijinirea reformelor și dezvoltării poliției și instituțiilor de drept.

În 2014, guvernul croat a luat decizia de a trimite doi ofițeri de poliție în această misiune.

Misiunea de consiliere a UE în Ucraina – EUAM Ucraina

Misiunea Uniunii Europene de consiliere privind reformarea sectorului de securitate a luat ființă în 22.07.2014, cu scopul de a oferi ajutor pentru reformarea sectorului de securitate civilă din Ucraina prin consiliere de specialitate și sprijin practic pentru reforme, care să respecte principiile internaționale și să fie conform standardelor europene în domeniul justiției și drepturilor omului.

Conform deciziei adoptate de guvernul croat în 2015, statul contribuie cu cel mult trei ofițeri de poliție. La acest moment în Ucraina sunt doi.

Forțele navale ale UE din Marea Mediterană – operațiunea militară SOFIA

În mai 2015 Uniunea Europeană a demarat o operațiune militară navală în Marea Mediterană – *SOFIA*. Scopul operațiunii este anihilarea rutelor de trafic de persoane din sudul și centrul Mării Mediterane. Misiunea operațiunii este adoptarea de măsuri pentru identificarea, capturarea și confiscarea navelor și echipamentelor care au fost utilizate sau sunt suspecte că ar fi fost utilizate de către organizații criminale sau indivizi, în

activități legate de traficul de persoane. Scopul este prevenirea apariției altor victime în areal.

Forțele Armate ale Republicii Croația au participat pentru prima dată la operațiune în 2017, când au trimis ofițeri în posturi de conducere.

Forțele navale ale UE din Marea Mediterană – operațiunea militară IRINI

În 30.03.2020 după încheierea operațiunii militare *SOFIA*, UE a demarat o altă operațiune militară în Marea Mediterană cu scopul implementării embargoului pe armament în Libia și adoptării măsurilor ONU pentru prevenirea traficului de petrol din Libia. În plus, membrii operațiunii oferă asistență în pregătirea Pazei de Coastă și Forțelor Navale libiene pe domeniul asigurării și menținerii ordinii pe mare și își aduc contribuția la combaterea traficului de persoane și la suprimarea rețelelor de traficanți.

Croația își aduce contribuția cu până la trei militari aparținând FA croate, conform dispozițiilor parlamentului croat din 2020.

*

* *

În afara misiunilor și operațiunilor PSAC menționate anterior, Croația, în calitate de stat gazdă, a contribuit la operațiunea *ALTEA* din Bosnia și Herțegovina, asigurând spațiul aerian propriu pentru libera trecere a forțelor și echipamentelor.

Este important de semnalat participarea Croației la misiuni comune sub egida FRONTEX (Frontiere Externe)/Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operaționale la Frontierele Externe ale Statelor Membre ale Uniunii Europene²: Operațiunea *POSEIDON* și Operațiunea *TRITON*.

Operațiunea *POSEIDON* a fost demarată în 2006, când Grecia a solicitat FRONTEX să monitorizeze granițele sale cu Turcia. Operațiunea a fost împărțită în două: operațiune maritimă – supravegherea granițelor Greciei (granițele maritime exterioare ale Uniunii Europene) cu Turcia din Mările Mediterană și Egee și operațiune pe uscat – supravegherea graniței de SE a Greciei (granița terestră exterioară de SE a Uniunii Europene) cu Turcia, pe Râul Evros. Operațiunea includea și oferirea de ajutoare umanitare imigranților care veneau din Turcia în Grecia.

Croația a luat parte la operațiunea comună începând cu 2012, cu ofițeri de poliție, iar începând cu 01.09.2015 cu nava de poliție „Sveti Dujam” și echipajul de poliție al acesteia.

Operațiunea *TRITON* este o continuare a operațiunii maritime italiene *MARE NOSTRUM*, iar obiectivele acesteia sunt controlul și observarea granițelor exterioare ale Uniunii Europene în Marea Mediterană – la distanță de 30 mile marine de coasta Italiei. Cu toate acestea, deși nu este obiectivul său principal, asigurarea de ajutoare umanitare a devenit parte a operațiunii – salvarea emigranților din Africa, în special din Libia. Statul coordonator al operațiunii este Italia.

Ca parte a operațiunii *TRITON*, în perioada 01.08-31.10.2015, nava croată BȘ 72 *Andrija Mohorovičić* și echipajul său – 49 de membri aparținând FA ale R. Croația, un echipaj medical și șase ofițeri ai poliției de frontieră din cadrul Ministerului de Interne croat – au executat misiuni în consecință. Portul de bază unde acosta era Catania. Misiunea principală era monitorizarea Mării Ionice. Se estimează că pe durata operațiunii a salvat și trimis în Italia, în jur de 2500 de migranți.

Astăzi, reprezentanții poliției și FA ale R. Croația execută misiuni în Kosovo (EULEX Kosovo), Georgia (EUMM Georgia), Ucraina (EUAM Ukraine), Somalia (EUNAVFOR Somalia – *ATALANTA*), precum și în Marea Mediterană (EUNAVFOR Med – *IRINI*).

Din experiența Uniunii Europene, este evidentă dorința Statelor Membre, chiar și a celor mai „tinere” și până de curând mai vulnerabile în domeniul siguranței naționale, de a coopera în domeniul menținerii păcii pe pământ european.

Cu toate acestea, ținând cont de cele mai recente schimbări pe scena geopolitică internațională, va fi interesant să urmărim nu numai încotro se îndreaptă, dar și cât de repede se dezvoltă PSAC, aspecte care țin de disponibilitatea Statelor Membre de a se implica în politica internațională și în final, de alegerea acestora – transnaționalism sau supranaționalism.

²Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operaționale la Frontierele Externe ale Statelor Membre ale Uniunii Europene a luat ființă în 2005, iar în 06.10.2016 a fost redenumită – Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Paza de Coastă. Sediul central este în Varșovia, Polonia.

Bibliografie

1. Delegația Franceză/Comitetul pentru Politici de Securitate din cadrul Uniunii Europene (2008): *Guide to the European Security and Defence Policy (ESOP)* [Ghid pentru politica de apărare și securitate a Uniunii Europene], Bruxelles, <http://www.pravos.unios.hr>, (accesat în 10 iunie 2019);
2. Knežević, Lidiya (2015) *Mohorovičić Ends Engagement in TRITON, Defence and security* [Mohorovičić pune capăt implicării în TRITON – Apărare și Securitate], <http://www.obris.org>, (accesat în 10 iunie 2019);
3. *Eighteen-month program of the Council of the European Union (January 1, 2019 – June 30, 2020) – Continuation of work on the strategic program* (2018) [Programul de 18 luni al Consiliului Uniunii europene (1 ianuarie 2019-30 iunie 2020)] întocmit de Secretariatul General al Comitetului pentru președințiile României, Finlandei și Croației, Bruxelles, <http://www.mvep.hr/files/2019/1901161416-st-14518-2018-rev-1-hr.pdf>, (accesat în 25 iunie 2019);
4. Site-ul oficial al Serviciului European de acțiune Externă http://www.eeas.europa.eu/eeas/missions-and-operations_eu (accesat în 20 februarie 2023);
5. Site-ul oficial al Ministerului Apărării al R. Croația: <http://www.morh.hr> – Conferința: *Lessons learned from the EUFOR operation in Chad and the Central African Republic* [Lecții învățate din Operațiunea EUFOR din Ciad și Republica Centrafricană], 2009, (accesat în 10 iulie 2019);
6. Site-ul oficial al Ministerului Afacerilor Interne al R. Croația: <http://www.mup.gov.hr> – *Peace engagement* [Asigurarea păcii], (accesat în 20 februarie 2023);
7. Site-ul oficial al Ministerului Afacerilor Externe al R. Croația: <http://www.mvep.gov.hr> – *multilateral relations*, (accesat în 20 februarie 2023);
8. Site-ul oficial al FA R. Croația: <http://www.osrh.hr/> – *EU Peace Support Operations* [Operațiunile UE de menținere a păcii], (accesat în 20 februarie 2023);
9. Turunen, Tuula (2019) *Foreign Policy: Objectives, Instruments and Achievements* [Politică externă: obiective, instrumente și realizări] www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/hr/FTU_5.1.1.pdf, Parlamentul European, Bruxelles, (accesat în 8 iulie 2019);
10. Vukadinović, Radovan, Čehulić, Lidiya (2005) *Politics of European Integration* [Politica integrării europene] Zagreb: Topical, Zagreb.

IV. ORIENTUL MIJLOCIU



Iran și Organizația de Cooperare de la Shanghai: oportunități regionale și provocări

Silvia Boltuc (Italia)

La 15.09.2022, cu ocazia celei de-a 22-a aniversări a Summitului Organizației de Cooperare de la Shanghai, s-a anunțat acceptarea R. I. Iran ca membru permanent al acestei organizații de securitate din Asia Centrală. Odată cu semnarea documentației oficiale, pentru calitatea de membru permanent al organizației, Iran va deveni oficial, parte a acesteia în aprilie 2023, când India preia președinția.¹ Ministrul de externe iranian, Hossein Amirabdollahian a emis comentarii referitoare la eveniment pe rețelele de socializare, precizând că „semnarea documentelor pentru accesarea la organizație ca membru cu drepturi depline plasează Iran într-o nouă etapă de cooperare pe probleme economice, comerciale, de transport și energetice”.²

La 13 februarie 2023, purtătorul de cuvânt al Consiliului Gardienilor din Iran a afirmat că accesarea R. I. Iran la Organizația de Cooperare de la Shanghai nu contravine *shari'a* sau constituției. În consecință, procedurile legale ale R. I. Iran cu privire la integrarea în Organizația de cooperare de la Shanghai s-au încheiat.³

Organizația de Cooperare de la Shanghai (OCS) și lumea multipolară

Organizația de Cooperare de la Shanghai (OCS) este o organizație interguvernamentală care a luat ființă la Shanghai, în 15.06.2001. Din aceasta fac parte opt State Membre (China, India, Kazahstan, Kîrgîstan, Rusia, Pakistan Tadjikistan și Uzbekistan), patru state care au calitatea de observator și care doresc să devină State Membre cu drepturi depline (Afghanistan, Belarus, Iran și Mongolia) și șase „parteneri de dialog” (Armenia, Azerbaidjan, Cambogia, Nepal, Sri Lanka și Turcia).⁴

Iran a fost membru observator în OCS din 2005. În ciuda încercărilor repetate de a deveni membru cu drepturi depline, organizația l-a amânat datorită temerilor cu privire la sancțiunile ONU și la izolarea acestuia. În 2021 s-a luat decizia de a demara procesul de integrare a R. I. Iran în OCS, astfel încât să devină membru cu drepturi depline. Egipt, Qatar și Arabia Saudită au devenit parteneri de dialog.⁵

Ordinea mondială multipolară în ascensiune, datorată mai ales și crizei ucrainene, pare că a ajutat Iran să devină membru permanent. Deși nu poate soluționa izolarea Teheranului de Occident, poate reprezenta o pistă de lansare pentru ca Iran să își extindă legăturile către parteneri regionali puternici.

În ultimii zece ani, Republica Islamică a adoptat două linii politice importante: regionalismul și orientarea către est. Cât despre prima, în anii '90, noile realități geopolitice care au apărut după prăbușirea Uniunii Sovietice în Asia Centrală și Caucaz au dominat agenda iraniană, aducând statul mai aproape de hinterlandul Eurasiatic.⁶

¹Vali Golmohammadi, *Iran's SCO Accession: A Timely yet Insufficient Gambit* [Aderarea Iranului la OSC: Un joc cronofag dar insuficient], ORF - Observer Research Foundation, 19.09.2022, <https://www.orfonline.org/expert-speak/irans-sco-accession-a-timely-yet-insufficient-gambit/>.

²Al Jazeera, *Iran Signs Memorandum to Join Shanghai Cooperation Organisation* [Iran semnează un memorandum pentru aderarea la Organizația de cooperare de la Shanghai], Al Jazeera, 15.09.2022, <https://www.aljazeera.com/news/2022/9/15/iran-signs-memorandum-join-shanghai-cooperation-organisation>.

³Maryam Kamyab, *Completing the legal procedures for Iran's membership in the Shanghai Organization* [Încheierea procedurilor legale de aderare a Iranului la Organizația de la Shanghai], Mehr News Agency, 13.02.2023, <https://www.mehrnews.com/news/5708227/تکمیل مراحل قانونی عضویت ایران در سازمان شانگهای>.

⁴ONU Organizația de cooperare de la Shanghai Departamentul de Afaceri Politice și Pace, n.d., <https://dppa.un.org/en/shanghai-cooperation-organization>.

⁵Silvia Boltuc, *Iranian Possible Membership in SCO: a Geopolitical Overview* [Iran poate deveni membru al OCS: o imagine geopolitică de ansamblu], Specialeurasia, 15.09.2022 <https://www.specialeurasia.com/2022/09/15/iran-membership-sco/>.

⁶Zahra Pishghahifard, M. Vasegh, Mohsen Zamani, *Explanation of the Islamic Republic of Iran's Regionalism Approaches with Emphasizing on the Caucasus and Central Asia* [Explicații cu privire la abordările regionale ale R. I. Iran, cu accent pe Caucaz și Asia Centrală], *Human Geography Research Quarterly*, vol. 52, nr. 4, 2020, pp. 1511–1528.

În primul deceniu după Revoluția Islamică Iran a încercat să exporte ideologia revoluționară, prin fructificarea apropierei religioase și culturale. De curând, Iran a adoptat o strategie bazată în mare parte pe cooperarea economică, politică și militară.⁷

În timp ce relațiile dintre China și SUA/Europa s-au înrăutățit, și Occidentul s-a rupt de Rusia, OCS a ajuns să poată fi folosit pe post de instrument pentru îndepărtarea sancțiunilor pentru membrii săi de elită și să aducă Rusia, China și Iran mai aproape unele de altele. În acest context este esențial să subliniem că mai este o țară care este supusă sancțiunilor și care a aderat oficial la OCS – Belarus.

În ceea ce privește orientarea către est, în 30.11.2016, Liderul Suprem al Iranului, Ayatollahul Khamenei a declarat că „una din prioritățile politicii externe a Iranului este orientarea către est în detrimentul Occidentului, vecini versus distanță, națiuni și state care împărtășesc aceleași valori cu Iran, în locul altora”. Khamenei a explicat pe scurt alegerea, enumerând avantajele economice. Liderul Suprem a subliniat că populația Europei și Americii însumează în jur de 1,3 miliarde de oameni, în timp ce doar Asia, cu 4,3 miliarde de locuitori susține 60% din populația lumii. Mai mult, din cauza industriilor occidentale adânc înrădăcinate, piața produselor iraniene nu poate concura cot la cot cu statele asiatice în curs de dezvoltare. Ayatollahul Khamenei a mai observat că OCS și ASEAN (Asociația Statelor din Sud-Estul Asiei) au capacitatea de a diminua vulnerabilitatea Iranului în fața sancțiunilor.⁸ În 15.09.2022, OCS a organizat un summit important în Samarkand, unde au participat invitați la nivel înalt și s-au organizat întreveneri neoficiale. A fost semnată Declarația de la Samarkand și alte 40 lucrări, pentru a marca încheierea summitului.



Sursă: https://ro.wikipedia.org/wiki/Organiza%C8%99Bia_pentru_Cooperare_de_la_Shanghai

Oportunitățile Iranului în calitate de membru al OCS

Cu toate că impresia Occidentului cu privire la OCS este că specificul organizației este economic, de când a fost înființată în 2001, aceasta s-a axat în primul rând pe probleme legate de securitate regională și combaterea terorismului regional, separatismului etnic și extremismului religios.

Pentru Iran, rolul OCS în domeniul securității este relevant doar din perspectiva consecințelor retragerii SUA din Afghanistan și a reapariției terorismului ca amenințare în Asia Centrală. În acest sens, calitatea de membru a Iranului este esențială, deoarece este foarte implicat în dinamica din Afghanistan.

Iran și Afghanistan au graniță comună. Preluarea în 2021 a guvernării Afghanistanului de către talibani a pus din nou probleme relației bilaterale, deși, în multe privințe acestea au interese regionale comune. Aceste provocări includ accesul la apa râurilor afgane, populația care se refugiază în Iran, traficul de droguri din țară și atacurile asupra minorităților šiite.⁹ Teheran se teme de noi valuri migratorii, trafic de armament și droguri și extremism. Recentul atac asupra ambasadei R. I. Pakistan din Kabul, din 02.12.2022, a demonstrat că statul islamic are probleme în gestionarea securității interne. Iran se teme pentru siguranța šiitilor Hazara din țară și pentru securitatea frontierelor. În acest context, rolul OCS este important, deoarece statele implicate în dinamica afgană (Uzbekistan, China, Rusia, Pakistan și Tadjikistan) sunt membre ale organizației de

⁷Silvia Boltuc, *Iran's Interests and Strategy in Central Asia* [Strategia și interesele Iranului în Asia Centrală], *Geopolitical Repor*, vol. 23, no. 1, septembrie 2022, <https://www.specialeurasia.com/2022/09/07/iran-interests-central-asia/>.

⁸Ayatollah Khamenei, *Six Reasons to Prefer East to West* [Șase motive pentru care e de preferat estul în comparație cu vestul], *Khamenei.ir*, 30.11.2016, <https://farsi.khamenei.ir/others-note?id=38981>.

⁹Grant Farr, *Iran and Afghanistan: Growing Tensions after the Return of the Taliban*, *International Relations* [Iran și Afghanistan: tensiuni în creștere după întoarcerea talibanilor, relații internaționale], 23.08.2022, <https://www.e-ir.info/2022/08/23/iran-and-afghanistan-growing-tensions-after-the-return-of-the-taliban/>.

securitate¹⁰. Deci, calitatea de membru a Iranului poate contribui la coordonarea politicilor cu privire la Kabul. Astăzi, prioritățile OCS includ dezvoltarea comerțului regional, interconectivității și a furnizării de resurse energetice. În această privință, Iran poate fi un atu semnificativ pentru partenerii săi eurasiatici. Statul este amplasat strategic în Golful Persic, la intersecția dintre culoarele energetice și comerciale internaționale, cu acces la mare și la porturi. În plus, Iran deține resurse mari de gaze naturale, care prezintă interes chiar și pentru Europa.¹¹

Concluzie

Organizația de Cooperare de la Shanghai este cel mai mare organism internațional care include 40% din populația lumii și 30% din PIB-ul mondial deci, joacă un rol cheie atât în Eurasia, cât și în afacerile internaționale.¹² Este clar că Asia Centrală a devenit inima geografică a organizației. Regiunea a fost considerată întotdeauna ca parte a vecinătății apropiate și spațiului vital al Rusiei. Cu toate acestea, în ultimele decenii, unii dintre importanții actori internaționali și regionali s-au îndreptat către aceste state bogate în resurse de petrol și gaze. Turcia s-a folosit de ideologia pro-turcică pentru a se infiltra în regiune, în timp ce China a ales mijloace economice. În plus, având în vedere că Turkmenistan se află pe locul patru în lume din punct de vedere al cantității rezervelor de gaz, a devenit o țintă primordială pentru Strategia de Securitate Energetică a Uniunii Europene.¹³

Decizia Turciei de a trece de la partener de dialog la membru cu drepturi depline în cadrul OCS este extrem de relevant. Președintele turc, Recep Tayyip Erdogan a declarat că „OCS este o organizație mult mai bună și mai puternică” decât Europa, scoțând în evidență frustrarea privind incapacitatea țării sale de a se integra în Uniunea Europeană, deși încearcă de ani de zile.¹⁴ Dacă pe de-o parte este de așteptat să existe disensiuni cu alte State Membre ale NATO în această privință, deoarece organizația este percepută ca fiind împotriva Occidentului, pe de cealaltă, calitatea Turciei de membru al organizației poate ajuta OCS să contopească piețele și actorii principali eurasiatici: Rusia, China, India, Iran, Turcia și Republicile din Asia Centrală.

Ceea ce mulți experți au descris ca o alianță anti-occidentală, este în realitate rezultatul schimbării ordinii mondiale, în care economiile asiatice emergente doresc să joace un rol semnificativ pe plan internațional. În acest context, organizația de la Shanghai s-a transformat dintr-un organism de securitate într-o platformă economică.

Orientarea către est a Iranului este perfectă pentru multilateralismul asiatic emergent al OCS. La momentul când Rusia a încercat de mai multe ori să intensifice relațiile cu Europa și China și era unul din partenerii comerciali principali ai Europei, accesul Iranului era blocat. Relațiile dintre Washington și Beijing s-au deteriorat, iar conflictul din Ucraina a izolat Rusia de Occident, ceea ce a înlesnit accesul Iranului, iar pe 13.02.2023 s-au încheiat procedurile legale de aderare la organizație.

Este greu de prevăzut ce se va întâmpla în continuare cu Iran, acum că a devenit membru al OCS, precum și cu OCS în sine, luând în considerare instabilitatea din Eurasia – zona Caucaz (escaladarea conflictului dintre Armenia și Azerbaidjan, în care au fost implicați și membri ai OCS: Iran, Pakistan și India), problemele de securitate ale Iranului (problemele interne, protestele minorităților etnice și înrăutățirea relațiilor cu SUA și Israel), conflictul ucrainean care a generat neînțelegeri între Rusia și unii actori eurasiatici, instabilitatea din republicile din Asia Centrală (ciocnirile dintre cele două State Membre ale OCS – Kîrgîstan

¹⁰Reuters, *Pakistani Embassy in Kabul Attacked, One Injured* [Atacul asupra Ambasadei Pakistanului din Kabul, o victimă], Reuters, 02.12.2022, <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/pakistan-says-kabul-head-mission-target-attack-embassy-2022-12-02/>.

¹¹Silvia Boltuc, *Geopolitica del porto iraniano di Chabahar* [Geopolitica portului iranian Chabahar], *Geopolitical Report*, vol. 6, 2021.

¹²Shri Narendra Modi, *Remarks by Prime Minister, Shri Narendra Modi at the SCO Summit* [Remarcile premierului Narendra Modi la summitul OCS], SCO, 16.09.2022, <http://eng.sectsc.org/archives/20220919/913585/English-Translation-of-Remarks-by-Prime-Minister-Shri-Narendra-Modi-at-the-SCO-Summit.html>.

¹³Giuliano Bifulchi, *Italy and Turkmenistan Discussed Business Opportunities: Might Rome Support EU Policy in Central Asia?* [Italia și Turkmenistan discută afaceri; este posibil ca Roma să sprijine politica UE pentru Asia Centrală?], *Geopolitical Report*, vol. 28, no. 2, february 2023, <https://www.specialeurasia.com/2023/02/07/italy-turkmenistan-business/>.

¹⁴Shanghai Cooperation Organisation Summit 2022: key takeaways [Summit-ul Organizației de Cooperare de la Shanghai: elemente cheie] | ODI: Think change, n.d., <https://odi.org/en/insights/shanghai-cooperation-organisation-summit-2022-key-takeaways/>.

și Tadjikistan), protestele din Uzbekistan (Karakalpakstan) și problemele uigurilor din China.¹⁵ Cu toate acestea, există și câteva oportunități pentru Republica Islamică de a-și îmbunătăți relațiile și de a semna acorduri comerciale cu piețe regionale de top. În plus, Organizația de Cooperare de la Shanghai ar putea deveni un organism care să soluționeze dispute regionale și să combată terorismul.

În concluzie, conectivitatea este unul din aspectele esențiale ale OCS, care se suprapune cu strategia regională a Teheranului. Îmbunătățirea rutelor de transport este vitală și Iran ar putea deveni un *hub* pentru transport, comerț și energie. Într-adevăr, pe durata summitului de la Samarkand, președintele kazah, Kassim Jomart Tokayev a insistat asupra finalizării coridorului Kazakhstan-Turkmenistan-Iran, iar premierul indian Narendra Modi a încurajat urgentarea proiectului portului iranian „Chabahar” și a coridorului de transport internațional Nord-Sud.¹⁶ Pe lângă acest proiect al coridorului de transport, Iran mai face parte și din proiectul Golful Persic-Marea Neagră, alături de Georgia, Armenia, Azerbaidjan, Bulgaria și Grecia.

¹⁵Giuliano Bifulchi, *Geopolitical Risk in Central Asia and AfPak in 2023* [Risc geopolitic în Asia centrală și AfPak în 2023], *Geopolitical Report*, vol. 27, no. 1, ianuarie 2023, <https://www.specialeurasia.com/2023/01/02/geopolitical-risk-asia/>. Silvia Boltuc, Giuliano Bifulchi, *Geopolitical Risk of Iran and the Caucasus in 2023* [Riscul geopolitic al Iranului și Caucazului], *Geopolitical Report*, vol. 27, no. 2, ianuarie 2023, <https://www.specialeurasia.com/2023/01/02/geopolitical-risk-iran-caucasus/>.

¹⁶Tasnim News Agency, *Kazakhstan Urges Completion of Iran Corridor* [Kazakhstan insistă cu încheierea coridorului Iran], *Tasnim News Agency*, 17.09.2022, <https://www.tasnimnews.com/en/news/2022/09/17/2775312/kazakhstan-urges-completion-of-iran-corridor>.

V. ANALIZĂ TERORIST MODERN



Profiling și analiză comportamentală a teroristului modern

Dr. Leliana Valentina Pârvulescu

Atacurile teroriste, indiferent dacă sunt atribuite unor organizații endogene (indigene) sau exogene, vizază panica, teroarea și, în consecință, inhibă comportamentul normal al unei populații. Răspândirea fricii este motorul și scopul psihologic al terorismului (Hudson, 1999). Chiar și peste ani ne vom aminti nu doar imaginile reproduse aproape obsesiv de mass-media când este vorba despre un atac terorist, ci și momentul și modul în care am devenit conștienți de incident, ne vom aminti cu cine eram și ce făceam când am văzut știrea.

După cum afirmă Eric D. Shaw, angoasele experimentate și mecanismele de identificare care sunt dificil de controlat, cu atât mai puternice cu cât populația direct afectată de atac este percepută ca similară cu populația obișnuită, au ca rezultat dezvoltarea unor comportamente de evitare capabile să afecteze sistemele sociale și economice (Shaw, 2016). Se întâmplă acest lucru deoarece răspunsul imediat la actul terorist este evadarea irațională, de către întreaga populație, din toate situațiile care prezintă caracteristici de analogie sau care evocă evenimentul. Prin urmare, va exista o contracție a consumului, cinematografele, teatrele, restaurantele, transportul public vor fi evitate, va apărea discreditarea statului, recunoscut ca fiind incapabil să protejeze cetățenii. De asemenea, pe lângă victimele directe vor exista și victime indirecte, care vor fi inevitabil condiționate de evenimente cărora, împreună cu percepția pericolului unor noi atacuri, le va fi afectată calitatea vieții. Teroriștii vor de fapt să lovească viața de zi cu zi. Ca urmare, în terorism, infracțiunea în sine nu reprezintă decât un mijloc, uciderea unui număr mai mult sau mai puțin limitat de victime, care va avea un ecou extraordinar, care va răspândi teama și nesiguranța în populație și va induce destabilizare politică și socială (R.Unger, 2002). Mass-media este capabilă să amplifice angoasa și să o transmită întregii populații, nu numai națiunii care a fost afectată. Teroristul știe! Fără ziare și televiziune, terorismul nu ar putea exista și din acest motiv fenomenul a explodat în acest secol și în ultimii ani. În același timp, tocmai din acest motiv, organizațiile teroriste, chiar dacă nu sunt capabile doar să se adapteze la schimbări, să se actualizeze și să își perfecționeze pregătirea tehnică, știu să fie comunicatori excepționali.



Sursa: <https://www.apa.org/education-career/guide/subfields/brain-science/education-training>

Din această perspectivă, alături de găsirea unor modalități fundamentale de luptă și prevenire a fenomenului, este necesară și o înțelegere profundă a psihologiei atacatorilor, care poate aduce o contribuție însemnată, în special în ceea ce privește prevenția. În fenomenul pe care îl etichetăm generic drept terorism, componenta psihologică este, în general, foarte puternică, atât pentru cauze, cât și pentru consecințe, atât pentru făptași (disidență, răzbunare, ură), cât și pentru victimele directe și indirecte (frică, angoasă, disconfort crescut, inhibiție socială, experiența neputinței, intoleranță față de străini și față de cei care sunt percepuți ca intruși în populația unei țări (Galvin, 1983).

Unul din elementele principale în acțiunea teroristă este legat de motivațiile atacatorilor, care reprezintă o componentă psihologică, deoarece mitul simplist, dar liniștitor, potrivit căruia teroristul este terorist pentru că este nebun a fost demolat de studiile științifice efectuate începând cu 11 septembrie 2001. Cu toate acestea nu este exclusă și o latură psihopatologică în personalitatea teroristului. Trăsătura incredibilă comună pentru aproape toți teroriștii este tocmai normalitatea, deoarece planificarea scrupuloasă a atacurilor și execuția lor minuțioasă și adesea sincronizată sunt greu de atribuit indivizilor care au tulburări psihice (Shaw, 2016). Un alt motiv pentru care există foarte puțini indivizi cu boli mintale printre teroriști, este acela că organizațiile teroriste în sine sunt cele care îi resping pe cei care dau semne de dezechilibru (Beck, 2002). De fapt, liderii și recruitorii sunt foarte selectivi și refuză candidații instabili din punct de vedere mental sau imprevizibili (potențial periculoși pentru organizația însăși).

Filtrul politic sau ideologic prin care teroristul privește lumea nu poate fi considerat o boală. Cu toate acestea, putem identifica unele caracteristici care unesc gândirea acestei tipologii. Astfel, trăsăturile care pot fi recunoscute la majoritatea teroriștilor sunt rigiditatea gândirii, o mentalitate închisă, înclinația inexistentă spre compromis, respingerea punctelor de vedere alternative, simțul diminuat al realității și ura față de societate, izolare, rasism și discriminare. În marea majoritate a cazurilor, teroriștii activi sunt bărbați cu vârste cuprinse între 20 și 30 de ani, pătrunși de fanatism. Aceștia sunt înzestrați cu disciplină și așteptări puternice de apreciere, demonstrează un angajament continuu și se caracterizează prin disponibilitatea la acțiune, viteza de mișcare și o mare capacitate de adaptare la stres, izolare și viață ascunsă (Hassan, 1999). Pentru a nu atrage atenția asupra lor, trebuie să aibă un aspect comun. Motivația care îi determină să acționeze este în majoritatea cazurilor ura. Desigur, ei sunt dispuși să asculte orbește ordinele pe care le primesc de la liderii lor, chiar și atunci când se impune martiriul, sacrificiul final (Knutson (1981).

După cum afirmă criminologul Ruben De Luca, fanatismul martiriului este posibil prin intermediul unor mecanisme ca și abilitatea de a prefigura o viață de apoi idealizată și în clar contrast cu viața pământească, conștientizarea morții, puterea ritualului și tradiției. Grupurile teroriste folosesc ritualizarea culturală pentru a transmite adeptilor lor informații cum ar fi exaltarea jertfei vieții pentru gloria lui Dumnezeu, aproximative și dificil de verificat, dar care, tocmai pentru că sunt identice pentru toți membrii, asigură un puternic sentiment de apartenență la grup (Behr, 1983). De asemenea, credința într-un lider carismatic, autoritar și incontestabil amplifică fanatismul. Apare și procesul de anulare a identității speciei umane, prin care teroristul nu ia în considerare ființele umane din afara grupului, le vede ca pe dușmani, ca o specie diferită din toate punctele de vedere. Acest fenomen, împreună cu demonizarea inamicului, este cel care dezumanizează teroristul, îl face să se considere doar ca unul dintre membrii grupului, mai degrabă decât ca un individ în sine și care, prin urmare, permite grupului să justifice atrocitățile comise. Într-un anumit sens, mintea membrilor care se identifică total cu organizația nu mai există ci este înlocuită de un fel de minte de grup. Noii înrolați se vor detașa progresiv de realitate și fanatismul lor va deveni din ce în ce mai radical și mai agresiv (Delcea, 2004).

Așadar, de ce este terorismul atât de răspândit și de puternic în zilele noastre? De ce este organizat în forme atât de răspândite și eficiente, considerat o amenințare pentru întreaga lume? Cum este posibil să-l învingem? Acestea sunt întrebări cruciale pentru înțelegerea fenomenului, totuși nu există posibilitatea de a da răspunsuri generale, în primul rând pentru că nu există un consens general asupra noțiunii de terorism. Terorismul global nu este, în realitate, un fenomen omogen, în lumea de astăzi există acte teroriste de tot felul, cel de origine islamică pare să provoace o îngrijorare mai mare. Deși lumea islamică este actual sediul principal al terorismului, este ușor de dovedit că nu există o singură organizație teroristă globală și că terorismul nu este o emanație exclusivă a așa-zisului fundamentalism islamic. Este important să subliniez cum, în multe țări din America Latină, Africa și Asia, terorismul este un fenomen local care rareori ajunge pe primele pagini ale presei. Acestea sunt fenomene limitate, cu impact redus asupra scenariilor mondiale.

Până în urmă cu câțiva ani, terorismul islamic a intrat în aceste categorii, opinia publică i-a dedicat un interes modest, dar după 11 septembrie a depășit granițele. Principala caracteristică care distinge terorismul islamic de alte tipuri de terorism este sinuciderea religioasă, luptătorul islamic efectuează masacrul aruncându-se în aer cu explozivi.

Psihologia terorismului

Fenomenul terorismului este puțin studiat în ceea ce privește implicațiile sale psihologice, chiar și în acest moment în care mass-media îi oferă spațiu amplu. Așa cum am afirmat mai sus, inducerea de emoții negative precum frica, angoasa, inhibarea activităților și reducerea comportamentelor sociale este o modalitate de a condiționa și controla comportamentul celorlalți. Violența și frica, exprimate atât prin atacuri, cât și prin amenințări au fost întotdeauna folosite ca tehnici de presiune asupra populației. Actele de terorism implică emoțional toți oamenii și nu doar țintele în cauză, cum ar fi guverne, politicieni, forțe armate. Teroristul obține, odată cu uciderea victimelor, condiționarea inhibitorie a întregii populații, chiar dacă nu este direct implicată. Neîncrederea și ostilitatea față de tot ceea ce este amenințare, necunoscut, străin vieții de zi cu zi crește (Tedeschi & Felson, 1994). Oamenii care au avut deja, din motive personale, un echilibru psihologic precar, de exemplu, după evenimentele din 11 septembrie, s-au trezit incapabili să doarmă, să rămână singuri, refuzând locuri aglomerate și folosind masiv medicamente psihiatrice și sedative. Pentru a implica cât mai mulți oameni, terorismul are nevoie de mijloacele de comunicare în masă, care acționează ca un mecanism inconștient, dar necesar, pentru că fenomenul nu ar putea exista fără ziare și televiziune. Terorismul acționează în lumina reflectoarelor; teroristul știe că în lumea comunicării globale există doar ceea ce transmite televiziunea (Berkowitz 1989). De exemplu, știrea că două avioane au lovit Turnurile Gemene ar fi fost o informație cu o rezonanță emoțională redusă, dar urmărirea imaginilor de mai multe ori și din mai multe unghiuri a înmulțit impactul psihologic distructiv asupra populației. Fiecare scenă de moarte pentru privitor este o evocare a propriei morți și, prin urmare, produce teroare.

În ceea ce privește abordarea psihologică a fenomenului terorist, de studiat sunt convingerile, personalitatea, atitudinile, motivațiile și cariera unui terorist, lăsând în plan secundar contextul politic și social ale grupărilor teroriste. Dar cine se alătură grupului terorist? Datele analizate până acum sugerează că indivizii care devin teroriști sunt adesea șomeri, înstrăinați de societatea de care s-au disociat. Unii se alătură grupului pentru a urmări o cauză, alții, pe de altă parte, pot fi motivați mai ales de dorința de a folosi abilități speciale pe care le posedă (cum ar fi abilitatea de a construi bombe). Pot fi conduși de convingeri religioase sau politice, în special tinerii mai educați. Potențialii membri ai grupurilor teroriste încep adesea ca simpatizanți ai grupului, de obicei inserați cu ajutorul unui membru al familiei sau al unui prieten deja în contact cu asociații extreme. În orice caz, aderarea la o organizație este un proces extrem de selectiv, pentru o perioadă destul de mare recrutul avansează treptat înainte de a obține recunoașterea deplină în cadrul grupului. Oricine dorește să se alăture unui grup trebuie să aibă posibilitatea de a face acest lucru. O motivație adecvată nu este suficientă, dar candidatul trebuie să fie adecvat scopurilor grupului, trebuie să aibă o personalitate care să-i permită integrarea în cadrul organizației și să fie dotat cu anumite caracteristici de care grupul are nevoie în mod specific.

Profilul teroristului

În primul rând, trebuie să menționez că teroriștii devin, nu se nasc. Nu există o trăsătură comună fizică, genetică sau de altă natură, care grupează membrii diferitelor grupuri, etichetându-i ca fiind teroriști (Russell and Miller, 1977). Majoritatea analizelor efectuate au încercat să evidențieze ceea ce motivează teroristul sau să descrie caracteristicile sale personale, presupunând că unele atribute ar putea fi utile în identificarea acestuia (Gurr, 1968). Cu toate acestea, este dificil să se ofere o definiție validă a mentalității teroriste, deși o înțelege, chiar parțială, a acestora ar fi utilă pentru a identifica cum și de ce unii indivizi aleg să se alăture unei organizații teroriste. În marea majoritate a cazurilor, aceștia sunt tineri, este grupa de vârstă cea mai vulnerabilă predispusă către ideologii, către fanatism și acțiune directă. Mai mult, tinerii sunt înzestrați cu acea rapiditate a mișcării care îi face potriviți pentru acțiuni teroriste. În general, aceștia sunt bărbați cu aspect comun, incapabili să atragă atenția asupra lor. Tinerii teroriști ai lumii islamice au evidențiat un nivel mediu-scăzut de cultură și o tendință periculoasă spre fanatism religios. Nu putem totuși să ne limităm în analiza psihologică a fenomenului doar la termeni psihologici, ignorând importanța factorilor economici, politici și

sociali care au motivat întotdeauna activiștii radicali, precum și posibilitatea ca variabilele biologice sau fiziologice să afecteze de fapt alegerea individului de a adera la o afiliere teroristă.

Premisa de bază de la care ar trebui să începem conturarea profilului teroristului este că **actul de violență apare din sentimente de ură, deziluzie și furie** (Oots & Wiegele, 1985). Din păcate, nu se știu prea multe despre terorist ca individ, psihologia sa rămâne greu de înțeles și principalul motiv al acestei lipse de studii este, în esență, lipsa accesului, chiar și la teroriștii care ajung să fie închiși. Nu ne oprim cu analiza doar la teroristul izolat, care nu aparține nici unui grup, deoarece el este de cele mai multe ori doar un individ dezechilibrat psihologic.

Cele mai puternice forme de terorism sunt cele în care indivizii sunt motivați de ură la nivel generațional. Pentru acest tip de terorist, reabilitarea este practic imposibilă, având în vedere că animozitatea și ura sunt transmise din generație în generație. Există puține dovezi fiabile care să susțină teoria conform căreia teroriștii sunt în mod obișnuit persoane cu tulburări mintale, întrucât planificarea atentă și detaliată, calendarul și momentul executării atacului terorist au nevoie de control și stăpânire de sine.

Dimpotrivă, teroriștii sunt în general persoane sănătoase din punct de vedere mintal (Borum, 2004). Desigur, teroriștii sunt extrem de înstrăinați de societate, dar înstrăinarea nu constituie neapărat o boală mintală. Mai mult, psihopatologia nu oferă dovezi fiabile atunci când încearcă să le înțeleagă acțiunile, mai degrabă poate duce doar la speculații cu privire la motivele lor și le plasează în afara normelor comune de comportament. Există numeroase diferențe între psihopat și terorist, în primul rând, psihopatul este incapabil să învețe din experiență, urmărește un scop strict personal, care nu se potrivește nevoilor unui grup, incapabil să fie funcțional cu activitatea grupului. Organizația teroristă, pe de altă parte, are nevoie de activiști de încredere, care să știe cum să se amestece în mulțime după efectuarea operațiunii, din acest motiv își selectează foarte atent membrii, eliminând orice persoană instabilă și potențial periculoasă. Nu pare să existe un identificator unic al personalității teroristului (Borum, 2004).

Analiza personalității teroristului trebuie să fie strâns legată, desigur și de analiza grupurilor din care face parte. Fiecare grup trebuie studiat și examinat în propriul context cultural, politic, economic și social, trebuie să luăm în considerare mentalitatea funcționării fiecărui grup, care reflectă în mare măsură personalitatea și ideologia liderului. Cunoașterea mentalității facilitează considerabil înțelegerea căilor comportamentale ale unui grup și, în consecință, a amenințărilor pe care le poate reprezenta; în plus, înseamnă a cunoaște metodele prin care funcționează organizația.

Biografiile autorilor



Dr. Cosmin DUMITRESCU

Este Consulul general al României la Los Angeles (SUA). Diplomat de carieră, licențiat în drept, în limbi străine și doctor în domeniul management, a condus anterior Secția Consulară a Ambasadei României la Roma, Centrul Național de Pașapoarte Diplomatie și de Serviciu din cadrul Ministerului Afacerilor Externe, Consulatul României la Castellon de la Plana - Spania și Consulatul General al României la Trieste - Italia. A desfășurat activitate de cadru didactic la Institutul Diplomatic Român, la Centrul de Instruire și Pregătire Consulară al Ministerului Afacerilor Externe și a reprezentat România în comitete de experți ale Consiliului European și ale Comisiei Europene la Bruxelles. A publicat lucrări privitoare la reglementarea activității consulare, managementul situațiilor de urgență și dezastrilor și studii de securitate. Specialist și cunoscător al limbilor engleză, italiană, spaniolă și franceză.



Prof. univ. dr. Cristian BARNA

Training Manager la Intelligene4ALL, profesor invitat la Universitatea Babeș Bolyai din Cluj Napoca și Universitatea București și fost prorector și coordonator de doctorat al Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul” din București. Cristian Barna este doctor în sociologie, iar domeniile sale de expertiză sunt sociologia aplicată, studii de informații și securitate, geopolitică, organizații de securitate, criminalitate organizată și studii de terorism. Barna Cristian este autorul mai multor cărți.



Dr. ing. Sorin DOBÎRCIANU

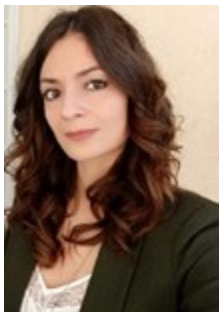


Sr. Lead Expert NATO, director la Centrul de Relații Internaționale și Lobby Institutul European de Cercetări Multidisciplinare. Sr. Excellence Lead Expert, Political Consultant & Regional Manager Eastern Europe.

Pe parcursul mandatului său pe mari companii și organizații internaționale din domeniul energiei, apărării și securității a lucrat cu succes cu diferite guverne pe programe specifice de îmbunătățire a eficienței, valorificând experiența semnificativă în domeniile petrolului, gazelor, energiei, management politic, operațional, precum și în probleme de consultanță și reglementare din domeniul comerțului și relațiilor internaționale, politica energetică, apărarea națională, securitatea și informații, telecomunicații, servicii financiare. Este implicat în promovarea anumitor proiecte de mare profil din sectorul energetic care vor avea un impact direct asupra securității energetice regionale și globale, lucrând alături de: SPIC China, Yuanda China, Jereh China, Alexander Hughes, Doha Special Constructions, Enterprise Georgia, Kaz Munai Gaz etc. A fost premiat de către Academia Armatei România, Academia Navală România, Universitatea Royal Holloway din Londra, British Council, Guvernul României – Agenția Națională pentru Resurse Minerale, Universitatea Europeană-Clermont-Ferrand Franța, Agenția Federală pentru Educație și Universitatea Sankt Petersburg Federația Rusă și, de asemenea, a obținut medalia de excelență în performanță acordată de Asociația Română a Inginerilor de Petrol și Gaze, Universitatea de Petrol și Gaze, Universitatea și Fundația Mării Negre, Compania Petrom (membră a OMV Group) & Expert Petroleum.



Silvia BOLTUC (Italia)



Director al SpecialEurasia. Director pe probleme de cercetare în cadrul Departamentului pentru Energie și Tehnologii Inovative de pe lângă Centrul de Studii „Eurasia Mediterra-neo”. Analist pe probleme de intelligence geopolitic la revistele „European Affairs” [Relații Europene] și „Notizie Geopolitiche” [Știri Geopolitice]. În calitate de specialist pe probleme de relații internaționale și analist politic a sprijinit instituții private și de stat în procesul de decizie, creându-și o rețea de contacte locale. Colaborează în calitate de expert cu agenții de presă italiene și străine, reviste și think-tank-uri.



Prof. dr. Adrieon PÂRLOG

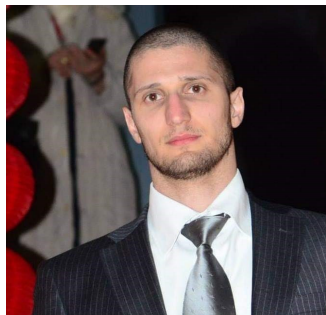


- Membru al SCIP (Strategic Competitive Intelligence Professionals);
- Membru al Colegiului științific al Revistei INFOSFERA;
- Business/Competitiv Intelligence – Revista de Informații pentru Afaceri – Editorial Board;
- Revista DINCOLO DE ORIZONTURI, Membru al Consiliului editorial;
- Profesor asociat la CNAp., UBB, ASE;
- Președinte ICSS – Integrated Corporate Strategic Services.

Este autor a numeroase proiecte de cercetare, articole și comunicări științifice publicate în volume ale unor manifestări științifice naționale și articole de presă. Autor sau coautor de cărți, printre care Producția de informații, Metode și tehnici de analiza informațiilor, Activitatea de informații, Diplomatie preventivă etc.



Giuliano Bifulchi (Italia)



Director de cercetare la SpecialEurasia, deține un doctorat în istorie islamică la Universitatea din Roma Tor Vergata, un master în Management de consolidare a păcii și relații internaționale de la Universitatea Pontificală San Bonaventura, un master în istorie de la Universitatea din Roma Tor Vergata. A publicat mai multe lucrări academice și cercetări despre geopolitică, conflicte și propagandă jihadistă în spațiul post-sovietic și Orientul Mijlociu.



Dr. ing. Calin VILT



Consilier al CNR – CME, Membru în CCDD ODD 7 Energie, Membru în Grupul de lucru UE-SUA pentru Rețele Inteligente-Smart Grids și autovehicule electrice -Task Force Committee, Director Program Smart-Grids - CNTEE Transelectrica SA, fost membru în Comisii și cabinete ministeriale pentru probleme de energie și Rețele Inteligente-Smart Grids.



Natalija LUKEC (Croatia)



Este specialist universitar pentru securitate națională, din Zagreb, Croația. Câștigătoare a unei burse „Cei mai buni studenți ai Universității din Zagreb”, ea deține diplome universitare în Științe Politice – Securitate Națională, Politică Internațională și Diplomatie, Educație în Științe Politice, Studii Interculturale Germane și Științe Pedagogice. Domeniile ei de cercetare sunt armele de distrugere în masă, războiul hibrid, geopolitica conflictele din Orientul Mijlociu, construirea arhitecturii europene de securitate și teoria sistemelor în știința politică. Ea este un membru activ al

mai multor înalte societăți informaționale din întreaga lume.



Dimitrios Makousis (Grecia)



Este cercetător și consultant la Strategy International Think Tank, concentrându-se pe afaceri regionale, piețe de energie și mărfuri, sustenabilitate, geopolitică și informații, apărare și securitate. El este specializat în geopolitica energetică și publică, articole pe teme precum geostrategia, resursele naturale, arhitectura securității în estul Mediteranei, relațiile greco-turce și problema Ciprului. Expertiza și interesul său acoperă o gamă largă de subiecte, inclusiv competiția marilor puteri, politica privind schimbările climatice, energia și politica externă a UE, tranziția energetică, ideologia și propaganda și implicațiile socioeconomice ale celei de-a patra revoluții industriale în curs de desfășurare. Are o pregătire academică în știința mediului și deține un MSc cu distincție în Dreptul Energiei, Afaceri, Reglementări și Politici de la Universitatea Internațională Elenă (IHU).



Dr. Leliana PÂRVULESCU

Specialist în psihologie aplicată în domeniul securității naționale. Psiholog clinician și psihoterapeut specializat în psihoterapie cognitiv – comportamentală, acreditată de Colegiul Psihologilor din România, trainer, sociolog, consultant pentru psychological profiler și leadership politic, psihologie aplicată în domeniul securității naționale, dezvoltare personală individuală și de grup.

Absolventă a Facultății de Psihologie, de Sociologie și a Facultății de Biotehnologii, și-a consolidat studiile cu masterat în psihologie judiciară și victimologie, în psihoterapie cognitiv – comportamentală și în psihologie criminalistică, psychological profiler și în leadership politic, în inginerie genetică și biotehnologii. Este autor al multor lucrări de specialitate, de profil.



Dr.ing. Stelian TEODORESCU

Este inginer de aviație și pe timpul studiilor doctorale a fost admis în cadrul Proiectului SmartSPODAS - „Rețea transnațională de management integrat al cercetării doctorale și postdoctorale inteligente în domeniile „Științe militare”, „Securitate și informații” și „Ordine publică și siguranță națională” – Program de formare continuă a cercetătorilor de elită – „SmartSPODAS”, în acest context participând la diverse activități de cercetare, printre acestea fiind și cele organizate de CRISMART în Suedia.

Pe parcursul primei părți a carierei a îndeplinit diverse funcții de execuție și conducere în cadrul Statului Major al Forțelor Aeriene, iar în cea de a doua parte a carierei a îndeplinit funcții de execuție și de conducere în cadrul Ministerului Apărării Naționale. A participat la diverse activități de cooperare la nivel național și internațional, dobândind experiență profesională în domeniul relațiilor internaționale și geopoliticii. A desfășurat activități didactice în mediul universitar (studii de licență și postuniversitare).



PULSUL

GEOSTRATEGIC

Editori: *Pompilia VLĂDESCU și Stelian TEODORESCU*

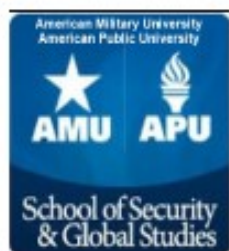
ISSN: 1843-701X

Fondat în anul 2007 | București

Parteneri



**STOCKHOLM INTERNATIONAL
PEACE RESEARCH INSTITUTE**



Începând cu Decembrie 2010 PULSUL GEOSTRATEGIC este înregistrat în catalogul internațional INDEX COPERNICUS JOURNAL MASTERS LIST. Acest buletin nu poate fi multiplicat și reprodus fără acord. Este permisă folosirea unor materiale sau citate cu păstrarea exactității și titlului original, precum și cu menționarea expresă a sursei. Opiniile și ideile exprimate în conținutul articolelor reprezintă punctul de vedere al autorilor.